

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Cătălina Săndulache ● Mihaela Rașcu ● Iulian Săndulache

GEOGRAFIE

Manual pentru clasa a VII-a

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației.

Acest proiect de manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin O.M. nr. 3393 / 28.02.2017.

Numărul **119** – număr unic
de telefon la nivel național pentru
cazurile de abuz împotriva copiilor și
116.111 – numărul de telefon
de asistență pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Cătălina Săndulache ● Mihaela Rașcu ● Iulian Săndulache

GEOGRAFIE

Manual pentru clasa a VII-a

**Geografia continentelor
extraeuropene**

București, 2024

Manualul școlar a fost aprobat prin Ordinul de ministru nr. 5420/04.07.2024.

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2024-2025.

Inspectoratul Școlar

Școala / Colegiul / Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*	
				Format tipărit	
				la primire	la predare
1					
2					
3					
4					

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

* Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.

* Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Referenți științifici:

lect. univ. dr. Vasile Popa, Facultatea de Geografie, Universitatea din București

prof. dr. Alexandra Negrea, Școala Gimnazială „Ștefan cel Mare”, Alexandria, inspector școlar pentru geografie ISJ Teleorman

prof. Mihaela Simona Biriș, Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, Oradea, inspector școlar pentru istorie-geografie ISJ Bihor

Redactor: Anca Spiridon

Grafică și tehoredactare: Gabriela Stan

Credite foto și video: Dreamstime, Freepik, Pixabay, Wikimedia Commons, Cătălina Săndulache, Mihaela Rașcu

Iulian Săndulache, Miruna Rașcu, Sorin Drăgan și Anca Munteanu

Cartografie: Cătălina Săndulache, Iulian Săndulache, Mihaela Rașcu

Credite foto coperti: Dreamstime, Freepik, Pixabay

Copertă: Gabriela Stan

Platforma e-learning, activități digitale interactive, voce, procesare sunet și animații:

IMAGINE INFINITY SRL

Website: manual.i8.ro

© 2024 EDITURA SIGMA

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin Editurii SIGMA. Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodusă fără acordul scris al Editurii SIGMA.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SĂNDULACHE, CĂTĂLINA

**Geografie : manualul pentru clasa a VII-a geografia continentelor
extraeuropene /** Cătălina Săndulache, Mihaela Rașcu, Iulian Săndulache. -

București : Sigma, 2024

Conține bibliografie

ISBN 978-606-727-608-4

I. Rașcu, Mihaela

II. Săndulache, Iulian

91

Editura SIGMA

Sediul central:

Str. Nicolae Cartoian, nr. 11-13, sector 2,
București, cod 023815

Tel.: 0758 044 829; 0723 541 020

E-mail: office@editurasigma.ro

Web: editurasigma.ro

Distribuție:

Str. Nicolae Cartoian, nr. 11-13, București

Tel.: 0758 044 825; 0758 044 828

E-mail: comenzi@editurasigma.ro

Dragi elevi,

Anul acesta, călăuziți de manualul de geografie și de profesorul vostru, veți porni într-o aventură extraordinară: o călătorie virtuală în jurul lumii! Veți cunoaște frumusețea unică a fiecărui continent, o frumusețe ce rezultă din îmbinarea armonioasă a naturii cu creațiile omului.

Călătoria va începe în **Asia**, continentul cu cea mai mare suprafață și cea mai numeroasă populație. Diversitatea etnică și culturală, precum și varietatea peisajelor, de la Ecuator până în insulele Oceanului Arctic, fac din Asia un continent al contrastelor.

Următoarea destinație va fi **Africa**, un continent care vă va cuceri prin frumusețea naturală sălbatică. Aici, pădurile tropicale cu biodiversitatea lor uimitoare se întâlnesc cu savanele și deșerturile cu dune uriașe sculptate de vânt.

În **America de Nord** și **America de Sud** peisajele se schimbă ca un caleidoscop, de la ghețari până la plaje tropicale, de la vârfuri muntoase înzăpezite ce sfidează norii, la deșerturi. Veți afla lucruri noi despre marile metropole americane, parcurile naționale spectaculoase, cascadele impresionante, canioanele adânci, dar și despre tradițiile și cultura nativilor americani.

Australia și **Oceania** vă vor surprinde cu mediul lor natural unic: peisajele exotice ale insulelor Oceaniei, Marea Barieră de Corali și speciile de animale endemice.

Călătoria se va încheia în **Antarctica**, vastul deșert alb de gheață, un simbol al fragilității planetei noastre, afectată de schimbările climatice și topirea ghețarilor. Aici temperaturile sunt extrem de scăzute, iar soarele nu apune niciodată în vara antarctică.

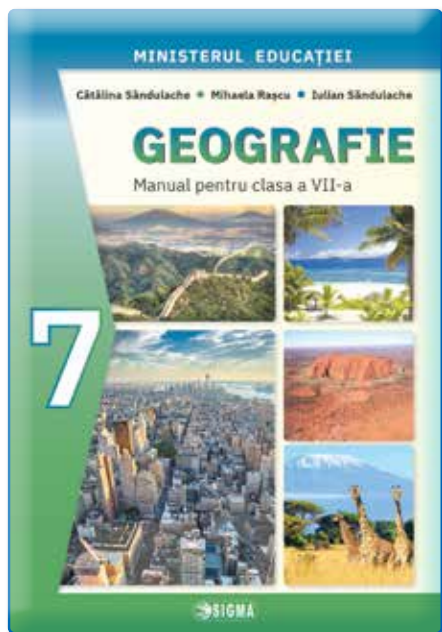
Fiecare continent al Terrei are un farmec unic, iar manualul vă oferă, prin complexitatea activităților de învățare, oportunități inedite de explorare și descoperire. Vă invităm să descoperiți secretele fiecărui continent, să vă îmbogățiți cunoștințele și să vă formați noi competențe! Veți înțelege mai bine lumea în care trăim, veți deveni mai toleranți și mai receptivi la diversitate, bucurându-vă mai mult de călătoriile viitoare!

În ultimul capitol al manualului veți explora **elemente de geografie a mediului înconjurător**. Cunoscând efectele nocive ale poluării, veți putea identifica soluții eficiente și durabile la problemele mediului, începând chiar cu localitatea în care trăiți!

Ghid de utilizare

Varianta tipărită

Varianta digitală

Față de varianta tipărită, varianta digitală cuprinde activități multimedia de învățare.

Simboluri care indică activitățile multimedia

Activitate statică – Privește!

Activitate interactivă – Rezolvă!

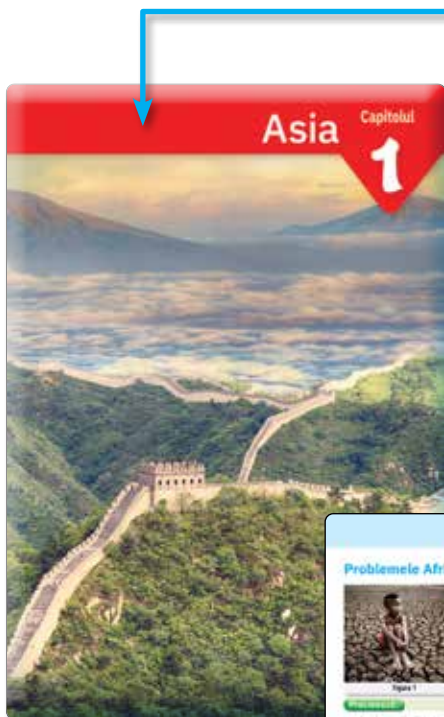
Film sau animație – Vizionează!

Buton de accesare a meniului de ajutor (Help)

Activitățile multimedia interactive de învățare sunt explicit semnalate în varianta digitală.

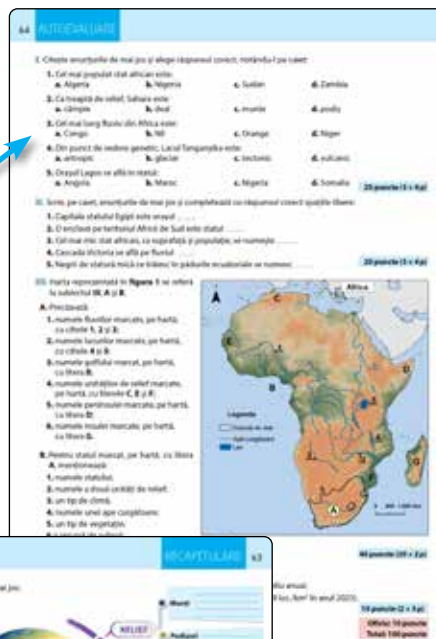
Cum este structurat

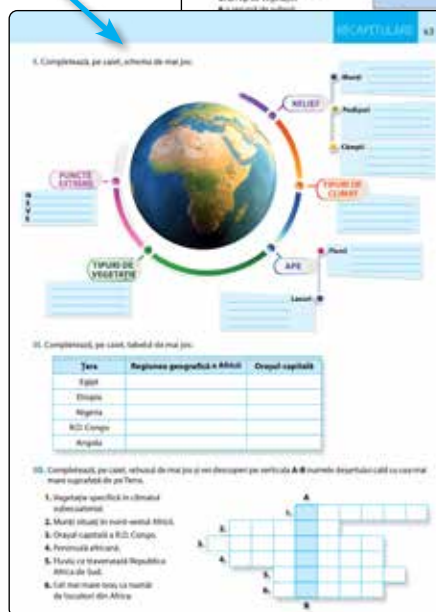
Început de capitol

Pagină Autoevaluare

Pagină Recapitulare

Pagină Studii de caz

Competențe generale și specifice

1

1. Prezentarea realității geografice utilizând mijloace și limbaje specifice

- 1.1. Precizarea, în cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici identificați în contexte diferite
- 1.2. Elaborarea unui text pe o temă geografică dată, utilizând termeni dați

2

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

- 2.1. Localizarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice
- 2.2. Interpretarea fenomenelor și proceselor geografice pe baza reprezentărilor grafice și cartografice
- 2.3. Corelarea elementelor și fenomenelor geografice date prin raportare la suporturi grafice și cartografice

3

3. Studiarea spațiului geografic realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare

- 3.1. Ierarhizarea elementelor cu caracter geografic cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe
- 3.2. Realizarea proiectelor/studiilor de caz utilizând instrumente TIC/GIS
- 3.3. Explicarea diversității naturale, umane și culturale a realității geografice realizând corelații interdisciplinare
- 3.4. Prezentarea patrimoniului mondial utilizând diverse surse

4

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

- 4.1. Utilizarea unor metode de investigare
- 4.2. Ierarhizarea unor elemente, fenomene și procese după caracteristicile lor geografice
- 4.3. Explicarea relațiilor între grupuri de elemente, fenomene și procese ale mediului geografic
- 4.4. Identificarea soluțiilor de protecție a mediului geografic

Introducere	3
Prezentarea manualului	4
Competențe generale și specifice	6
Recapitulare clasa a VI-a	9
1. Asia. Caracterizare geografică (Competențe specifice: 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4)	11
Poziția geografică	12
Relieful – caracteristici generale, unități majore. Munții Himalaya	15
Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri	18
Diferențieri climatice. Musonii	21
Contraste biogeografice	24
Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, culturală, confesională)	26
Harta politică și marile aglomerări umane	28
Resursele naturale	31
Activitățile economice. Contraste economice regionale	33
Studii de caz	
Particularități geografice ale unor state (la alegere):	36
India	36
China. Turcia	39
Asia în lumea contemporană	40
Recapitulare	41
Autoevaluare	42
2. Africa. Caracterizare geografică (Competențe specifice: 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 4.2, 4.3, 4.4)	43
Poziția geografică – simetrie latitudinală	44
Relieful Africii – caracteristici generale. Riftul african	46
Hidrografia, clima și biogeografia – caracteristici generale	48
Specificul demografic	52
Harta politică și marile orașe	54
Studii de caz	
Problemele Africii în lumea contemporană	57
Sahara	58
Caracterizarea geografică a unor state (la alegere):	59
Republica Africa de Sud	59
Egipt	62
Recapitulare	63
Autoevaluare	64

3. America de Nord și America de Sud. Caracterizare geografică (Competențe specifice: 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.2, 3.3, 3.4, 4.1, 4.2)	65
Poziția geografică	66
Relieful – caracteristici generale. Sistemul muntos cordiliero-andin	68
Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri	70
Diferențieri climatice și biogeografice	72
Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, confesională și culturală)	75
Harta politică și contraste teritoriale între state	78
Forme de aglomerare urbană	80
Diferențieri economice regionale	81
Studii de caz	
Particularități geografice ale unor state (la alegere):	83
Statele Unite ale Americii	83
Brazilia	86
Recapitulare	87
Autoevaluare	88
4. Australia și Oceania. Antarctica. Caracterizare geografică (Competențe specifice: 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.2, 3.4, 4.2)	89
Australia și Oceania – caracterizare geografică	90
Australia – caracterizare geografică generală	90
Oceania – particularități geografice	92
Antarctica – elemente de identitate geografică	94
Studiu de caz	
Unicitatea biogeografică australiană	96
Recapitulare	97
Autoevaluare	98
5. Elemente de geografia mediului înconjurător (Competențe specifice: 1.1, 1.2, 4.1, 4.3, 4.4)	99
Componentele mediului înconjurător și relațiile dintre acestea	100
Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane. Schimbări globale ale mediului	101
Recapitulare și autoevaluare	102
Bibliografie	104

I. Citește enunțurile de mai jos și precizează pentru fiecare dintre ele dacă este **adevărat** sau **fals**.

1. David Livingstone a descoperit cascada Victoria, de pe fluviul Zambezi.
2. Neil Armstrong a fost primul om care a ajuns în spațiul cosmic și pe orbita Pământului.
3. Italia este un stat cu teritoriu perforat.
4. Europa este un continent situat în toate cele patru emisfere.
5. Turcia este un stat transcontinental.
6. Satele adunate sunt specifice regiunilor de câmpie.
7. ChiPitts este cel mai mare megalopolis din lume.
8. Iurta este o locuință construită din bârne, specifică taigalei siberiene.
9. Zootehnia este ramura agriculturii care se ocupă cu creșterea animalelor.
10. Sectorul cuaternar este legat de robotizare, informatizare și inteligență artificială.

II. Asociază fiecare dintre materiile prime din coloana **A** cu produsul finit, din coloana **B**, după modelul **6-g**.

A	B
1. bauxită	a. aluminiu
2. calcar	b. benzină
3. lemn	c. ciment
4. minereu de fier	d. hârtie
5. petrol	e. oțel
	f. sticlă

III. Analizează harta din **figura 1**.

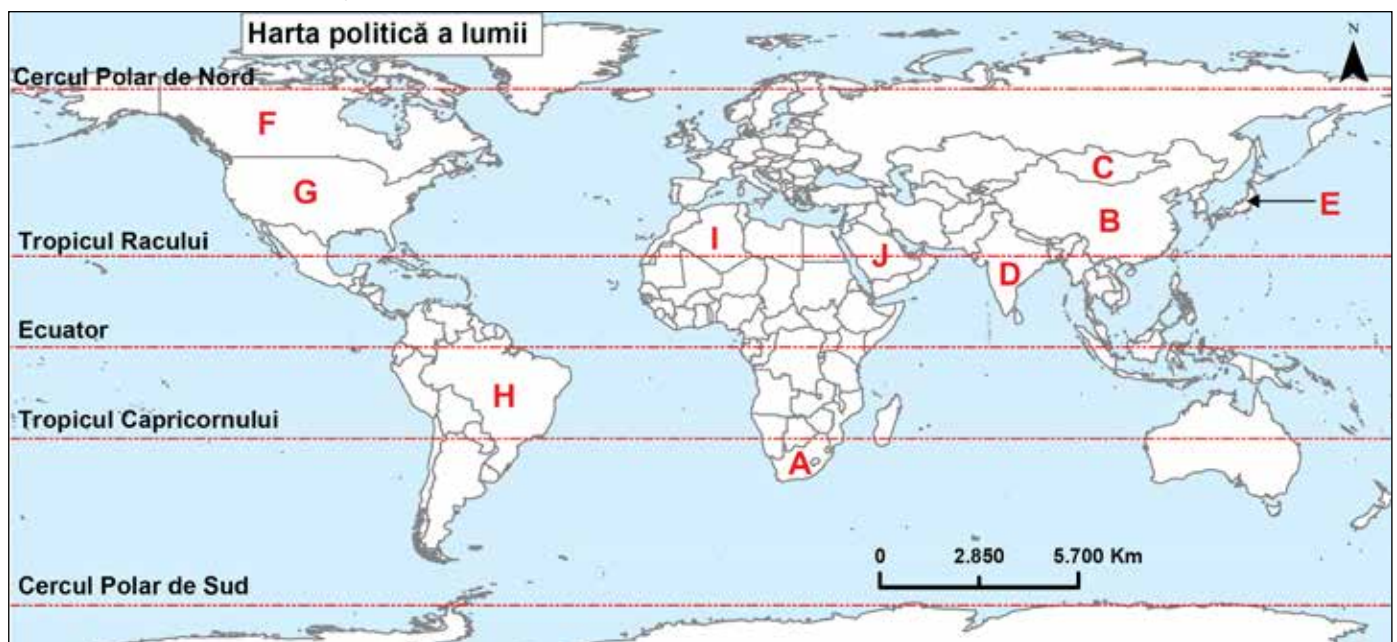

Figura 1

Precizează:

1. litera cu care este marcat, pe hartă, statul traversat de Ecuator;
2. litera cu care este marcat, pe hartă, statul în care religia cu cel mai mare număr de practicanți este hinduismul;
3. litera cu care este marcat, pe hartă, statul care are ieșire atât la Marea Roșie, cât și la Golful Persic;
4. litera cu care este marcat, pe hartă, un stat perforat;
5. litera cu care este marcat, pe hartă, un stat intracontinental;
6. litera cu care este marcat, pe hartă, un stat fragmentat;
7. litera cu care este marcat, pe hartă, statul unde se află megalopolisul San-San;
8. numele a două orașe ce fac parte din megalopolisul situat în statul marcat, pe hartă, cu litera **H**;
9. litera cu care este marcat, pe hartă, statul cu resurse de petrol și ieșire la Marea Mediterană;
10. litera cu care este marcat, pe hartă, statul cu capitala în orașul Beijing.

IV. Analizează harta din **figura 2**, care se referă la subiectul **IV A** și **B**. Pe hartă sunt marcate cu cifre de la **1** la **7** articulații ale țărmului și cu litere de la **A** la **G**, unități de relief.

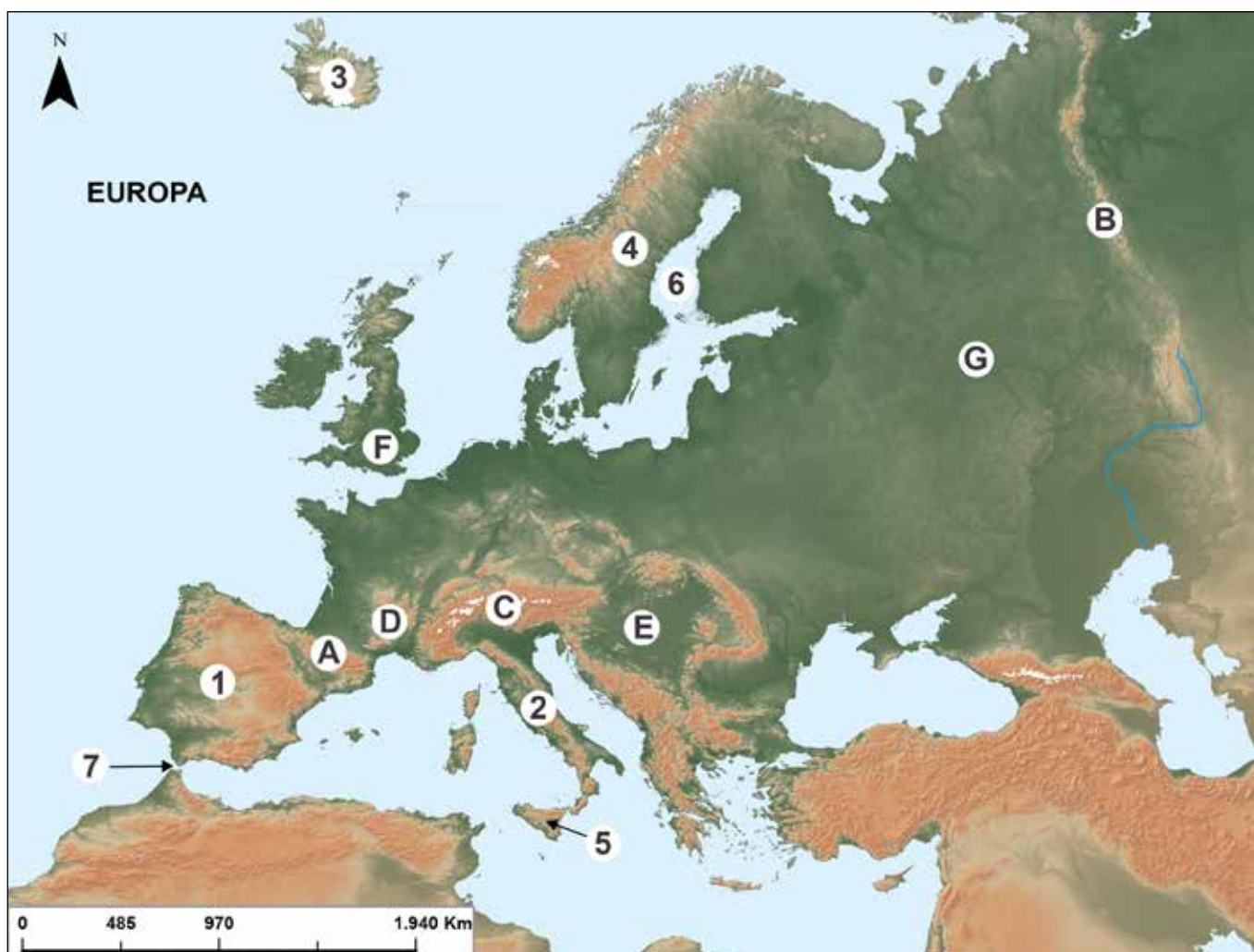

Figura 2

A. Precizează:

1. numele articulațiilor țărmului marcate, pe hartă, cu cifrele **1, 2, 3, 4, 5, 6** și **7**;
2. numele celui mai înalt vulcan din Europa, precum și cifra cu care este marcată, pe hartă, insula unde acesta este situat;
3. tipul de țărm specific peninsulei marcate, pe hartă, cu cifra **4**;
4. numele munților care traversează de la nord la sud peninsula marcată, pe hartă, cu cifra **2**;
5. numele unui stat situat în peninsula marcată, pe hartă, cu cifra **1**;
6. tipul de climat specific insulei marcate, pe hartă, cu cifra **3**;
7. numele unităților de relief marcate, pe hartă, cu literele **A, B, C, D, E, F** și **G**;
8. orogenezele în care s-au format unitățile montane marcate, pe hartă, cu literele **C** și **D**;
9. numele unui lac situat în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **E**;
10. numele unui fluviu ce traversează unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **F**.

B. Prezintă un factor care determină:

1. existența ghețarilor în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **C**;
2. existența vulcanilor activi din insula marcată, pe hartă, cu cifra **3**;
3. densitatea redusă a populației din peninsula marcată, pe hartă, cu cifra **4**.

Asia

Capitolul

1

Poziția geografică

Numele continentului **Asia** este foarte vechi, fiind menționat, pentru prima dată, de istoricul grec Herodot, în anul 440 î.Hr.

Denumirea provine, se pare, din cuvântul asirian *asu*, care însemna *răsărit* și pe care grecii din Antichitate îl foloseau pentru a desemna teritoriile aflate la răsărit de lumea lor.

Figura 1

Asia – poziția geografică

Analyzează harta

Figura 2

Precizează:

- ✓ emisferele în care se desfășoară continentul Asia;
- ✓ numele oceanelor, precum și al continentelor cu care se învecinează Asia;
- ✓ numele punctelor extreme ale continentului asiatic;
- ✓ numele peninsulelor, dar și numele celor mai mari insule/arhipelaguri, ca suprafață;
- ✓ numele golfulurilor din sudul continentului.

Reține!

Asia este cel mai mare continent ca suprafață (aproximativ 44,5 milioane km²). Se desfășoară în toate cele patru emisfere: nordică și sudică, întrucât prin sudul continentului trece Ecuatorul, vestică și estică, fiind traversat în extremitatea estică de meridianul de 180°. Împreună cu Europa, formează o singură masă continentală, Eurasia.

Se învecinează, la **nord**, cu Oceanul Arctic, la **sud**, cu Oceanul Indian și, la **est**, cu Oceanul Pacific. În partea de **vest** se află Marea Mediterană și continentul Europa (limita față de acesta fiind dată de Munții Ural – **figura 3**, fluviul Ural, Marea Caspică, Munții Caucaz, Marea Neagră, Strâmtoarea Bosfor, Marea Marmara, Strâmtoarea Dardanele, Marea Egee). În **sud-vest** se învecinează cu Africa, de care este despărțită prin Canalul Suez, Marea Roșie, Strâmtoarea Bab el-Mandeb și Golful Aden.

Figura 3

Obeliscul din orașul Ekaterinburg, care marchează limita între continentele Europa și Asia

Punctele extreme pentru partea continentală a Asiei sunt:

- ✓ **N:** Capul Celiuskin (77°43' latitudine nordică);
- ✓ **S:** Capul Tanjung Piai (1°16' latitudine nordică) (**figura 4**);
- ✓ **V:** Capul Baba (26°04' longitudine estică);
- ✓ **E:** Capul Dejnev (169°40' longitudine vestică).

Figura 4

Monumentul care marchează Capul Tanjung Piai – extremitatea sudică a Asiei continentale, aflat în sudul Peninsulei Malacca

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

Punctele extreme ale Asiei – partea insulară	Coordonate geografice	Regiunea geografică	Statul
N – Capul Arctic	81°13' latitudine nordică	Insula Komsomolets (Severnaia Zemlea)	Federația Rusă
S – Insula Roti	11° latitudine sudică	Arhipelagul Indonezian	Indonezia
V – Capul Baba	26°04' longitudine estică	Peninsula Asia Mică	Turcia
E – Insula Marele Diomedede (Ostrov Ratmanova) (figura 5)	169°05' longitudine vestică	Strâmtoarea Bering	Federația Rusă

Figura 5

Punctele estice extreme ale continentului asiatic: **Capul Dejnev**, situat în estul Peninsulei Ciukotsk și **Insula Marele Diomedede**, situată în Strâmtoarea Bering

Țărmurile Asiei sunt crestate, având numeroase articulații:

- **peninsule:** Asia Mică (în vest), Arabia (cea mai mare peninsulă, ca suprafață), situată în sud-vest, India, Indochina, Malacca (în sud), Coreea, Kamceatka (în est), Iamal, Taimîr (în nord) și Ciukotsk (în nord-est);
- **insule**, grupate în **arhipelaguri:** Arhipelagul Indonezian (cel mai mare din lume, ca suprafață) se află în sud-estul continentului asiatic, iar Arhipelagurile Filipinez și Japonez sunt situate în est. În nordul continentului, se află insulele Severnaia Zemlea și Noua Siberie, iar în sud, Insula Sri Lanka;
- **golfuri:** Bengal, golful cu cea mai mare suprafață, Persic, Oman și Aden.

Investigație

Din punct de vedere politic, teritoriile unor state asiatice depășesc limitele geografice dintre continente și formează **state transcontinentale**.

Formați echipe de 4-5 elevi. Utilizând diferite surse de informare (atlasul geografic, cărți și reviste, internet) fiecare echipă se documentează despre trei state transcontinentale (poziția geografică și orașul-capitală) și le notează pe caiet. La final, confrunțați rezultatele obținute și realizați o listă comună.

Aplică!

I. Pe harta din **figura 6** sunt marcate, cu litere, articulații ale țărmurilor Asiei și, cu cifre, punctele extreme.

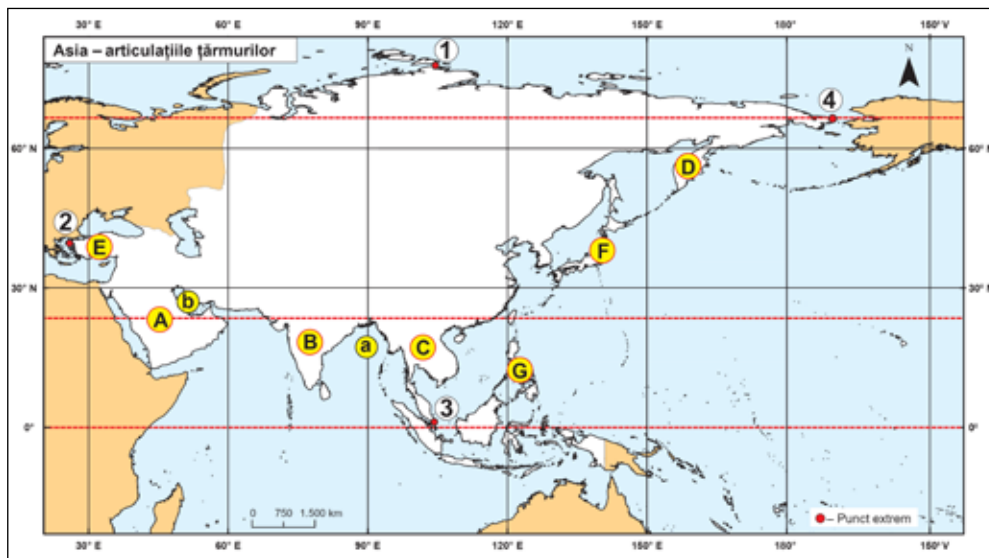

Figura 6

Precizează numele:

1. peninsulelor marcate, pe hartă, cu literele **A, B, C, D și E**;
2. golfulurilor marcate, pe hartă, cu literele **a și b**;
3. arhipelagurilor marcate, pe hartă, cu literele **F și G**;
4. punctelor extreme ale continentului asiatic marcate, pe hartă, cu cifrele **1, 2, 3 și 4**.

II. Scrie, pe caiet, enunțurile de mai jos, iar, în dreptul fiecăruia, dacă este **adevărat (A)** sau **fals (F)**.

1. Marea Roșie separă Asia de continentul Africa.
2. Capul Celiuskin este situat în Peninsula Asia Mică.
3. Strâmtoarea Bering separă continentele Asia și Europa.
4. Peninsula Coreea se află în partea de est a Asiei.
5. Insula Sri Lanka se află în nordul Asiei.

III. Calculează distanța, în grade de latitudine și în grade de longitudine, pe care se desfășoară teritoriul Asiei continentale.

IV. Prezintă câte o consecință a faptului că Asia are o mare desfășurare latitudinală și longitudinală.

Fișa de observare sistematică a activității și a comportamentului elevilor
(Repere pentru activitatea și comportamentul tău în timpul orelor de geografie)

Competența observată de profesor	DA	NU
Elevul:		
✓ manifestă interes față de activitatea propusă;		
✓ urmează instrucțiunile privind modul de lucru și se încadrează în limitele de timp;		
✓ solicită ajutor atunci când are nevoie;		
✓ își asumă responsabilități pentru rezolvarea sarcinilor de lucru;		
✓ colaborează eficient cu colegii;		
✓ are capacitatea de a lua decizii;		
✓ acceptă puncte de vedere diferite;		
✓ își argumentează punctele de vedere;		
✓ își finalizează sarcinile de lucru;		
✓ formulează concluzii.		

Relieful – caracteristici generale, unități majore. Munții Himalaya

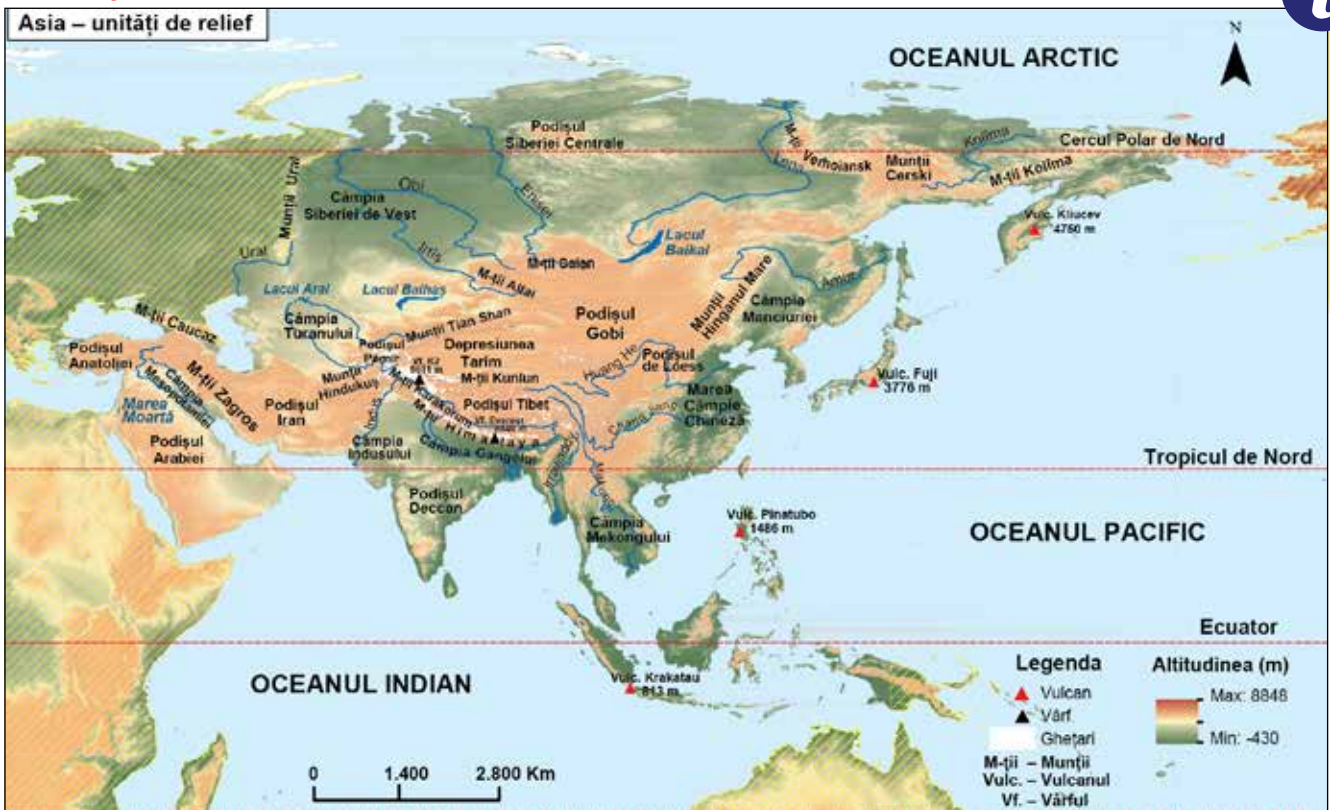

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele a patru unități montane;
- ✓ altitudinea maximă, precum și numele unității de relief în care se înregistrează;
- ✓ numele a patru podișuri;
- ✓ numele a patru câmpii;
- ✓ numele a trei vulcani.

Reține!

Asia este un continent cu relief variat și cu o altitudine medie de 950 m. Aici se află cei mai înalți munți ai Terrei, Munții Himalaya (Vârful Everest/Chomolungma, 8 848 m), dar și depresiuni adânci, cum este cea în care este situată Marea Moartă, care are în jur de 430 m sub nivelul Oceanului Planetar. Trăsătura dominantă a reliefului este contrastul dintre imensele suprafețe joase și netede, de câmpie, și munții foarte înalți.

Aspect din Munții Himalaya

Analizează harta

DICȚIONAR:

nod orografic – vârf sau regiune din care se desprind mai multe lanțuri montane.

ȘTIAI CĂ:

- **Vârful K2 (Chogori)** are 8 611 m și este al doilea ca înălțime din lume? El se află în Munții Karakorum, situați la granița dintre statele China și Pakistan.
- **Vulcanul Krakatau** este situat pe insula cu același nume, din strâmtoarea Sunda (între insulele Java și Sumatra din Arhipelagul Indonezian)? Acesta a erupt pe data de 27 august 1883. A fost una dintre cele mai puternice erupții vulcanice din istoria Terrei și a distrus o mare parte din insulă. Sunetul exploziei a fost foarte puternic iar cenușa vulcanică a plutit timp îndelungat în jurul globului. Tsunami-ul care a urmat a provocat pierderi de vieți omenești și dispariția a numeroase localități. În caldera fostului vulcan Krakatau, a apărut un alt vulcan, numit Anak Krakatau (Copilul Krakatau).

Podișul Pamir este un nod orografic, din care se desprind sisteme muntoase formate din: Munții Tian Shan (spre nord-est), Munții Kunlun (spre est), Karakorum-Himalaya (spre sud-est) și Hindukuș (sud-vest) etc. În acești munți, la altitudini mari, de peste 5 000 m, sunt ghețari și relief glaciar.

Podișurile ocupă suprafețe întinse în Asia: Podișul Siberiei Centrale, Podișul Deccan, Podișul de Loess, Podișul Iran, Podișul Anatoliei, Podișul Gobi. Podișul Tibet este cel mai înalt podiș al Terrei (supranumit *Acoperișul lumii*), cu altitudini de peste 5 000 m. În unele regiuni de podiș, climatul arid a favorizat apariția deșerturilor, atât în regiunea tropicală (Deșertul Rub al-Khali din sudul Peninsulei Arabia), cât și în cea temperată (Deșertul Gobi). Relieful deșertic este reprezentat de dune și platouri pietroase.

Aspect din Podișul Gobi
(dune și platouri pietroase)

Aspect din Câmpia
Siberiei de Vest

Majoritatea câmpiilor Asiei ocupă o poziție periferică: Marea Câmpie Chineză, Câmpia Mancuriei, Câmpia Mekongului, Câmpia Indusului, Câmpia Gangelui și Câmpia Mesopotamiei. Cea mai mare suprafață o are Câmpia Siberiei de Vest, o câmpie joasă și mlăștinoasă. În centrul Asiei, în jurul lacului Aral, se află Câmpia Turanului.

Ca urmare a situației în Cercul de Foc al Pacificului, în estul și sud-estul Asiei există numeroși vulcani activi: Kliucev, Fuji, Pinatubo, Krakatau etc.

Munții Himalaya

Sunt munți tineri, formați ca urmare a ciocnirii dintre plăcile tectonice Indo-Australiană și Eurasiană. Fenomenul a început acum aproximativ 50 de milioane de ani și continuă și astăzi. Se întind pe teritoriul statelor Nepal, Bhutan, India, China și Pakistan. Numele *Himalaya* înseamnă *Sălașul zăpezilor* și provine din limba sanscrită: *Hima* – zăpadă și *Alaya* – sălaș. Aici se află zece dintre cele mai înalte vârfuri ale Terrei, cu altitudini de peste 8 000 m. Datorită înălțimii lor mari, sunt acoperiți de zăpezi permanente și ghețari.

Portofoliu

- ✓ Imaginează-ți că ești alpinist și faci o ascensiune pe vârful Everest sau un alt „opt miar” din Munții Himalaya. Cu ajutorul atlasului geografic și al informațiilor de pe internet, realizează un **jurnal de călătorie**, în care să prezinți traseul călătoriei și peisajele care te-au impresionat.

Portofoliul reprezintă „cartea de vizită” a elevului!

Până la sfârșitul anului școlar portofoliul tău va conține diverse proiecte, teste de evaluare, investigații, referate, compuneri și alte materiale rezultate din activitatea ta de mic geograf. Mult succes în realizarea unui portofoliu cât mai complex, care să demonstreze progresul tău în studiul Geografiei!

Erupția vulcanului
Anak Krakatau

Aplică!

I. Citește textul următor:

„Pretutindeni pe Glob omul se teme de grozăviile focului din adâncuri. Numai în Kamceatka locuitorii nu vorbesc cu spaimă despre vulcani și izvoarele fierbinți, pentru că acestea le furnizează apă caldă pentru nevoile casnice. În inima peninsulei, geologii au descoperit peste o sută de gheizere care aruncă valuri de aburi și apă fierbinte la zeci de metri înălțime. Locul acesta a fost denumit și Valea gheizerelor”.

(Leca Aurel, *Geografie distractivă*, Editura Tineretului, București, 1969)

A. Precizează:

1. numele izvoarelor care aruncă valuri de aburi și apă fierbinte;
2. numele peninsulei unde se află Valea gheizerelor;
3. o întrebuintare a apei fierbinți.

B. Explică existența vulcanilor în regiunea descrisă în text și precizează numele unui vulcan activ din acest spațiu geografic.

II. Scrie, pe caiet, enunțurile de mai jos, iar în dreptul fiecăruia dacă este **adevărat (A)** sau **fals (F)**.

1. Câmpia Siberiei de Vest este o câmpie joasă și mlăștinoasă.
2. Podișul Anatoliei se află în Peninsula India.
3. Munții Himalaya sunt munți vechi.
4. Vulcanul Fuji se află în Arhipelagul Japonez.
5. Podișul Tibet este situat în sudul Munților Himalaya.

III. Pe harta din **figura 2** sunt marcate unități de relief cu litere de la **A la O** și vulcani, cu cifre de la **1 la 4**.

Precizează numele:

1. munților marcați, pe hartă, cu literele **A, B și C**;
2. podișurilor marcate, pe hartă, cu literele **D, E, F, G, H și I**;
3. câmpiilor marcate, pe hartă, cu literele **J, K, L, M, N și O**;
4. vulcanilor marcați, pe hartă, cu cifrele **1, 2, 3 și 4**.

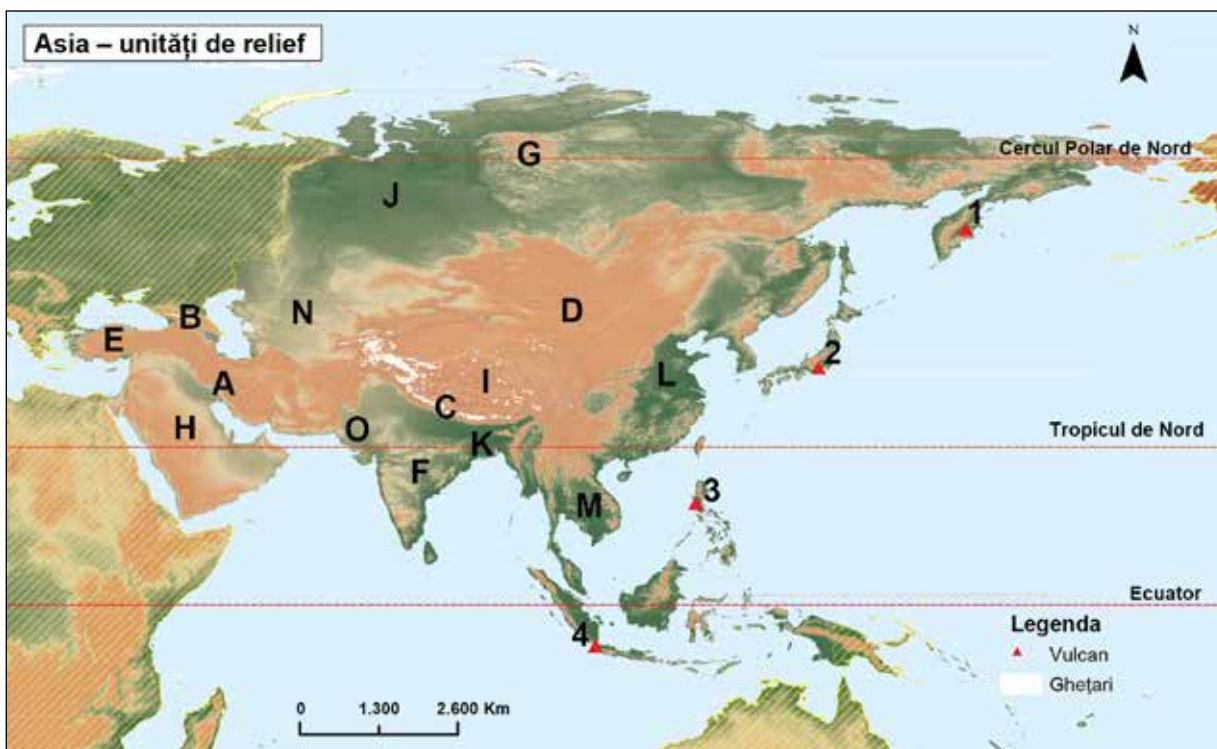

Figura 2

B. Apele curgătoare

Cel mai mare fluviu al Asiei, ca lungime, este Chang Jiang (**figura 2**).

În funcție de poziția lor geografică și variația debitului în cursul unui an, principalele ape curgătoare ale Asiei se diferențiază astfel:

- în **nordul Asiei**, rețeaua hidrografică este tributară Oceanului Arctic și este reprezentată de marile fluvii siberiene: **Obi**, **Enisei** și **Lena**. Scurgerea lor este redusă în sezonul rece (din cauza înghețului) și au debite mari la sfârșitul primăverii și începutul verii (ca urmare a precipitațiilor bogate și topirii zăpezilor). Primăvara, dezghețul se propagă de la izvor spre vărsare, de aceea fluviile siberiene se caracterizează prin revărsări în cursul inferior în lunile aprilie-iunie;

- în **estul și sud-estul Asiei**, fluviile **Amur**, **Huang He**, **Chang Jiang** și **Mekong** se varsă în Oceanul Pacific. Regimul de scurgere a acestor fluvii se diferențiază de la nord (unde sunt înghețuri prelungite iarna și creșteri de debit, mai ales vara) spre sud (unde cele mai mari debite se înregistrează vara, provocând inundații);

- în **sudul Asiei**, marile artere hidrografice se îndreaptă spre Oceanul Indian: **Salween**, **Irrawaddy**, **Gange**, **Brahmaputra** și **Indus**. Regimul lor de scurgere este influențat de climatul musonic, remarcându-se mari creșteri de debit, însoțite de inundații, în timpul musonului de vară, când precipitațiile sunt foarte bogate. Fluviile Gange și Brahmaputra formează împreună, la gura lor de vărsare în Golful Bengal, cea mai mare deltă din lume, ca suprafață;

- în **sud-vestul Asiei** se remarcă fluviile **Tigru** și **Euftrat**, cu debit variabil, deoarece sunt situate între două regiuni deșertice. Acestea drenează una dintre cele mai fertile câmpii, leagănul unor vechi civilizații, Câmpia Mesopotamiei;

- în **Asia Centrală** sunt regiuni endoreice, de exemplu, cea a lacului Aral, unde se varsă fluviile **Amu Daria** și **Sir Daria**.

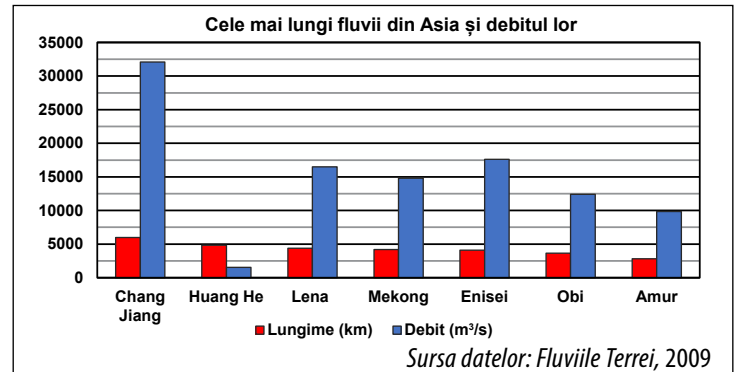

Figura 2

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- **Fluviul Chang Jiang** (Yangtze sau Fluviul Albastru) este cel mai lung fluviu din Asia (5 980 km) și al treilea din lume. Izvorăște din partea central-estică a Podișului Tibet, străbate teritoriul Chinei, de la vest la est, și se varsă în Marea Chinei de Est. Apele fluviului sunt folosite pentru navigație și irigații, iar potențialul său hidroenergetic este valorificat prin construcția hidrocentralei Sanxia – *Trei Defileuri* – cea mai mare din lume (cu o putere instalată de 22 500 MW).

ȘTIAI CĂ:

- cel mai lung estuar din Asia se află la gura de vărsare a fluviului **Obi**?

Fluviul Obi

C. Lacurile

În Asia există o mare varietate de lacuri, care, după modul de formare (tipul genetic), sunt:

- **tectonice**: Marea Caspică (cel mai mare lac din lume, ca suprafață), Baikal (cel mai adânc lac din lume), Balhaș, Aral și Marea Moartă;

- **glaciare**, prezente în nordul Asiei, formate în depresiunile lacustre create de calota glaciară cuaternară, dar și în munți, unde sunt situate în circuri și văi glaciare (Munții Caucaz, Himalaya, Karakorum etc.);

- **vulcanice**: în arhipelagurile Indonezian (lacul Toba), Filipinez, Japonez și în Peninsula Kamceatka;

- **de acumulare**, amenajate în scopul producerii energiei electrice (de exemplu, lacul de baraj hidroenergetic *Trei Defileuri*, cu o lungime de peste 600 km), dar și pentru irigații sau alimentarea cu apă a localităților.

Fluviul Chang Jiang în sectorul *Trei Defileuri*

Cel mai mare oraș situat pe fluviul Chang Jiang este Shanghai, aflat în apropierea gurii de vărsare a acestuia.

ȘTIAI CĂ:

- **Marea Moartă** este lacul situat la cea mai mică altitudine din lume (în jur de 430 m sub nivelul Oceanului Planetar) și are o salinitate ridicată? Valoarea acesteia este de 322 g/l și face ca viața să fie posibilă doar pentru câteva specii de bacterii.

Marea Moartă

- **Bilanțul hidric al Mării Caspice** este negativ? Evapotranspirația de la suprafața apei este mai mare decât aportul de apă din râuri sau din subteran. Așa se explică și nivelul scăzut la care se află față de nivelul Oceanului Planetar (-27 m).

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- **Lacul Aral** se află pe teritoriul statelor Kazahstan și Uzbekistan. La începutul anilor 1960, înainte de începerea lucrărilor de amenajare a bazinelor hidrografice Sîr Daria și Amu Daria, lacul Aral ocupa locul patru în lume ca suprafață (aproximativ 67 000 km²). În prezent suprafața acestui lac s-a redus cu peste 70%, volumul cu 90%, iar nivelul apei a scăzut cu 23 m.

Consecințele scăderii nivelului apei Lacului Aral (Kazahstan)

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- **Fluviul Huang He** izvorăște din Podișul Tibet și se varsă în Marea Galbenă. El traversează Podișul de Loess, de unde se încarcă cu material loessoid, de culoarea galbenă (de aici, denumirea de **Fluviul Galben**). În Marea Câmpie Chineză, ca urmare a cantității mari de aluviuni transportate, Huang He și-a înălțat albia cu 3-10 m deasupra nivelului câmpiei. De-a lungul timpului, atunci când debitele creșteau, fluviul se revărsa și își schimba direcția de curgere precum și locul de vărsare în Marea Galbenă, fiind un caz unic între fluviile Terrei.

Aplică!

I. Harta din figura 3 se referă la elemente de hidrografie ale Asiei.

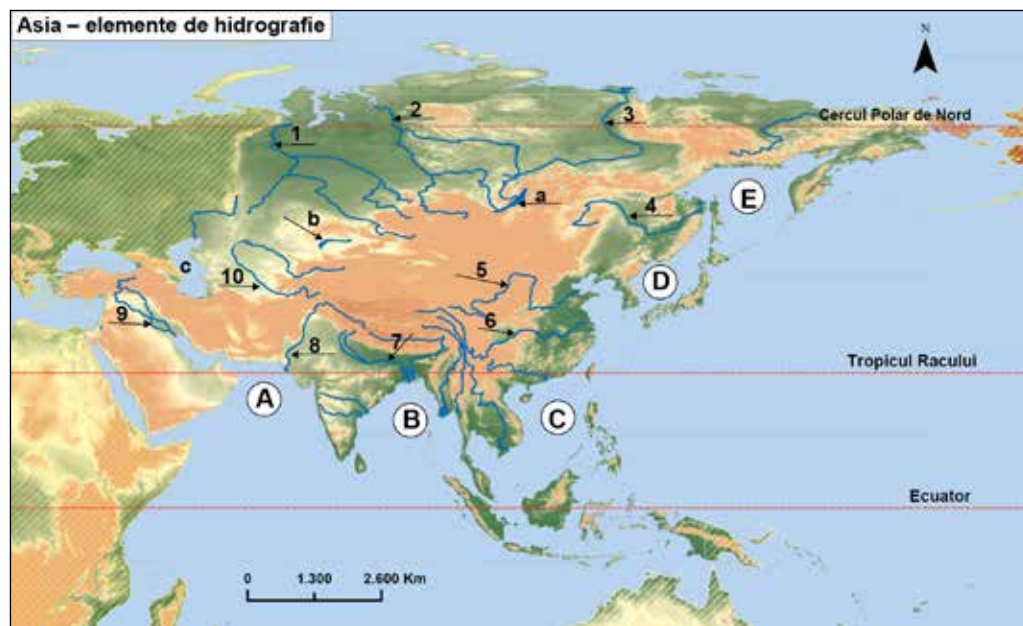

Figura 3

Precizează numele:

1. fluviilor marcate, pe hartă, cu numere de la 1 la 10;
2. mărilor marcate, pe hartă, cu literele A, C, D și E;
3. golfului marcat, pe hartă, cu litera B;
4. lacurilor marcate, pe hartă, cu literele a, b și c.

II. Prezintă o cauză pentru care fluviile siberiene produc primăvara inundații în cursul inferior.

III. Realizează asocierea corectă dintre fiecare fluviu asiatic, din coloana A, și locul de vărsare, din coloana B, după modelul 6-g.

A

1. Chang Jiang
2. Enisei
3. Huang He
4. Lena
5. Sîr Daria

B

- a. Lacul Aral
- b. Marea Chinei de Est
- c. Marea Galbenă
- d. Marea Kara
- e. Marea Laptev
- f. Marea Ohotsk

Portofoliu

- ✓ Folosind diferite surse de documentare (cărți, reviste, internet etc.), realizează un scurt text (10-12 rânduri), în care să prezinți două cauze ale scăderii nivelului apei lacului Aral, precum și două consecințe ale acestui fenomen.

Diferențieri climatice. Musonii

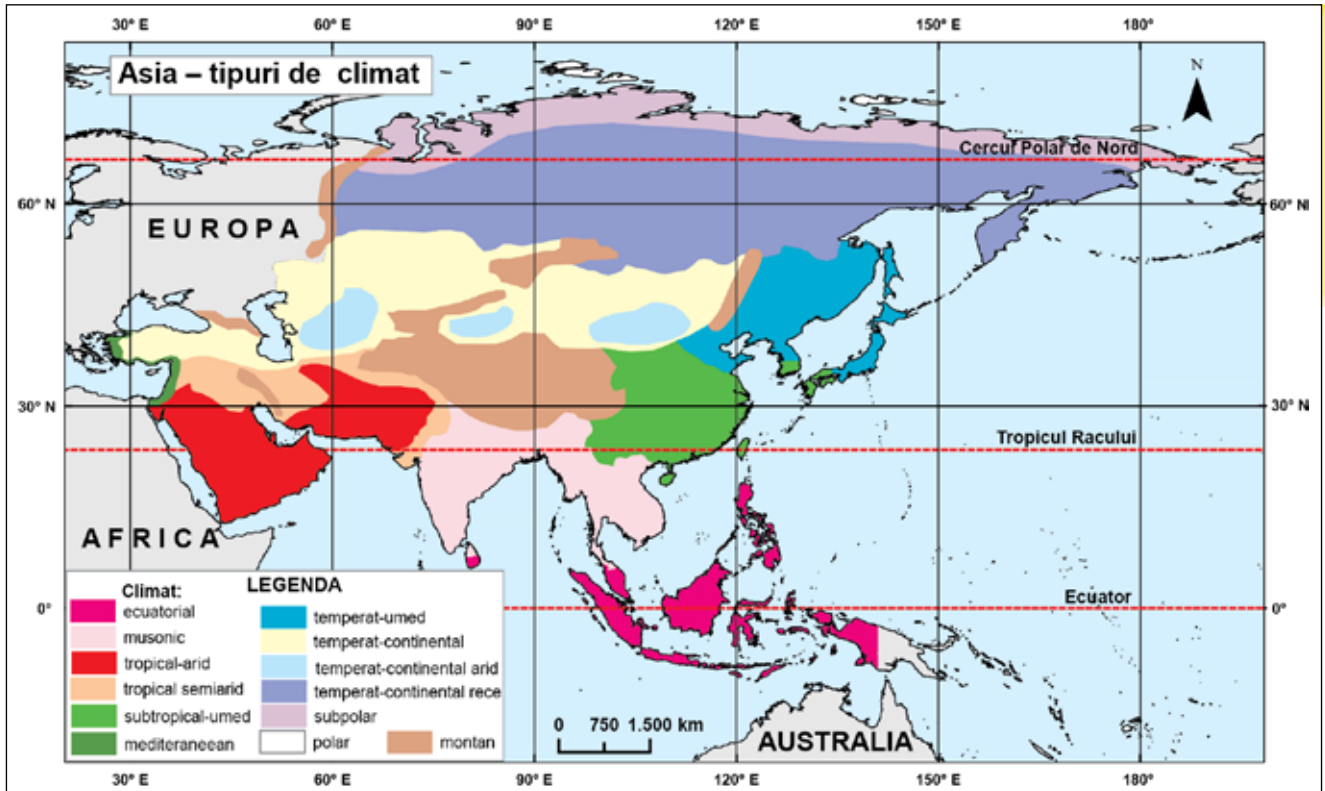

Figura 1

Analizează harta

Precizează:

- ✓ tipurile de climat de pe teritoriul Asiei și localizarea lor;
- ✓ doi factori care determină repartiția tipurilor de climat pe teritoriul Asiei.

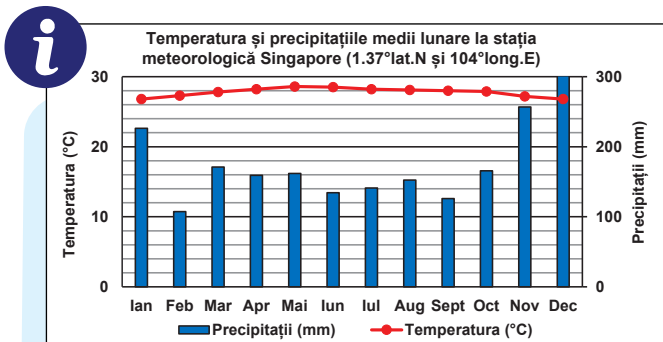

Figura 2

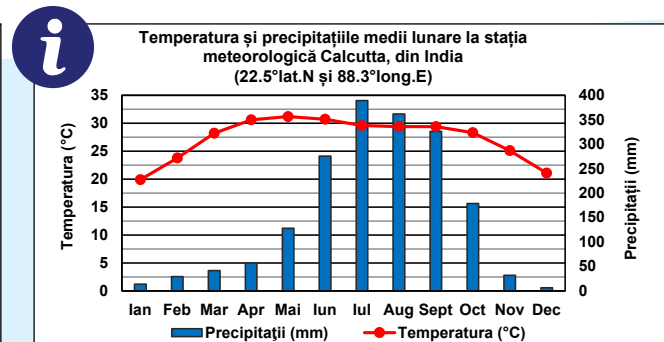

Figura 3

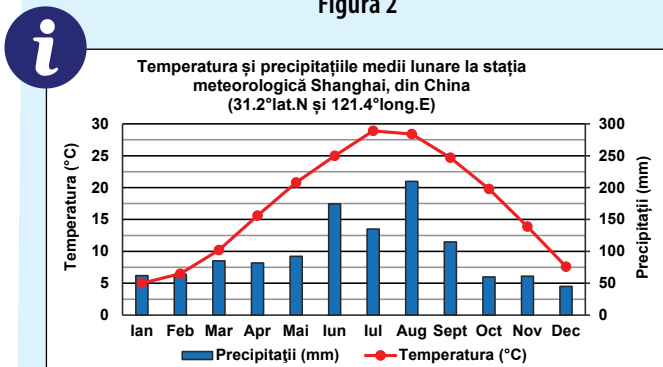

Figura 4

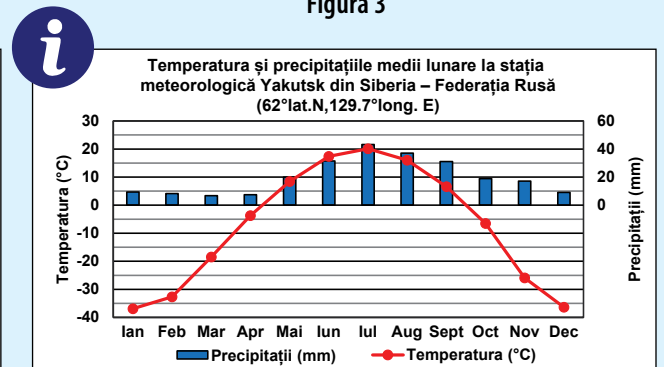

Figura 5

Analizează graficele

Pentru fiecare grafic **precizează:**

- ✓ valoarea cea mai mare a temperaturii medii lunare, precum și luna în care aceasta se înregistrează;
- ✓ valoarea cea mai mică a temperaturii medii lunare, precum și luna în care aceasta se înregistrează;
- ✓ distribuția precipitațiilor pe parcursul întregului an.

Sursa datelor: Global Historical Climatology Network

Reține!

A. Diferențieri climatice

Clima Asiei este rezultatul mai multor **factori genetici**:

- ✓ **Desfășurarea latitudinală**, între 11° latitudine sudică și 81° latitudine nordică, face ca teritoriul Asiei să se încadreze în toate zonele de climă: caldă, temperată și rece.
- ✓ **Oceanul Pacific** influențează climatul prin moderarea regimului termic (iernile sunt blânde, verile răco-roase) și repartiția precipitațiilor, care scad dinspre estul Asiei (peste 1500 mm/an) spre centrul continentului (sub 500 mm/an).
- ✓ **Relieful**, prin altitudine, determină etajarea climatică (odată cu creșterea altitudinii, temperatura aerului scade și precipitațiile atmosferice cresc), iar lanțurile montane constituie bariere în calea maselor de aer. Suprafețele întinse de uscat din centrul continentului favorizează continentalismul termic accentuat (veri mai calde și ierni mai reci), dar și o ariditate mai mare.
- ✓ **Circulația musonică**, determinată de variațiile de presiune atmosferică dintre continentul asiatic și Oceanele Indian și Pacific.

Tipuri de climat

- ✓ **Climatul ecuatorial** din sud-estul Asiei (Arhipelagurile Indonezian și Filipinez, sudul Peninsulei Malacca) se caracterizează prin temperaturi medii anuale peste 25°C, precipitații bogate (peste 2 000 mm/an), calme ecuatoriale și umiditate ridicată a aerului.
- ✓ **Climatul musonic** este întâlnit în Peninsulele India și Indochina, cu temperaturi medii anuale peste 20°C. Există două sezoane, impuse de circulația periodică a musonilor: un sezon cald și ploios (când se manifestă musonul de vară) și un sezon cald și uscat (când bate musonul de iarnă).
- ✓ **Climatul tropical arid și semiarid**, localizat în Peninsula Arabia, Podișul Iranului și nord-vestul Peninsulei India. Temperaturile medii anuale sunt ridicate. Amplitudinile termice diurne sunt mari, iar precipitațiile au valori reduse.
- ✓ **Climatul subtropical**:
 - *mediteranean*, specific litoralului mediteranean al Asiei, cu veri calde și secetoase și ierni blânde, dar ploioase;
 - *umed*, în sud-estul Asiei (China și sudul Japoniei), caracterizat prin ploi bogate, vara.
- ✓ **Climatul temperat**:
 - *umed*, întâlnit în Asia Estică (regiunile din nordul și nord-estul Chinei și nordul Japoniei). Aici verile sunt calde, iernile blânde și precipitațiile bogate;
 - *continental*, localizat în partea centrală a continentului, în spatele barierelor orografice;
 - *continental arid*, în care se înregistrează variații mari de temperatură între anotimpuri și precipitații reduse, ceea ce determină formarea deșerturilor temperate (Gobi – cel mai mare deșert, ca suprafață, din zona temperată);
 - *continental rece*, localizat în nordul Asiei (în Siberia), unde temperatura medie anuală are valori mici, iar precipitațiile sunt moderate.
- ✓ **Climatul rece**:
 - *subpolar*, în extremitatea nordică a Asiei, se caracterizează prin veri răco-roase și scurte, și ierni geroase și lungi;
 - *polar*, prezent în insulele arctice, unde temperaturile sunt foarte scăzute tot anul și bat vânturi puternice (vânturile polare).
- ✓ **Climatului montan** îi este specifică etajarea valorilor temperaturii aerului și a precipitațiilor. În munții foarte înalți, la altitudini de peste 5 000 m se formează ghețari.

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- **Deșerturile din Asia** sunt: Nefud și Rub al-Khali în Peninsula Arabia, Thar în Peninsula India, cele din Podișul Iranului (de exemplu, deșertul Lut), deșertul Registan (în Afganistan), Gobi (în Mongolia și nordul Chinei), Taklamakan (Depresiunea Tarim în China), Karakum, Kizilkum (Kazahstan, Uzbekistan, Turkmenistan).

Aspect din Deșertul Rub al-Khali

B. Musonii

Musonii sunt vânturi periodice, determinate de diferențele sezoniere de temperatură și presiune ale aerului, existente între Oceanul Indian și sudul continentului asiatic.

Musonul de vară (figura 6) bate dinspre ocean spre continent și aduce precipitații abundente, de aceea se numește și **musonul umed**.

Musonul de iarnă sau **uscat (figura 7)** bate dinspre continent spre ocean, generând un sezon secetos.

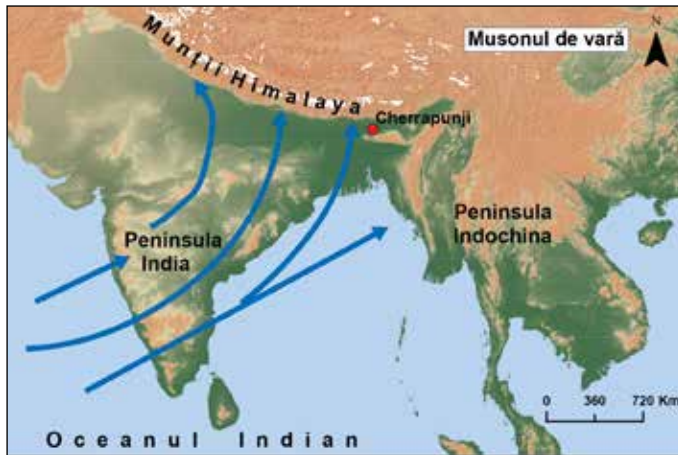

Figura 6

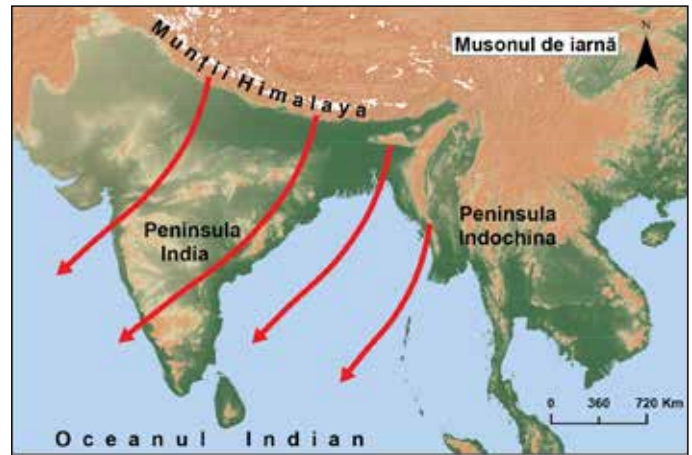

Figura 7

Aplică!

I. Graficul din **figura 8** prezintă temperatura și precipitațiile medii lunare înregistrate la stația meteorologică Sainshand (Deșertul Gobi), din Mongolia.

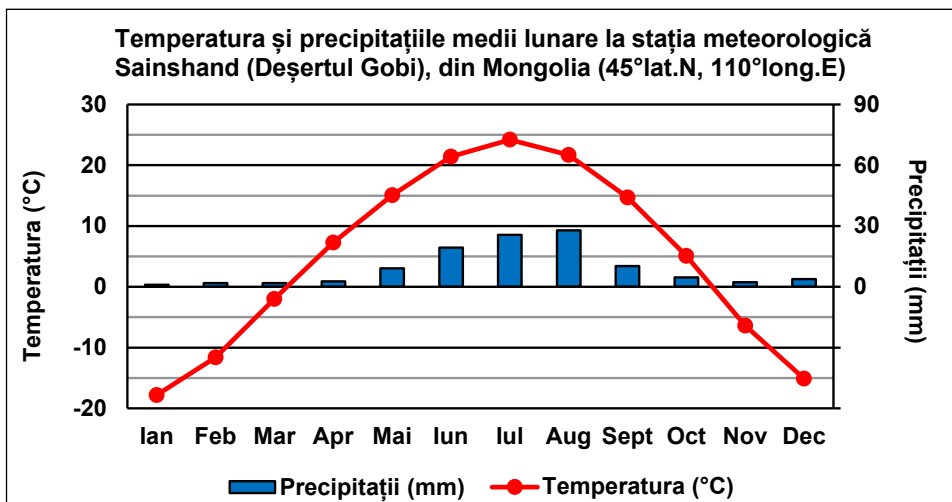

Figura 8

Sursa datelor: Global Historical Climatology Network

Precizează:

1. valoarea maximă a temperaturii medii lunare, precum și luna în care se înregistrează;
2. valoarea minimă a temperaturii medii lunare, precum și luna în care se înregistrează;
3. repartiția precipitațiilor pe toată perioada anului;
4. tipul de climă unde este situată stația meteorologică, aducând un argument în acest sens.

II. Calculează amplitudinea termică medie anuală.

III. Prezintă o cauză care explică valoarea mare a amplitudinii termice medii anuale.

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- Localitatea **Cherrapunji**, din nord-estul Indiei, deține recordul pentru cele mai bogate precipitații căzute într-o lună, 9 300 mm (în iulie 1861) și într-un an, 26 470 mm (între 1 august 1860 și 31 iulie 1861).

ȘTIAI CĂ:

- **Temperatura maximă absolută** pe teritoriul Asiei a fost de 54°C? S-a înregistrat în localitatea Tirat Zvi din Israel (21 iunie 1942).
- **Temperatura minimă absolută** pe teritoriul Asiei a fost de -67,8°C? S-a înregistrat în localitatea Oimiakon din Federația Rusă (6 februarie 1933).

Sursa datelor:
Organizația Mondială de Meteorologie

Contraste biogeografice

Analizează harta

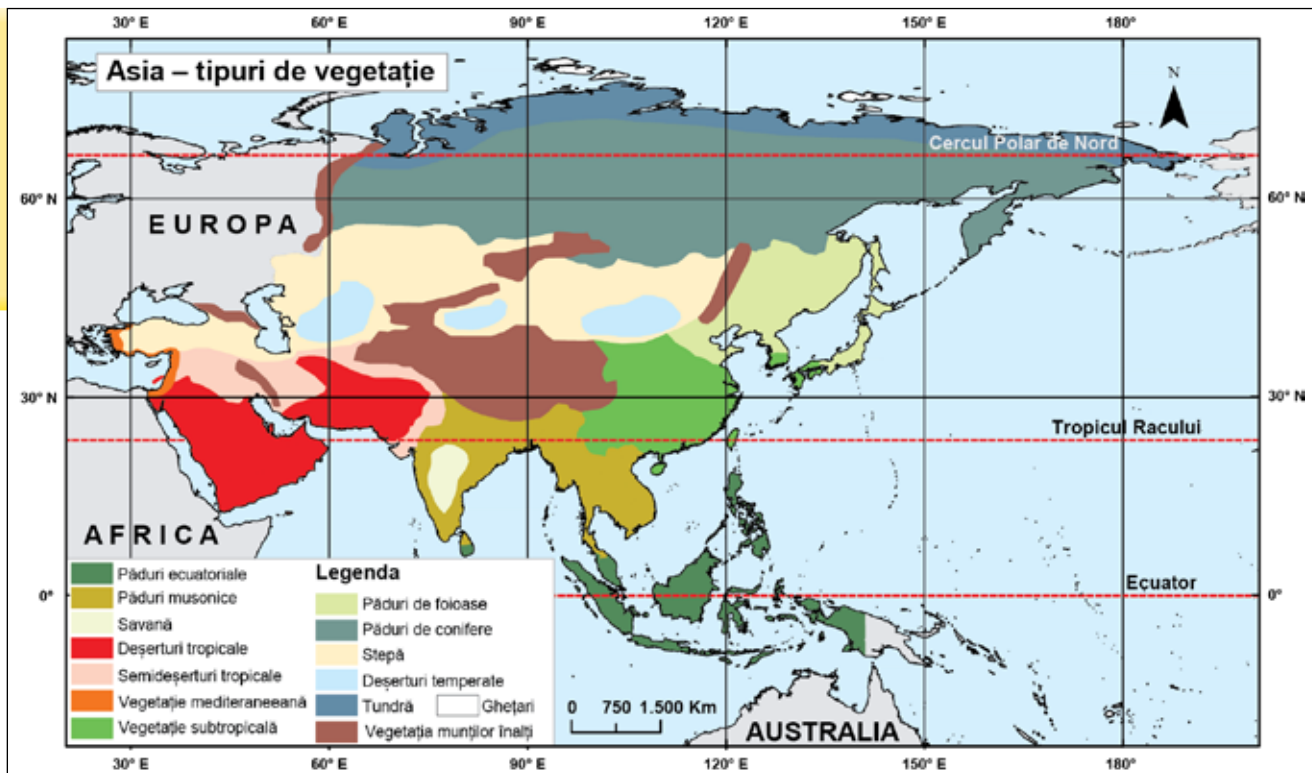

Figura 1

Precizează:

- ✓ tipul de vegetație din Arhipelagul Indonezian;
- ✓ un tip de vegetație din Peninsula India;
- ✓ tipul de vegetație specifică țărmului Mării Mediterane;
- ✓ tipul de vegetație cu cea mai mare extindere în nordul Asiei.

Reține!

Datorită întinderii latitudinale mari, varietății condițiilor climatice și de relief, în Asia există toate zonele biogeografice. Astfel, de la sud la nord, se succed:

✓ **Pădurea ecuatorială**, veșnic verde, este caracterizată prin abundența și etajarea speciilor de plante. Ocupă suprafețe mari în Arhipelagul Indonezian. Este alcătuită din diferite specii de palmier, liane și orhidee. Aici trăiesc numeroase specii de animale, printre care urangutanul, tigru, rinocerul, tapirusul, reptile și păsări. Solurile specifice sunt lateritele.

Mangrovele sunt formațiuni vegetale cu adaptări speciale la oscilațiile de nivel ale apelor oceanului, datorate mareelor. Sunt specifice mai ales regiunilor de țărm din sud-estul Asiei.

✓ În **pădurea musonică**, localizată în peninsulele India și Indochina, cresc specii de arbori cu valoare economică: bambus, abanos, tec, santal etc. În anotimpul secetos numeroși arbori își pierd frunzele. Animalele specifice sunt maimuțele, elefanții, tigrii, dar și specii de păsări.

Mangrove

✓ **Savana** este formată din ierburi înalte și arbori izolați și poate fi întâlnită în anumite sectoare din Peninsula India. Aici trăiesc: elefantul, rinocerul indian (cu un corn), gazela, tigru. Solurile specifice savanelor, bogate în oxizi de fier, sunt cele roșii de savană.

✓ În **deșerturile calde** (Thar, Rub al-Khali) vegetația este sărăcăcioasă, formată din ierburi, tufișuri și arbuști rari. În oaze cresc palmieri. Se întâlnesc reptile și insecte. În deșerturi sunt soluri nisipoase.

✓ **Pădurile subtropicale** cresc pe țărmul Mării Mediterane (vegetația mediteraneeană) și în estul Chinei. Pe țărmul Mării Mediterane speciile de plante cele mai întâlnite sunt stejarul, măslinul sălbatic, cedrul, pinul și diferiți arbuști. Solurile sunt terra rosa. În estul Chinei cresc arborele de camfor, ginkgo biloba, stejarul, magnolia etc.

✓ **Stepa** este formată din ierburi rezistente la secetele prelungite. Animalele specifice sunt rozătoarele și diferite specii de reptile și păsări. În stepă, se află cele mai fertile soluri, cernoziomurile.

✓ În **deșerturile temperate** (Deșertul Gobi) vegetația este extrem de rară, formată din smocuri de iarbă și saxaul (arborele fără frunze). Aici trăiește cămila cu două cocoșe (cămila bactriană).

✓ **Pădurea de foioase**, specifică estului Asiei, în China și Japonia, este formată din: fag, stejar, tei, frasin. Solurile sunt brune și brun-roșcate de pădure.

✓ **Pădurea de conifere** (taiga) este formată din molid, brad, pin și larice. Fauna este reprezentată de: urs brun, râs, lup, veveriță, zibelină, hermelină, elan etc. Solul caracteristic este podzolul.

✓ **Tundra**, specifică extremității nordice a continentului, în climatul subpolar, este formată din mușchi, licheni, ierburi și arbuști (mesteacănul pitic). În tundră, trăiesc: ursul polar, vulpea polară, lupul de tundră, renul, iepurele alb și specii de păsări. Solurile de tundră sunt înghețate permanent.

✓ **Vegetația munților înalți** este etajată. Pornind de la poale, unde întâlnim pădurea, vegetația se schimbă odată cu creșterea altitudinii, ajungând la tufărișuri și pajiști alpine pe culmile munților. În Podișul Tibet trăiește iacul.

Aspect din Deșertul Gobi

ȘTIAI CĂ:

- În Arhipelagul Indonezian crește **Rafflesia**, planta cu cea mai mare floare de pe glob?

Rafflesia

- **Dragonul** (varanul de Komodo) este cea mai mare șopârlă din lume?

Varanul de Komodo

Aplică!

În coloana **A** sunt notate tipuri de vegetație, în coloana **B**, tipuri de climat, iar în coloana **C**, tipuri de soluri. Stabilește corespondența dintre fiecare tip de vegetație, climatul caracteristic și solul pe care aceasta se dezvoltă, după modelul **VI-6-f**.

A

- I. pădure de conifere
- II. pădure ecuatorială
- III. pădure subtropicală
- IV. stepă
- V. tundră

B

1. climat ecuatorial
2. climat mediteraneean
3. climat subpolar
4. climat temperat-continental
5. climat temperat-continental rece

C

- a. cernoziom
- b. laterite
- c. podzol
- d. soluri de tundră
- e. terra rosa

Proiect

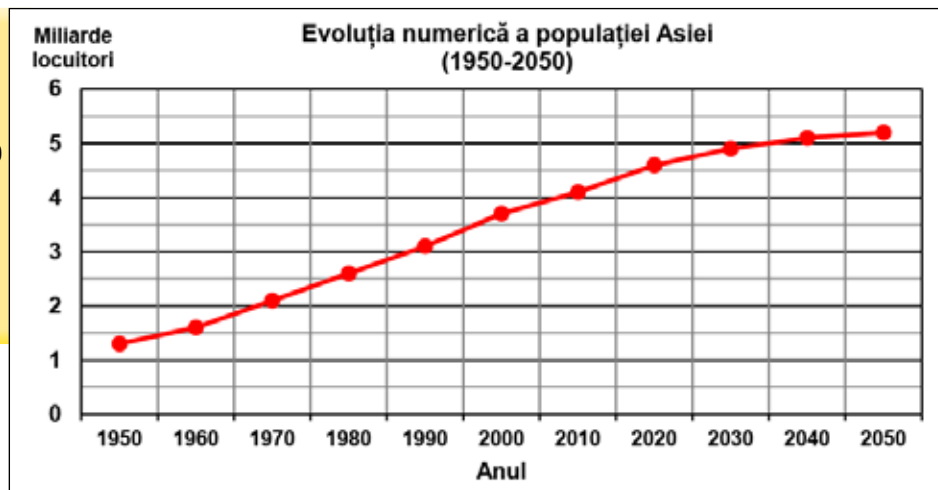
- ✓ **Panda uriaș** sau *ursul panda* este recunoscut la nivel mondial ca simbol al protecției animalelor. Folosind diferite surse de documentare (enciclopedii, reviste, internet), realizează o scurtă prezentare a ursului panda, având în vedere: teritoriul de răspândire, caracteristici ale habitatului și modul de viață.
- ✓ Formați echipe de 4-5 elevi. La alegere, realizați prezentarea unei **zone biogeografice**, în care să aveți în vedere: localizarea geografică, speciile de plante și animalele specifice, însoțite de imagini reprezentative, tipul de climat și tipul de sol. Precizați sursele bibliografice.

Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, culturală, confesională)

Evoluția numerică a populației și răspândirea geografică a acesteia

Analyzează graficul

Precizează:

- ✓ numărul aproximativ al locuitorilor Asiei în anul 2020;
- ✓ cu cât a crescut numărul locuitorilor Asiei în perioada 1950-2020;
- ✓ cu cât va crește numărul locuitorilor Asiei în perioada 2020-2050.

Figura 1

Sursa datelor: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2022). World Population Prospects 2022, Online Edition.

Reține!

În Asia trăiește în prezent mai mult de jumătate din populația Terrei (4,7 miliarde de locuitori în anul 2023). Numărul locuitorilor Asiei a avut o creștere continuă, ca urmare a bilanțului natural pozitiv, în care rata natalității a fost mai mare decât cea a mortalității. Această situație se va menține și în viitor. Cele mai populate state ale Asiei sunt: India, China, Indonezia, Pakistan, Bangladesh, Japonia etc.

Analyzează harta

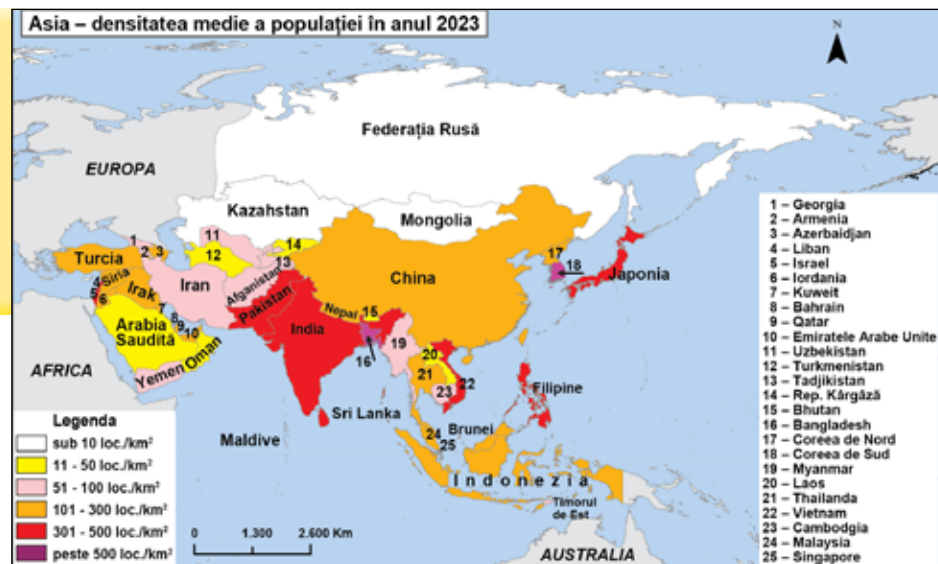

Figura 2

Sursa datelor: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2022). World Population Prospect 2022, Online Edition.

Precizează:

- ✓ numele a două state în care densitatea medie a populației este mică, sub 10 loc./km²;
- ✓ numele a două state în care densitatea medie a populației are valori cuprinse între 101 și 300 loc./km²;
- ✓ numele a două state în care densitatea medie a populației are valori cuprinse între 301 și 500 loc./km²;
- ✓ numele a două state în care densitatea medie a populației este mare, peste 500 loc./km².

ȘTIAI CĂ:

- **Partea asiatică a Federației Ruse** are aproximativ 37 milioane de locuitori? Aceasta reprezintă doar 28% din populația Federației Ruse, iar densitatea medie a populației este de 2,8 loc./km².

Reține!

Pe teritoriul Asiei populația este inegal repartizată, din cauza factorilor naturali (relief, climă, ape, soluri), demografici, economici sau politici. Densitatea medie a populației, în anul 2023, este de 150 loc./km². În prezent statele cu cele mai mari densități medii ale populației sunt Singapore (8 800 loc./km²), Bahrain, Maldive și Bangladesh (peste 1 000 loc./km²), iar cele mai mici densități medii ale populației sunt în Mongolia (2,2 loc./km²), în Kazahstan și în partea asiatică a Federației Ruse (sub 10 loc./km²).

Elemente de diversitate umană (diversitatea etnică, lingvistică, culturală, confesională)

Asia se caracterizează printr-o mare diversitate etnică și culturală, respectiv de naționalitate, limbă vorbită și religie.

- ✓ **Diversitatea etnică** este rezultatul vechimii locuirii și al diferitelor valori culturale. Astfel, pe teritoriul Asiei există numeroase etnii: mongolă (**figura 3**), japoneză (**figura 4**), arabă (**figura 5**), turcă (**figura 6**), la care se adaugă grupuri etnice mai restrânse (populația caucasiană, indoneziană, malaeziană etc.).

Figura 3

Figura 4

Figura 5

Figura 6

- ✓ **Diversitatea lingvistică** este datorată numeroaselor naționalități existente în Asia. Aceasta asigură transmiterea valorilor culturale și coeziunea de grup. Limbile vorbite de locuitorii Asiei fac parte din familiile: *indo-europeană* (rusa, iraniană, hindi etc.), *hamito-semitică* (araba), *sino-tibetană* (chineza, tibetană, etc.) și *uralo-altaică* (turca, mongola). La acestea se adaugă câteva limbi ce aparțin familiei *austroneziene* (indoneziana, malaeza, filipineza) etc.

- ✓ **Structura confesională** a Asiei este foarte diversă. Printre numeroasele elemente culturale care diferențiază populația, religia constituie un element de referință, deoarece influențează în mare măsură modul de viață a oamenilor, precum și anumite caracteristici demografice sau sociale.

În Asia sunt prezente toate marile **religii** ale lumii: **creștinismul** (Federația Rusă, Georgia, Armenia, Filipine), **islamul** (Turcia, Iran, Pakistan, Bangladesh, Indonezia etc.), **budismul** (China, Mongolia etc.). **Religiile etnice** sunt reprezentate de: **hinduism** (India, Nepal, Sri Lanka), **iudaism** (Israel), **religiile est-asiatice** (**confucianism**, **taoism** etc., în China), **șintoism** (Japonia). Pe spații restrânse se regăsesc și **religii tribale**, cum este **șamanismul**, practicat în Siberia, Mongolia, Indonezia etc. De asemenea, o parte a populației (25%) se consideră atee și **nu** este afiliată niciunei religii (**figura 7**).

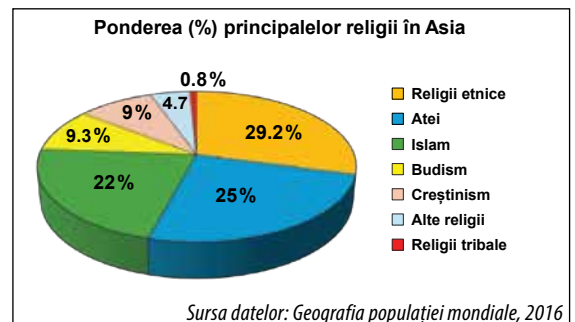

Figura 7

- ✓ Fiecare stat sau grupare etnică are propriile obiceiuri, tradiții, sărbători care definesc **diversitatea culturală** a Asiei.

Aplică!

Graficul din **figura 8** redă numărul locuitorilor din câteva state asiatice, în anul 2023, și se referă la subiectele **1, 2 și 3**.

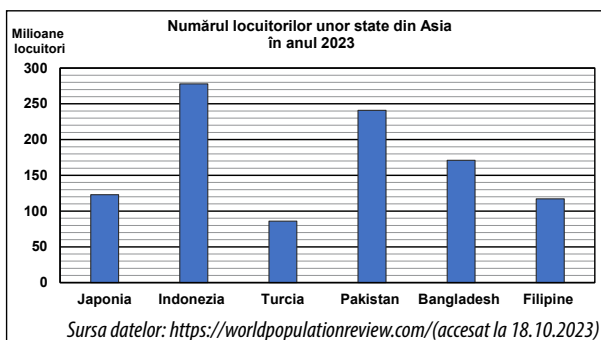

Figura 8

1. Precizează:

- numele statului care înregistrează cel mai mare număr de locuitori, precum și numărul acestora;
- numele statului care înregistrează cel mai mic număr de locuitori, precum și numărul acestora.

2. Calculează, cu aproximație, diferența dintre numărul locuitorilor statelor Pakistan și Japonia.

3. Pentru statele reprezentate pe grafic, menționează religia predominantă și familia lingvistică.

ȘTIAI CĂ:

- În **Siberia** trăiesc numeroase grupuri etnice indigene (de exemplu iacuți, neneți, ciukci etc.)? Aceștia se ocupă cu vânătoarea, pescuitul și creșterea renilor.

Harta politică și marile aglomerări umane

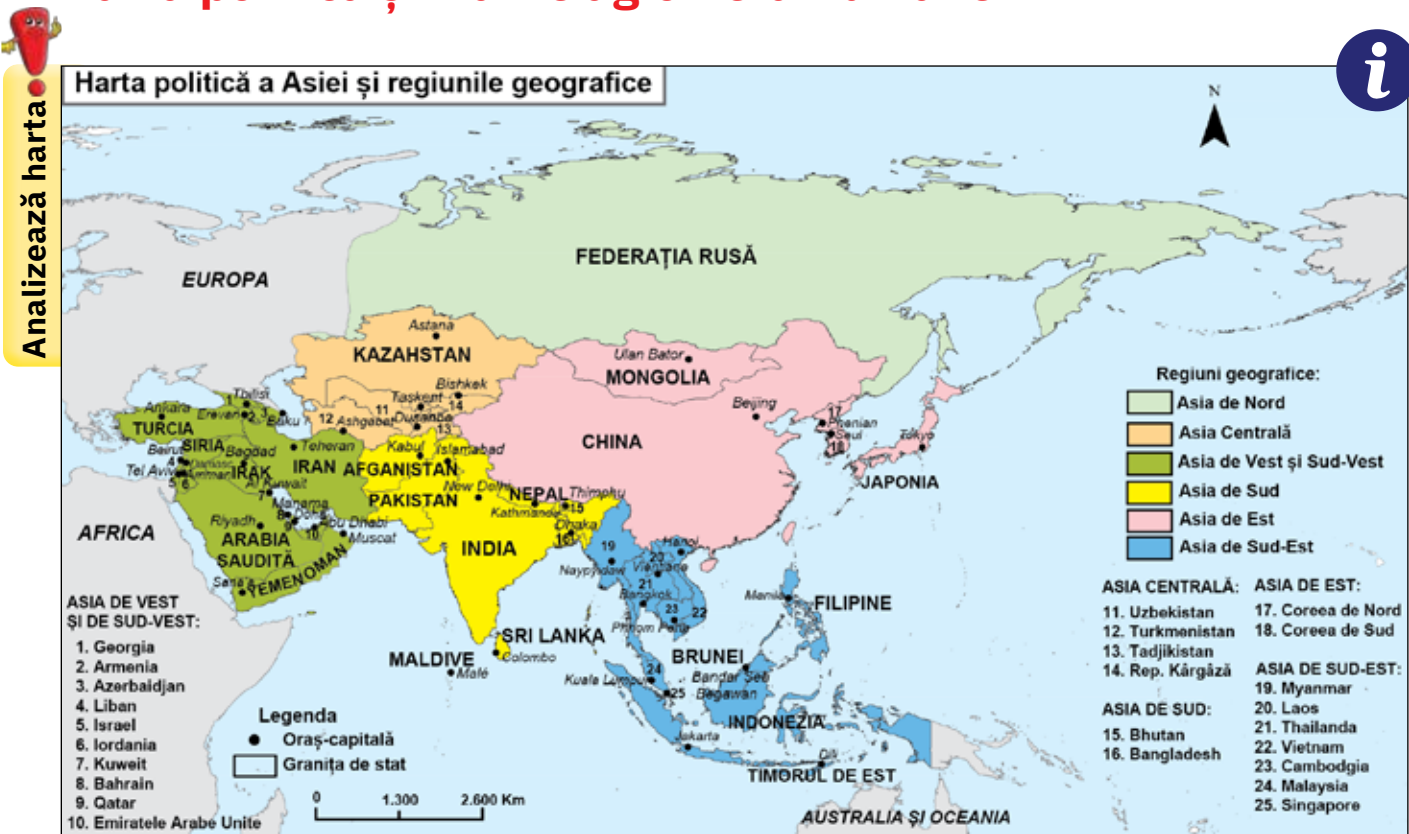

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele a câte două state situate în fiecare dintre peninsulele Arabia și Indochina;
- ✓ numele a două state insulare/arhipelag din Oceanul Pacific;
- ✓ numele a trei state situate în partea centrală a continentului, care **nu** au ieșire la mare;
- ✓ numele a trei state cu suprafață mare.

Reține!

În prezent, harta politică a Asiei cuprinde 47 de state independente și mai multe teritorii cu statut politic special.

Acestea se diferențiază după mai multe criterii: așezarea geografică, suprafață, mărimea demografică, forma de guvernământ.

În funcție de așezarea geografică, statele Asiei sunt grupate în șase regiuni: **Asia de Nord**, **Asia Centrală**, **Asia de Vest și Sud-Vest**, **Asia de Sud**, **Asia de Est**, **Asia de Sud-Est**.

După poziția lor geografică statele Asiei sunt *transcontinentale* (Federația Rusă, Turcia, Kazahstan), *intracontinentale* (Mongolia, Afganistan, Uzbekistan etc.), *state continentale cu ieșire la mare* (China etc.), *peninsulare* (Arabia Saudită, India, Thailanda etc.), *insulare* (Sri Lanka), *arhipelag* (Indonezia, Filipine, Japonia).

Cele mai mari state din Asia, ca suprafață, sunt Federația Rusă – partea asiatică, China, India, Kazahstan și Arabia Saudită, iar cele mai mici teritorii sunt deținute de Maldive, Singapore și Bahrain. Cele mai populate state asiatice sunt India, China, Indonezia, Pakistan, Bangladesh, Japonia, iar cel mai mic număr de locuitori înregistrează Maldive, Brunei, Timorul de Est și Bahrain.

După forma de guvernământ sunt **republici** (India, Turcia, Indonezia, China etc.) și **monarhii**, fie *constituționale* (Japonia, Malaysia, Iordania, Bahrain etc.), fie *absolute* (Arabia Saudită, Oman).

Aplică!

Tabelul 1 cuprinde asocieri dintre Regiuni geografice din Asia, state din aceste regiuni și orașe-capitală. Scrie, pe caiet, informațiile ce completează fiecare dintre asocierile din tabel.

Regiunea geografică	Stat	Oraș-capitală
Asia de Sud-Vest		Riyadh
	Kazahstan	
Asia de Est		New Delhi
	Vietnam	Seul

Tabelul 1

Marile aglomerări umane

Asia este un continent cu grad redus de urbanizare, populația urbană reprezentând doar 55,5% din totalul populației. Există state în care predomină populația urbană, peste 90% (în Israel, Iordania, Qatar, Japonia) și chiar 100% (în Singapore și Kuwait), dar și state în care populația urbană este redusă (în Nepal și Sri Lanka aceasta reprezintă în jur de 20% din totalul populației). În statele din centrul, sudul și sud-estul Asiei predomină populația rurală (**figura 2**).

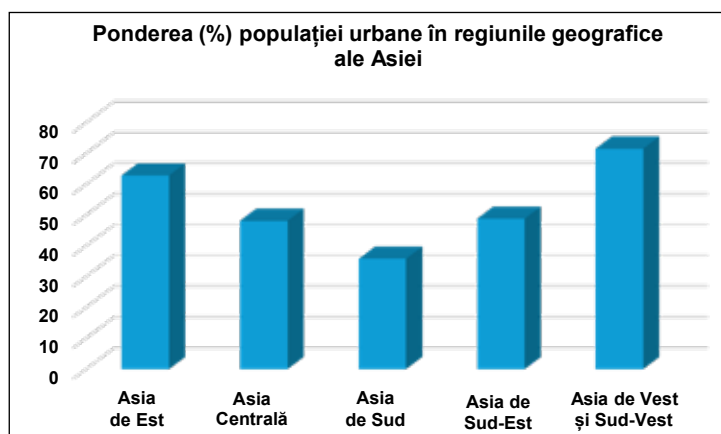

Figura 2

Sursa datelor: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2018). World Population Prospects 2018, Online Edition.

Condițiile fizico-geografice, gradul de dezvoltare economică și tradițiile culturale au influențat modul de viață a oamenilor. În peisajul rural al Asiei se evidențiază casele construite din bârne de lemn, cum sunt cele din Siberia (**figura 3**), locuințele temporare, de tip cort (iurtă), din Mongolia (**figura 4**), casele din lemn și materiale ușoare, din Japonia (**figura 5**) sau locuințele lacustre, înălțate pe piloni, în Asia de Sud-Est (**figura 6**).

Figura 3

Figura 4

Figura 5

Figura 6

Primele orașe din Asia au apărut în urmă cu mii de ani, în Antichitate, în regiunile cu soluri fertile din Câmpia Mesopotamiei, între râurile Tigru și Eufrat (Eridu, Ur și Uruk), pe valea fluviului Indus (Mohenjo Daro) și a fluviului Huang He. Cel mai vechi oraș din lume este Ierihon, aflat în Palestina (Cisiordania).

În prezent, în Asia există un mare contrast între regiunile rurale, extinse, și regiunile foarte urbanizate (**figura 7**).

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- **Hong Kong** și **Macao** sunt regiuni administrative speciale, situate în sud-estul Chinei. Cu excepția apărării și a politicii externe, acestea au o largă autonomie (legislativă, juridică, financiară, politică).

ȘTIAI CĂ:

- Regiunea statelor din Asia de Vest (Peninsula Asia Mică și țărmul estic al Mării Mediterane) se numește **Oriental Apropiat**, cea din Sud-Vest (Peninsula Arabia și regiunea Golfului Persic) – **Oriental Mijlociu** și cea din Asia de Est – **Oriental Îndepărtat** sau **Extremul Orient**?
- **Japonia** este singurul stat din lume condus de un împărat?
- **Timorul de Est** este cel mai recent stat apărut pe harta politică a Asiei? Acest stat și-a obținut independența la data de 20 mai 2002.

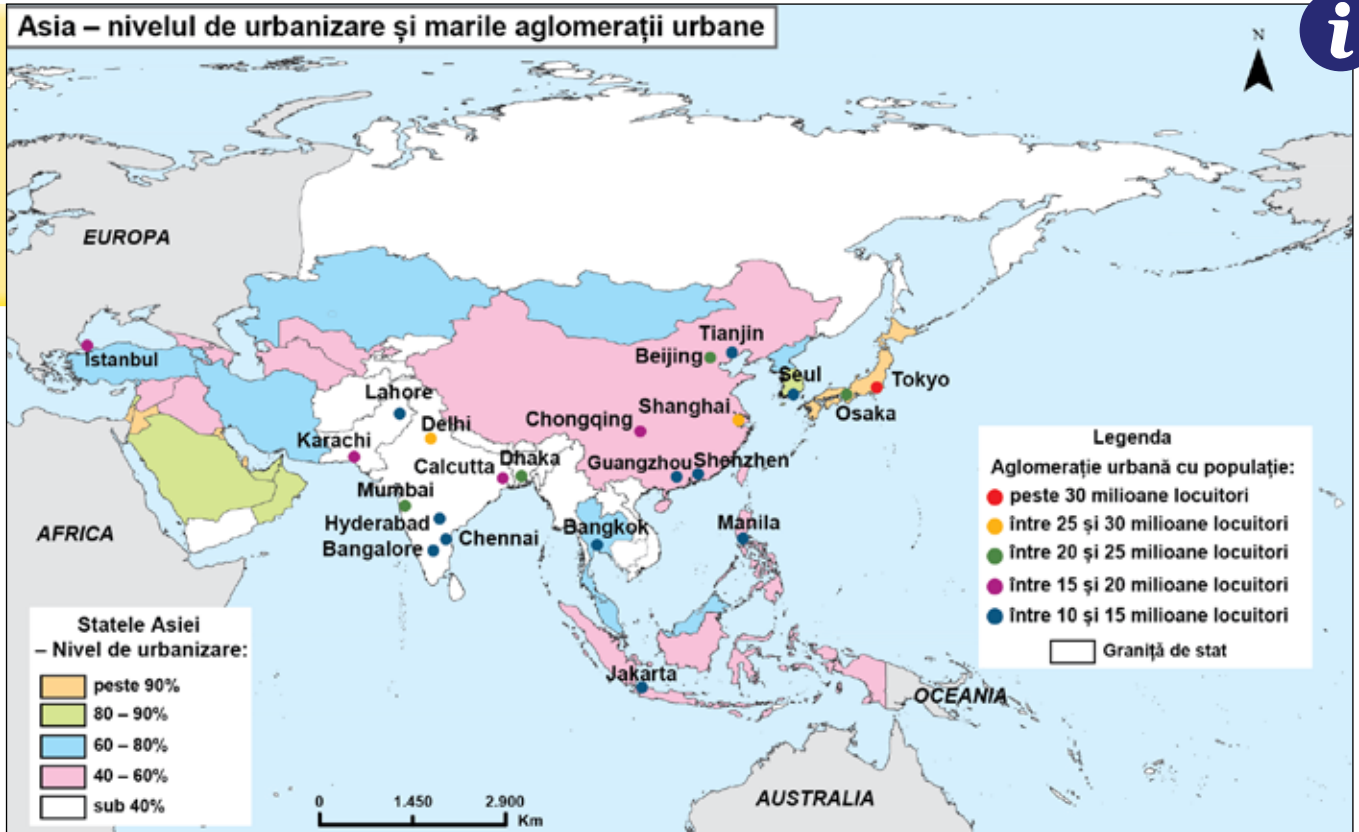

Figura 7 Sursa datelor: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2018). World Urbanization Prospects: The 2018 Revision, Online Edition.

Aspect din orașul Seul

Precizează:

- ✓ numele celei mai mari aglomerații urbane din Asia;
- ✓ numele a trei aglomerații urbane din China;
- ✓ numele a trei aglomerații urbane din India;
- ✓ numele unei aglomerații urbane din Pakistan, Indonezia, Coreea de Sud și Filipine.

Reține!

Fiecare dintre marile metropole și aglomerații urbane din Asia are o populație ce depășește 10 milioane de locuitori. Cele mai mari sunt: Tokyo (peste 35 milioane de locuitori), Delhi (aproximativ 30 milioane de locuitori), Shanghai (aproximativ 27 milioane de locuitori), Dhaka, Beijing, Mumbai, Osaka (în jur de 20 milioane de locuitori). În peisajul urban al Japoniei, Chinei și Indiei se remarcă ariile urbane de mari dimensiuni, de tipul megalopolisurilor. Cel mai mare megalopolis din lume este Tokaido (în Japonia).

Aplică!

I. Realizează asocierea corectă dintre fiecare stat, din coloana **A**, și orașul său capitală, din coloana **B**, după modelul 6-g.

A

1. Bangladesh
2. China
3. Indonezia
4. Japonia
5. Filipine

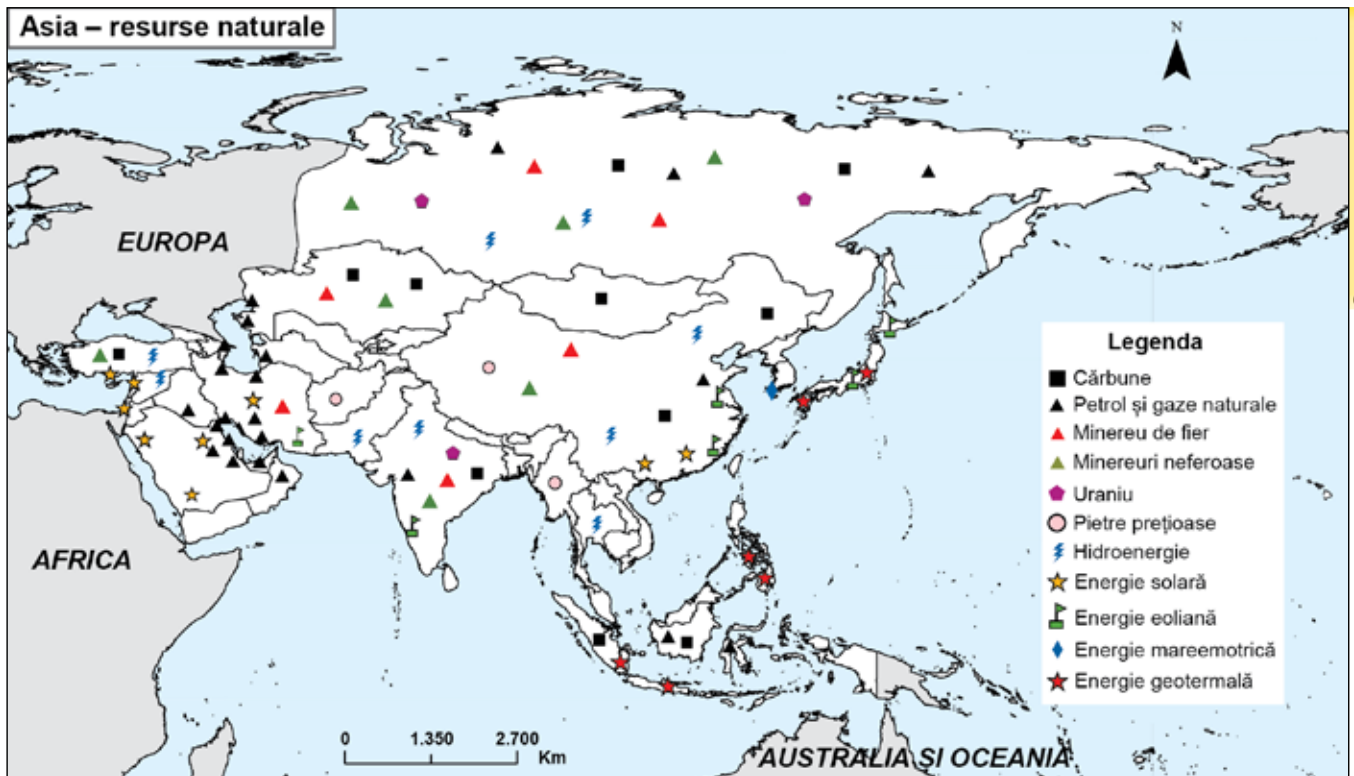
B

- a. Beijing
- b. Dhaka
- c. Jakarta
- d. Manila
- e. Tokyo
- f. Ulan Bator

II. Scrie, pe caiet, enunțurile de mai jos și completează spațiile libere cu răspunsul corect:

1. După poziția geografică, Sri Lanka este un stat _____.
2. După forma de guvernământ, Japonia este o _____.
3. Statul Thailanda este situat în peninsula _____.
4. Orașele Delhi, Mumbai și Calcutta se află în statul _____.
5. Cel mai mare megalopolis din lume se numește _____.

Resursele naturale

Analizează harta

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele a trei state cu zăcăminte de petrol și gaze naturale;
- ✓ numele a trei state cu zăcăminte de cărbuni;
- ✓ numele a trei state cu resurse de minereuri de fier și minereuri neferoase;
- ✓ numele a câte două state cu resurse de ape geotermale, de energie solară, eoliană și hidroenergie.

Reține!

Asia dispune de o mare varietate de **resurse naturale**, însă distribuția lor este inegală. Unele regiuni și state sunt foarte bogate în resurse naturale, fiind situate printre primele în ierarhia mondială (China, India, Federația Rusă, Arabia Saudită etc.), altele au resurse de subsol limitate (Japonia).

Resursele litosferei

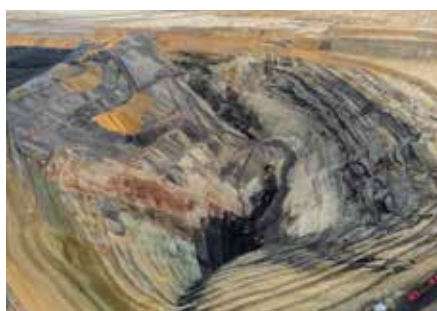
Asia are resurse bogate de *hidrocarburi*, cantonate mai ales în regiunile Golfului Persic și Mării Caspice. Arabia Saudită dispune de cele mai mari zăcăminte petrol din Asia. Federația Rusă, Irak, China, Emiratele Arabe Unite, Iran sunt alți mari producători de petrol din Asia. Iran și Qatar au rezerve însemnate de gaze naturale.

Producții importante de *cărbune* se obțin în China (cel mai mare producător mondial), India, Indonezia, Federația Rusă și Kazahstan.

În Siberia sunt zăcăminte mari de *uraniu*, care asigură materia primă pentru centralele nucleare din Federația Rusă.

Exploatare de jad în statul Myanmar

Exploatare de cărbune în statul China

Platformă de extracție petrolieră în regiunea Golfului Persic

Țări cu resurse bogate de *minereu de fier* sunt: China, India, Rusia, Iran și Kazahstan.

Minerurile neferoase care se găsesc în cantități mai mari în Asia sunt cele de cupru, zinc, staniu, aur, platină (Federația Rusă, China etc.).

Resursele hidrosferei

Potențialul *hidroenergetic* al râurilor asiatice este mare, dar valorificarea lui este redusă. În Asia, fluvii amenajate hidroenergetic sunt: Chang Jiang și Huang He (China), Enisei (Federația Rusă), Eufrat (Turcia), Indus (Pakistan) etc.

Forța mareelor este folosită la producerea energiei electrice. Cea mai mare centrală mareemotrică din lume, ca producție, se află în Coreea de Sud.

Energia geotermală este utilizată pentru producerea energiei electrice și termice în Filipine, Japonia, Indonezia.

Resursele atmosferei și resursele extraatmosferice

Energia eoliană este produsă în statele insulare (Japonia). *Potențialul energetic solar* este mai mare pe țărmul Mării Mediterane și în regiunile tropicale, fiind valorificat în Israel și Arabia Saudită. În prezent, China este cel mai mare producător de energie electrică solară și eoliană din lume.

Resursele biosferei

Suprafața acoperită cu *pădure* variază foarte mult. Cele mai mari suprafețe împădurite sunt în Federația Rusă, în Siberia, unde se dezvoltă taigaua. Unele țări din Asia de Sud-Est, cum ar fi Indonezia și Malaysia, au fost foarte mult afectate de defrișări în ultimii ani. Pădurile furnizează lemn pentru construcții, încălzirea locuințelor sau pentru fabricarea mobilei.

Pășunile naturale se dezvoltă în partea centrală a Asiei și sunt folosite pentru creșterea animalelor (Mongolia, Kazahstan, Uzbekistan etc.)

Solurile fertile din sudul și estul Asiei favorizează dezvoltarea agriculturii în aceste regiuni.

ȘTIAI CĂ:

- Statele **Indonezia** și **Filipine** ocupă locuri superioare în ierarhia mondială, la producția de energie electrică din surse geotermale?

Centrală geotermală în Filipine

- **Arabia Saudită** a fost cel mai mare exportator mondial de **petrol** în anul 2022? Economia Arabiei Saudite este puternic dependentă de exporturile de petrol, care reprezintă aproximativ 70-85% din veniturile sale din export.

Aplică!

I. Notează, pe caiet, enunțurile următoare și precizează în dreptul fiecăruia dacă este *adevărat*, **A** sau *fals*, **F**.

1. Apele geotermale sunt folosite la producerea energiei electrice și termice în Japonia.
2. În extremitatea nordică a Asiei, potențialul energetic solar este ridicat.
3. Cea mai mare centrală mareemotrică din lume se află în Coreea de Sud.
4. Din platforma continentală a Golfului Persic se extrag hidrocarburi.
5. Centralele nucleare folosesc petrolul pentru producerea energiei electrice.

II. Explică faptul că:

1. în Siberia sunt suprafețe foarte mari acoperite cu pădure;
2. în Filipine producția de energie geotermală este mare.

III. În **figurile 2 și 3** sunt prezentate două exploatări miniere din Asia. Precizează două modificări ale ecosistemelor locale cauzate de minierit.

Figura 2

Figura 3

Activitățile economice. Contraste economice regionale

Figura 1

Figura 2

Figura 3

Figura 4

Figura 5

Analizează imaginile

Precizează:

- ✓ activitatea economică reprezentată în fiecare imagine.

Reține!

Din punct de vedere economic, Asia este un continent al contrastelor. Aici se află state foarte dezvoltate din punct de vedere economic, cum sunt China, Japonia, Coreea de Sud, Singapore, dar și state sărace: Nepal, Myanmar, Cambodgia, Afganistan etc.

Agricultura este ramura de bază a economiei multor țări asiatice. În unele țări, majoritatea populației ocupate lucrează în agricultură, pe când în altele, agricultura este puternic mecanizată și folosește doar o mică parte din populația ocupată (în Israel și Japonia).

✓ **Cultura plantelor** este influențată de o serie de factori fizico-geografici (relief, climă, sol), economici, demografici și tehnici (dotarea cu mașini agricole).

Principalele regiuni agricole ale Asiei sunt:

- *regiunea ecuatorială*, specifică statelor Indonezia și Filipine. Aici se cultivă arborele-de-cauciuc, bananierul, palmierul de cocos, orezul;
- *regiunea tropicală cu două sezoane (musonică)* din sudul și sud-estul Asiei. Principalele culturi agricole sunt cele de orez, bumbac, trestie-de-zahăr, iută, porumb, arbust de ceai, mango;

Plantație de arbust de ceai în Sri Lanka

Cultura de orez în statul Vietnam

Arbore-de-cauciuc în statul Indonezia

- *regiunea tropical-aridă (deșertică)* din Peninsula Arabia, caracterizată prin suprafețe mici de culturi de curmal sau cereale, pe terenurile irigate sau în oaze;

DICȚIONAR:

șeptel – totalitatea animalelor dintr-o specie crescute într-o țară.

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- **China** este țara cu cea mai rapidă creștere economică din lume, datorită faptului că este cel mai mare producător și exportator de mărfuri. Creșterea economică rapidă a generat însă și o serie de probleme sociale și de mediu. China se confruntă cu degradarea severă a mediului. Populația a migrat dinspre așezările rurale spre cele urbane, care au devenit foarte aglomerate. Activitățile industriale au contribuit la deteriorarea calității aerului (China este statul cu cele mai mari emisii de dioxid de carbon), a apei și a solului.
- **India** este divizată din punct de vedere socio-economic. Ea are foarte mulți locuitori care trăiesc în sărăcie extremă. Infrastructura urbană, educația și sistemul de sănătate din India au dificultăți de adaptare la numărul mare de migranți săraci din mediul rural, care se mută în marile orașe.

ȘTIAI CĂ:

- **Cea mai cultivată plantă** din Asia este **orezul**? El se cultivă pe suprafețe mari în China, India, Bangladesh, Indonezia și Vietnam.
- **Tunelul submarin Seikan**, lung de 55 km, leagă insulele Honshu și Hokkaido, din Arhipelagul Japonez?

- **regiunea mediteraneeană**, favorabilă pomiculturii (măslin, citrice, smochin) și viticulturii. Există și terenuri cultivate cu cereale, legume și leguminoase;
- **regiunea temperată**, din estul și centrul Asiei, unde sunt specifice culturile de cereale (grâu, porumb, orez), plante tehnice (floarea-soarelui, sfecla de zahăr), cartofi și legume;
- **regiunea subpolară** din nordul continentului, unde predomină creșterea animalelor (reni). Pe spații restrânse se cultivă orzul, secara și cartoful.

✓ **Creșterea animalelor (zootehnia)**, ocupație tradițională în Asia, este favorizată de faptul că pășunile și fânețele ocupă suprafețe mari. Dintre toate statele lumii, China are cel mai mare șeptel de oi, capre, porci, cai și păsări. India are cel mai mare număr de bovine, animale considerate sacre.

În Peninsula Arabia și în centrul Asiei se practică păstoritul nomad (oi, capre, cămile). Sericicultura (creșterea viermilor de mătase) are o veche tradiție în China, aceasta fiind cel mai mare producător mondial de mătase naturală.

Păstorit în Mongolia

Aspect de pe străzile orașului Mumbai (India)

Industria este diversificată, modernă, însă inegal dezvoltată în diferite țări ale Asiei.

✓ **Industria energetică** este foarte importantă pentru dezvoltarea economică și socială a statelor. În China, Japonia, India și Coreea de Sud, se înregistrează mari producții de energie electrică. Energia electrică este produsă în termocentrale, atomocentrale, hidrocentrale, centrale solare, eoliene, geotermale și maremotrice.

✓ **Industria siderurgică** (fontă, oțel) este dezvoltată în China și India, state care dispun de resurse de cărbuni și minereu de fier. Japonia și Coreea de Sud folosesc materiile prime din import.

✓ **Industria constructoare de mașini** produce roboți industriali, echipamente industriale, cu înalte performanțe tehnice (Japonia), mijloace de transport, produse electronice și electrotehnice, utilaje agricole. Țările cele mai mari producătoare de automobile sunt China, Japonia, India și Coreea de Sud.

✓ **Industria petrochimică** prelucrează petrolul și gazele naturale și este prezentă în China, în orașele-port din Japonia și Coreea de Sud și în regiunile de extracție a petrolului din Orientul Mijlociu.

✓ **Industria materialelor de construcție** produce ciment (China este cel mai mare producător mondial), var, produse ceramice. Printre cei mai mari exportatori de materiale de construcție se numără China și India.

✓ **Industria textilă** are o veche tradiție și dispune de o bază largă de materii prime: bumbac, in, lână, mătase naturală.

Căile de comunicație și transporturile au o mare vechime, încă din Antichitate Asia fiind traversată de renumitul *drum al mătăsii*. Contraste între diferite regiuni și țări asiatice se remarcă și în privința transporturilor. Există țări cu rețele de transport rutiere și feroviare diversificate, moderne (Japonia, Coreea de Sud, Israel etc.), dar și regiuni unde acestea sunt puțin dezvoltate (nordul Asiei, regiunile montane înalte din centrul Asiei, regiunile deșertice).

Transporturile fluviale se realizează pe marile artere hidrografice: Chang Jiang, Gange, Brahmaputra, Tigru și Eufrat.

Aspect din portul Shanghai

Aspect din Aeroportul Changi din Singapore

Tren de mare viteză (Shinkansen) din Japonia

Cele mai mari porturi maritime din Asia sunt în orașele Shanghai, Singapore, Shenzhen, Guangzhou, Hong Kong. După traficul anual de pasageri, cele mai mari aeroporturi sunt în orașele Beijing, Tokyo, Dubai, Hong Kong și Shanghai. În anul 2023, aeroportul internațional Changi din Singapore a fost desemnat cel mai bun aeroport din lume pentru facilitățile de agrement.

Turismul

Asia are un patrimoniu turistic bogat, atât natural, cât și antropoc. Printre obiectivele turistice naturale se numără Marea Moartă, Munții Himalaya-Karakorum, Podișul Tibet, Lacul Baikal. Foarte vizitate sunt și obiectivele turistice antropice: ruinele orașului Petra (Iordania), Marele Zid Chinezesc, orașele Ierusalim (Israel), Mecca și Medina (Arabia Saudită), Varanasi (India), Istanbul (Turcia), templul Borobudur (Indonezia), mausoleul Taj Mahal din Agra (India). Insulele Maldive atrag anual un număr mare de turiști datorită peisajelor exotice.

Aspect din Petra (Iordania)

Plajă în Maldive

Marele Zid Chinezesc

Aplică!

I. Citește enunțurile de mai jos și alege răspunsul corect pentru fiecare dintre ele:

- Arborele-de-cauciuc se cultivă în statul numit:
 - Arabia Saudită
 - Indonezia
 - Israel
 - Turcia
- Citricile, măslinul și smochinul sunt cultivate în regiunea agricolă:
 - mediteraneeană
 - temperată
 - tropical-aridă
 - subpolară
- Un port maritim important se află în orașul:
 - Ankara
 - New Delhi
 - Shanghai
 - Teheran
- Cel mai mare producător mondial de mătase naturală este statul:
 - China
 - Coreea de Sud
 - Indonezia
 - Israel
- Orașele Mecca și Medina, locuri de pelerinaj pentru musulmani, sunt situate în statul:
 - Arabia Saudită
 - Iran
 - Irak
 - Turcia

II. Realizează corespondența dintre fiecare obiectiv turistic, din coloana **A**, și țara în care acesta este situat, din coloana **B**, după modelul 6-g.

A

- templul Borobudur
- Ierusalim
- Marele Zid
- Petra
- mausoleul Taj Mahal

B

- China
- Iordania
- India
- Indonezia
- Israel
- Turcia

India

Analizează harta

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele mării și al golfului la care are ieșire;
- ✓ numele statelor cu care se învecinează;
- ✓ numele a patru unități de relief;
- ✓ numele a trei ape curgătoare;
- ✓ numele a patru orașe.

Reține!

Cadrul natural

Așezarea geografică. Este cel mai mare stat, ca suprafață, din Asia de Sud. Ocupă Peninsula India și o parte continentală, având o largă ieșire la Oceanul Indian (Golful Bengal și Marea Arabiei). Îi aparțin insulele Andaman și Nicobar.

Relieful este variat. Munții Himalaya sunt situați în partea de nord, unde se înregistrează altitudinea maximă de pe teritoriul Indiei în vârful Kangchenjunga (8 586 m), situat la granița cu statul Nepal. La sud de acești munți se află o vastă regiune de câmpie, Câmpia Gangelui. Cea mai mare parte a spațiului peninsular este ocupată de Podișul Deccan, mărginit spre vest și spre est de două lanțuri de munți: Gații de Vest și Gații de Est. La poalele acestor munți se desfășoară câmpiile litorale, Malabar (în vest) și Coromandel (în est).

i

Suprafață
3 287 259 km²

Populația
1 429 775 850 locuitori
(în anul 2023)

Forma de guvernământ
republică parlamentară

Aspect din orașul New Delhi

i

Vârful Kangchenjunga (8 586 m)
– Munții Himalaya

Climatul este musonic în cea mai mare parte a țării. În Podișul Deccan se resimt nuanțe de ariditate, iar în partea de nord-vest climatul este tropical-arid (Deșertul Thar). În Munții Himalaya este un climat montan.

Hidrografia este reprezentată printr-o rețea densă de ape curgătoare. Fluviile himalayene Gange și Brahmaputra se varsă în Golful Bengal printr-o imensă deltă comună. În extremitatea nord-vestică a Indiei curge Indusul. Podișul Deccan este traversat de la vest la est de râurile Godavari și Krishna.

Vegetația este diversă. Specifice sunt pădurile musonice și savana, iar în partea de nord-vest o vegetație deșertică, adaptată la uscăciune. În Munții Himalaya vegetația este etajată de la pădurile musonice, întâlnite la poalele munților, la pădurile de foioase, cele de conifere și vegetația alpină, aflată spre cele mai mari altitudini, unde lasă loc zăpezilor permanente. În aceste regiuni trăiesc numeroase animale, printre care tigrul bengalez, rinocerul și elefantul indian.

Populația și orașele

În prezent India este cea mai populată țară din lume (1,4 miliarde de locuitori), înregistrând și o densitate medie a populației ridicată, 485 loc./km². Populația Indiei este predominant rurală, doar 34% dintre indieni trăiesc în mediul urban. Principalele orașe sunt: Delhi (care cuprinde și capitala – New Delhi), Mumbai, Calcutta, Chennai (Madras), Bangalore, Hyderabad. Acestea au arii metropolitane foarte vaste și depășesc 10 milioane de locuitori fiecare.

Economia

Resursele de subsol sunt variate: minereuri de fier (este al doilea producător mondial, după China), cărbuni (este al treilea producător mondial, după China și S.U.A.), petrol și gaze naturale, minereuri neferoase, uraniu.

Industria este diversificată. Energia electrică este produsă mai ales în termocentrale, dar și în hidrocentrale și atomocentrale (care funcționează pe baza resurselor proprii de uraniu). Sunt dezvoltate industria textilă (favorizată de marile plantații de bumbac) și cea alimentară (cu producții însemnate de zahăr și produse lactate). La nivel mondial, India se remarcă în producția de oțel, aluminiu și construcții de mașini.

Agricultura rămâne ramura economică de bază a Indiei, deoarece dispune de terenuri arabile și soluri fertile. Este un mare producător mondial de cereale și leguminoase. Orezul este însă cea mai importantă cultură agricolă a Indiei (a doua producătoare mondială, după China). Alte culturi agricole sunt bumbacul, arbustul de ceai, trestia-de-zahăr etc. Creșterea animalelor are un rol semnificativ, India ocupând primul loc în lume la creșterea bovinelor și locul trei, la cămile. Se practică sericicultura, fiind un mare producător mondial de mătase naturală.

Transporturile. Deși are o rețea de transport diversificată, aceasta este insuficientă și foarte aglomerată. În orașele Calcutta și Delhi există metrou. Cel mai mare port de containere al Indiei este Nhava Sheva, în apropiere de orașul Mumbai. Transportul fluvial se realizează pe Gange și Brahmaputra. Cele mai utilizate aeroporturi sunt în orașele Delhi și Mumbai.

Turismul aduce venituri însemnate, mai ales în ultimii ani. India dispune de un potențial turistic imens, însă insuficient valorificat. Se remarcă turismul cultural-istoric, în această țară aflându-se numeroase vestigii și monumente istorice. În Munții Himalaya se practică drumețiile, ascensiunile montane și sporturile de iarnă, iar pe litoral, turismul balneo-maritim.

Mausoleul de marmură Taj Mahal, din orașul Agra
(a fost construit între anii 1631 și 1648, la ordinul împăratului Shah Jahan, în memoria soției sale Mumtaz Mahal)

Fluviul Gange în orașul Varanasi
– loc de pelerinaj pentru hinduși

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- **Delhi** este un oraș compus din două părți distincte: orașul vechi (*Old Delhi*), cu cartiere tipic orientale, străzi înguste, temple, moschee și alte monumente istorice, și orașul nou (*New Delhi*), cu clădiri moderne în stil colonial britanic, grădini și bulevarde largi. Construcția orașului nou începe în anul 1911 și devine capitală a Indiei independente în anul 1947.

ȘTIAI CĂ:

- **Gangele** este fluviul sfânt al hindușilor?
- În India trăiesc cei mai mulți **tigri** din lume? În anul 1973 a fost demarat un proiect major de protecție a tigrului bengalez, deoarece acesta era amenințat cu dispariția. S-au înființat mai multe rezervații, ajungându-se în prezent la circa 4 000 de exemplare de tigri.

- **India** a fost colonie britanică între anii 1858 și 1947?
- La **Mumbai** (Bombay) se află centrul industriei cinematografice indiene? Acesta se numește Bollywood.

Aplică!

I. Harta din **figura 2** se referă la statul India.

Precizează numele:

1. statelor vecine marcate, pe hartă, cu numerele romane **I, II, III și IV**;
2. unităților de relief marcate, pe hartă, cu literele **A, B și C**;
3. elementelor de hidrografie marcate, pe hartă, cu literele **a, b, c și d**;
4. orașelor marcate, pe hartă, cu cifrele **1, 2, 3, 4 și 5**.

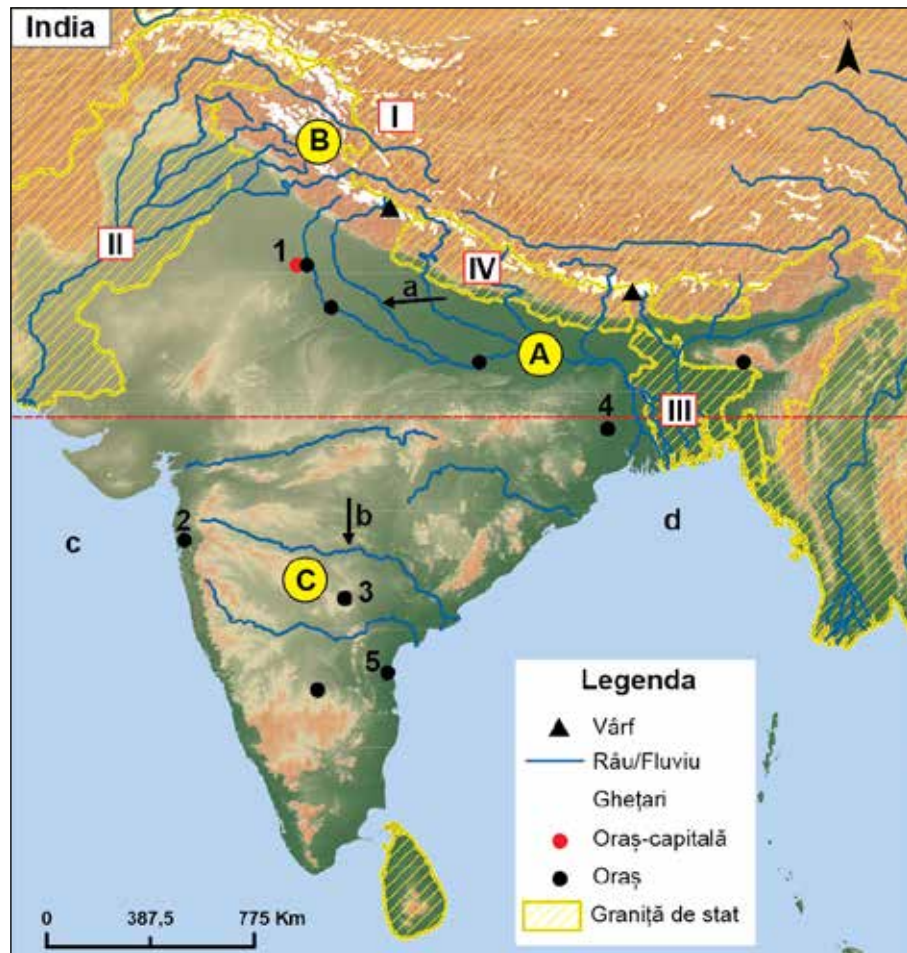
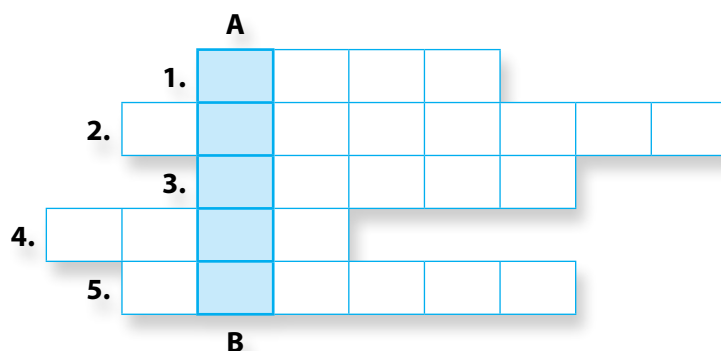

Figura 2

II. Completează, pe caiet, rebusul de mai jos. Pe verticala **A-B**, vei descoperi o specie de animal, protejată prin lege.

1. Deșert situat în partea de nord-vest a Indiei.
2. Munți situați în nordul Indiei.
3. Fluviul sfânt al Indiei.
4. Orașul în care se află mausoleul Taj Mahal.
5. Orașul industriei cinematografice indiene.

China. Turcia

Aplică!

I. Cu ajutorul hărților (**figura 1** și **figura 2**) și al cunoștințelor dobândite în lecțiile anterioare, realizează o scurtă caracterizare fizico-geografică a fiecăruia dintre statele China și Turcia. Vei avea în vedere:

- ✓ poziția geografică în cadrul continentului, precum și numele statelor vecine;
- ✓ aspecte ale reliefului: principalele unități de relief și altitudinea maximă;
- ✓ tipurile de climat;
- ✓ aspecte ale hidrografiei: principalele fluvii și lacuri, precum și mările la care au ieșire aceste state;
- ✓ aspecte ale vegetației și faunei.

II. Pentru fiecare stat, precizează numele orașului-capitală, precum și numele altor trei orașe.

Figura 1

Figura 2

Asia în lumea contemporană

Statele Asiei au niveluri de **dezvoltare economică** diferite. În ultimele decenii, unele țări au înregistrat o creștere economică spectaculoasă, printre cele mai vizibile efecte secundare ale acestei creșteri fiind deteriorarea mediului înconjurător. Dependența de combustibilii fosili a contribuit la poluarea aerului și la degradarea ecosistemelor. Emisiile de gaze cu efect de seră favorizează încălzirea globală și schimbările climatice. În marile orașele ale Asiei gradul de poluare este ridicat.

Aspect din orașul Mumbai (India)

Tren Maglev în Shanghai (China)

Creșterea rapidă a populației are impact social, economic, dar și asupra mediului înconjurător. În ultimele decenii a crescut tot mai mult decalajul dintre bogați și săraci. Spre exemplu, în Mumbai (India) mai mult de jumătate din populație trăiește în sărăcie, în cartiere mărginașe. Condițiile de viață sunt grele, casele sunt înghesuite și prost construite, fără servicii de bază: electricitate, alimentare cu apă sau canalizare, ceea ce reprezintă un risc pentru sănătate. În același timp, peste un sfert din milionarii Indiei trăiesc în Mumbai, în clădiri înalte, în apropierea cărora se află centre comerciale, restaurante, școli și spitale private. Există, de asemenea, inechități în educație – rata de alfabetizare este de aproximativ 60% în cartierele mărginașe, față de aproximativ 90% în restul orașului. Doar aproximativ 30% din locuitorii cartierelor mărginașe au acces la asistență medicală publică. Sunt frecvente boli precum malaria și febra dengue, iar rata mortalității infantile este relativ ridicată.

Multe state ale Asiei se confruntă cu **lipsa apei**. Pentru a rezolva această problemă statele cu ieșire la mare au recurs la desalinizare, adică îndepărtarea sării din apa de mare. Orașul Dubai (Emiratele Arabe Unite), situat într-o regiune aridă, cu resurse de apă dulce limitate, obține 98,8% din apă prin desalinizarea apei provenite din Golful Persic. Acest proces necesită un consum mare de energie electrică obținută din arderea combustibililor fosili, ceea ce intensifică poluarea aerului.

Tehnologiile moderne, folosite în toate sectoarele de activitate, largesc frontierele creșterii economice. Trenurile Maglev, cu levitație magnetică, sunt concepute pentru a atinge viteze foarte mari (în jur de 500 km/oră). Sunt sigure, eficiente și au o poluare fonică scăzută. Trei țări asiatice au asemenea trenuri: China, Japonia și Coreea de Sud.

Aplică!

- ✓ Cu ajutorul informațiilor oferite de internet, diverse reviste și cărți, realizează un scurt **eseu** de una-două pagini despre una dintre problemele cu care se confruntă Asia în prezent. Poți alege dintre următoarele teme: schimbările climatice, lipsa apei, suprapopularea, conflictele/disputele teritoriale.

ȘTIAI CĂ:

- În **Asia** se află cea mai înaltă clădire din lume? Acesta este **Burj Khalifa** (828 m) din orașul Dubai (Emiratele Arabe Unite).
- **China** are cel mai mare număr de zgârie-nori din lume?
- Rețeaua feroviară **Shinkansen** din Japonia este una dintre cele mai rapide linii feroviare de mare viteză din lume? Viteza medie de circulație a trenurilor este în jur de 300 km/oră.

I. Asia este un continent al superlativelor geografice: naturale, umane și economice.

Precizează numele:

- ✓ celui mai înalt vârf montan al Terrei;
- ✓ celui mai mare lac, ca suprafață, precum și al celui mai adânc lac din lume;
- ✓ celui mai mare arhipelag, ca suprafață, din lume;
- ✓ celui mai populat stat;
- ✓ celui mai populat oraș;
- ✓ statului cu cea mai mare producție de cărbune, precum și al celui cu cea mai mare producție de petrol.

II. Harta de la **figura 1** se referă la subiectul II 1, 2 și 3.

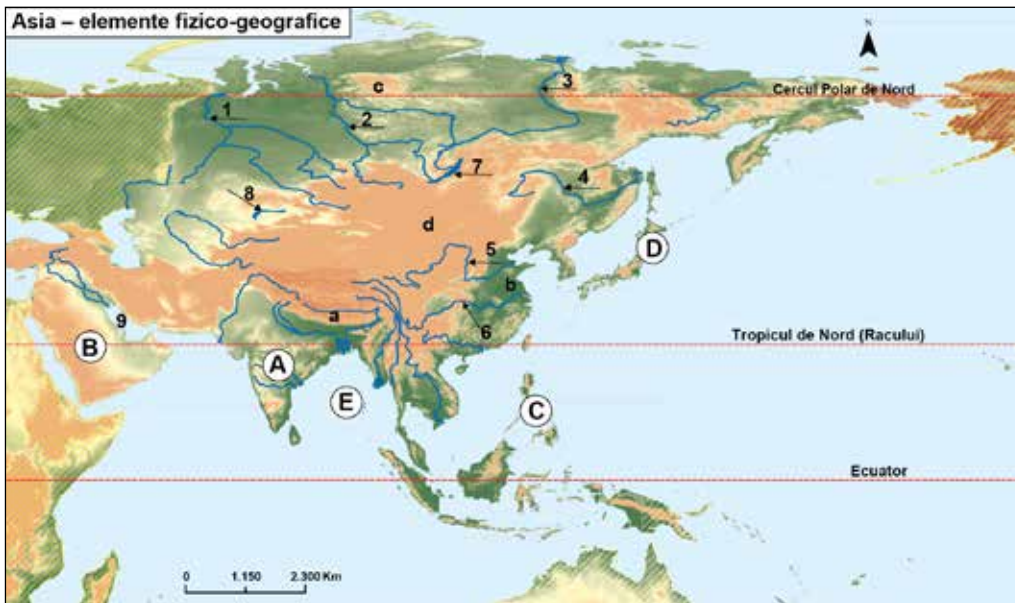

Figura 1

1. Precizează numele:

- a. articulațiilor țămurilor marcate, pe hartă, cu litere de la **A** la **E**;
- b. unităților de relief marcate, pe hartă, cu literele **a**, **b** și **c**;
- c. elementelor de hidrografie marcate, pe hartă, cu cifre de la **1** la **9**.

2. Menționează:

- a. numele unui vulcan din arhipelagul marcat, pe hartă, cu litera **D**;
- b. numele unui deșert din peninsula marcată, pe hartă, cu litera **B**;
- c. cifra cu care este marcat, pe hartă, cel mai lung fluviu din Asia;
- d. un tip de climat din peninsula marcată, pe hartă, cu litera **A**;
- e. un tip de vegetație din unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **c**;
- f. o resursă de subsol exploatată în regiunea golfului marcat, pe hartă, cu cifra **9**.

3. Prezintă un factor care determină:

- a. existența ghețarilor în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **a**;
- b. faptul că fluviile marcate, pe hartă, cu cifrele **1**, **2** și **3** se caracterizează prin revărsări în cursul inferior în perioada lunilor aprilie-iunie;
- c. formarea unui deșert în unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **d**;
- d. densitatea ridicată a populației din unitatea de relief marcată, pe hartă, cu litera **b**.

III. Calculează distanța, în grade de latitudine, pe care se desfășoară continentul asiatic, știind că extremitățile insulare sunt situate, în nord, la 81°13' latitudine nordică (Capul Arctic) și, în sud, la 11° latitudine sudică (Insula Roti). Prezintă o consecință a faptului că Asia are o mare desfășurare latitudinală.

IV. Copiază, pe caiet, **tabelul 1** și completează, pentru fiecare unitate de relief menționată, aspectele geografice solicitate.

Aspecte geografice	Unitatea de relief	Podișul Deccan	Marea Câmpie Chineză	Podișul Siberiei Centrale
Localizarea geografică				
Tipul de climat				
Vegetația și fauna				
Caracteristici demografice (densitatea populației, limba vorbită, religia ș.a.)				

Tabelul 1

I. Citește enunțurile de mai jos și alege răspunsul corect, notându-l pe caiet:

1. Extremitatea vestică a Asiei este reprezentată de Capul:
 - a. Baba
 - b. Celiuskin
 - c. Dejnev
 - d. Tanjung Piai
2. În estul Asiei se află Peninsula:
 - a. Arabia
 - b. India
 - c. Indochina
 - d. Kamceatka
3. Asia este despărțită de America de Nord prin Strâmtoarea:
 - a. Bab el-Mandeb
 - b. Bering
 - c. Bosfor
 - d. Ormuz
4. Cel mai populat stat din Asia și din lume este:
 - a. Bangladesh
 - b. India
 - c. Indonezia
 - d. Pakistan
5. Cel mai mic stat din Asia, ca suprafață, este:
 - a. Bhutan
 - b. Kuwait
 - c. Maldive
 - d. Nepal

20 puncte (5 × 4 p)

II. Scrie, pe caiet, enunțurile de mai jos și completează spațiile libere cu răspunsul corect:

1. Vulcanul Krakatau se află în Arhipelagul _____.
2. Cele mai mari înălțimi din Asia și din lume se ating în Munții _____.
3. În Peninsula Arabia predomină climatul _____.
4. În nordul Asiei (Siberia) se dezvoltă pădurea de conifere numită _____.
5. Cel mai populat oraș din Asia și din lume se numește _____.

20 puncte (5 × 4 p)

III. Harta reprezentată în **figura 1** se referă la subiectele III și IV.

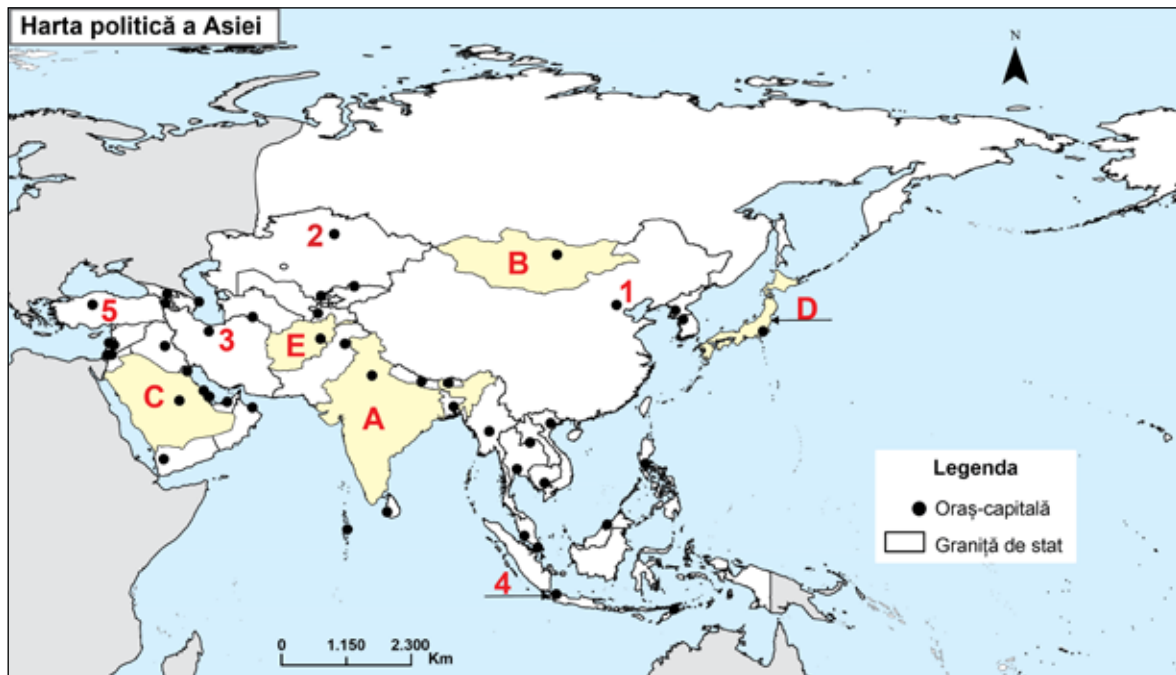

Figura 1

1. Precizează:
 - a. numele statelor marcate, pe hartă, cu literele **A**, **B**, **C**, **D** și **E**;
 - b. numele orașelor-capitală marcate, pe hartă, cu cifrele **1**, **2**, **3**, **4** și **5**.
2. Pentru statul marcat, pe hartă, cu litera **A**, menționează:
 - a. numele a două unități de relief;
 - b. un tip de climat;
 - c. numele a două ape curgătoare;
 - d. un tip de vegetație;
 - e. două resurse de subsol;
 - f. numele a două orașe.

40 puncte (20 × 2 p)

IV. Prezintă un factor care determină densitatea redusă a populației în statul marcat, pe hartă, cu litera **B**.

10 puncte

Oficiu: 10 puncte
Total: 100 puncte

Africa

Capitolul

2

Poziția geografică – simetrie latitudinală

Numele continentului **Africa** provine din limba latină, unde cuvântul *africa* se traduce prin *însorit*, sau din limba greacă, *aphrike* însemnând *fără frig*.

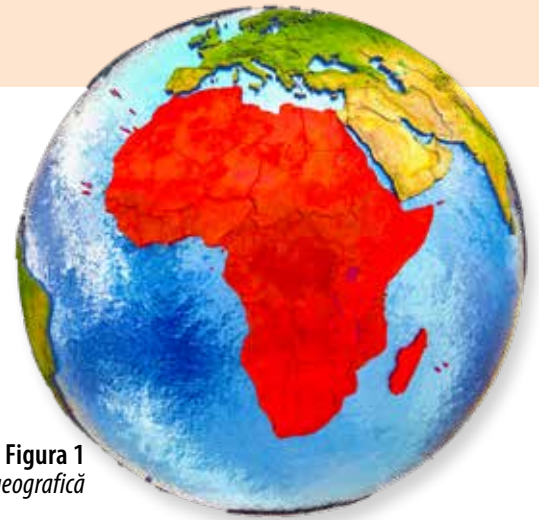

Figura 1
Africa – poziția geografică

Analizează harta

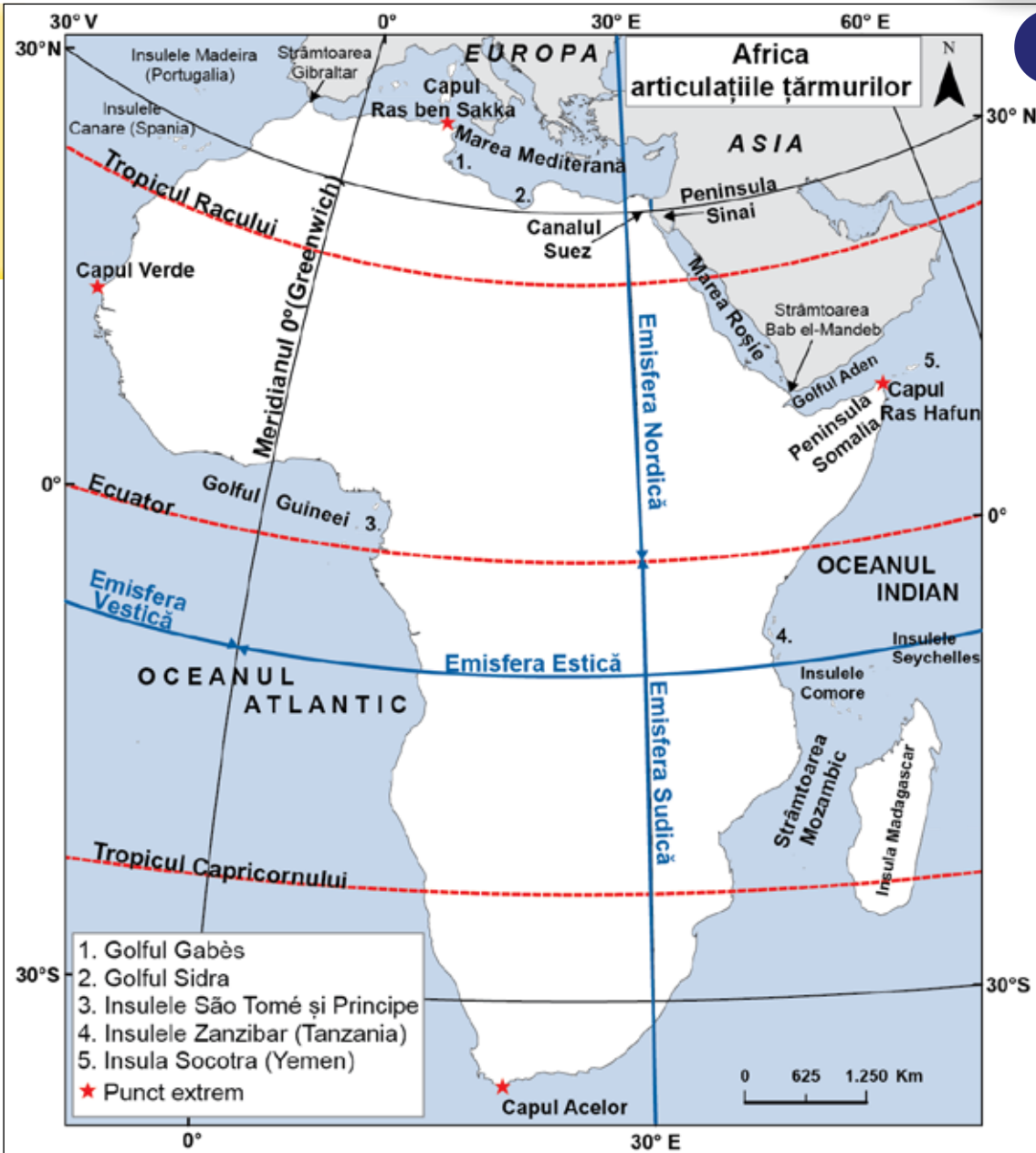

Figura 2

Capul Acelor (Agulhas)

Precizează:

- ✓ emisferele în care se desfășoară continentul Africa;
- ✓ numele oceanelor, ale mărilor, precum și ale continentelor cu care se învecinează Africa;
- ✓ numele punctelor extreme ale continentului african;
- ✓ numele unei peninsule, precum și numele celei mai mari insule, ca suprafață;
- ✓ numele unui golf.

Reține!

Africa este al treilea continent ca, suprafață (aproximativ 30 de milioane km²), înconjurat în totalitate de ape.

Se desfășoară în toate cele patru emisfere, fiind traversat de Ecuator și de meridianul 0° (Greenwich). Simetria latitudinală are consecințe climatice și biopedogeografice.

Se învecinează, la **nord**, cu Marea Mediterană, la **vest**, cu Oceanul Atlantic, la **nord-est**, cu Canalul Suez, Marea Roșie, Golful Aden și, la **est**, cu Oceanul Indian. În **sud**, sunt Oceanele Indian și Atlantic.

Țărmurile Africii sunt puțin crestate, principalele articulații fiind: **Peninsula** Somalia (*Cornul Africii*), **Insula** Madagascar (cea mai mare ca suprafață) și alte insule mai mici, grupate în **arhipelaguri** (Comore, Seychelles și Zanzibar, în est, Săo Tomé și Príncipe, Insulele Capului Verde, în vest) și **Golful** Guineei, situat în partea de vest.

După modul lor de formare, **insulele** Africii sunt: *continentale* (spre exemplu Madagascar), *vulcanice* (Insulele Capului Verde din Oceanul Atlantic, singurul vulcan activ de aici fiind Pico do Fogo, 2829 m) și *coraligene* (cea mai mare parte a Insulelor Seychelles).

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

Punctele extreme ale Africii	Coordonate geografice	Statul
N – Capul Ras ben Sakka	37°21' latitudine nordică	Tunisia
S – Capul Acelor (Aguilhas)	34°51' latitudine sudică	Republica Africa de Sud
V – Capul Verde	17°32' longitudine vestică	Senegal
E – Capul Ras Hafun	51°27' longitudine estică	Somalia

Aplică!

I. Harta din **figura 3** se referă la Africa.

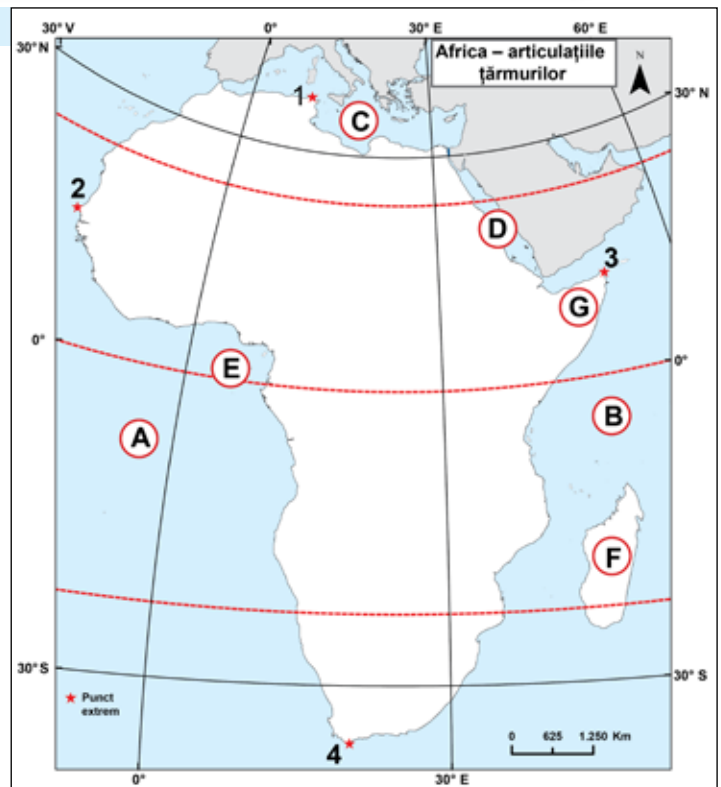
Precizează:

- numele oceanelor marcate, pe hartă, cu literele **A** și **B**;
- numele mărilor marcate, pe hartă, cu literele **C** și **D**;
- numele golfului marcat, pe hartă, cu litera **E**;
- numele insulei marcate, pe hartă, cu litera **F**;
- numele peninsulei marcate, pe hartă, cu litera **G**;
- numele punctelor extreme ale Africii marcate, pe hartă, cu cifrele **1, 2, 3** și **4**.

II. Argumentează faptul că Africa este situată în toate cele patru emisfere.

III. Calculează distanța, în grade de latitudine și în grade de longitudine, pe care se desfășoară teritoriul Africii.

Figura 3

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- Istmul Suez** separă Africa de Peninsula Sinai, un teritoriu al statului Egipt, dar care, fizico-geografic, aparține Asiei. În anul 1869, în lungul acestui istm, a fost săpat **Canalul Suez** (pe o lungime de 160 km) prin care se face legătura între Marea Mediterană și Marea Roșie.

Canalul Suez

Relieful Africii – caracteristici generale. Riftul african

Analizează harta

Precizează:

- ✓ numele munților din nord-vestul Africii;
- ✓ numele a două unități montane din sudul Africii;
- ✓ numele depresiunii traversate de Ecuator;
- ✓ numele a trei podișuri;
- ✓ numele a trei câmpii;
- ✓ numele unității de relief în care se înregistrează altitudinea maximă a continentului african.

Relief de dune în Deșertul Sahara

Figura 1

Reține!

Africa este un continent cu masivitate pronunțată și relief mai puțin variat, comparativ cu celelalte continente. Altitudinea sa medie este de circa 750 m. Altitudinea maximă se înregistrează în Muntele Kilimanjaro (5 895 m). Formele de relief predominante sunt podișurile (Shaba, Angolei, Darfur, Etiopiei etc.), despărțite prin întinse regiuni depresionare: Ciad, Congo, Niger.

Aspect din Munții Atlas

În nord-vestul continentului se află Munții Atlas, iar în sud, Munții Capului și Munții Scorpiei.

Câmpiile, cea mai joasă treaptă a reliefului, sunt litorale și ocupă suprafețe reduse. În est, se află Câmpia Somaliei și Câmpia Mozambicului, iar în vest, Câmpia Guineei și Câmpia Senegalului.

Tipurile de relief caracteristice Africii sunt: *relieful deșertic* (în Sahara, Kalahari, Namib) cu erguri (câmpuri de dune) și hamade (platouri stâncoase), *relieful vulcanic* (conuri și cratere vulcanice în munții Kenya și Kilimanjaro), *relieful litoral*, *relieful glaciar*, *relieful tectonic* etc.

Riftul african este o fractură în scoarța terestră, realizată în lungul unor falii și are forma unei depresiuni alungite. Mișcarea plăcilor tectonice (Africană și Somaleză) este divergentă. El se desfășoară de la fluviul Zambezi (în sud) și până la Marea Roșie (în nord). În ramura vestică a riftului sunt cantonate întinse lacuri tectonice (Albert, Tanganyika, Malawi), iar ramura estică este mărginită de conuri vulcanice vechi, cu altitudini de peste 5 000 m (Kenya și Kilimanjaro). În regiune sunt vulcani activi, izvoare termale, gheizere și se produc frecvent cutremure. În câteva milioane de ani, Africa de Est se va despărți de restul continentului, iar Riftul african va deveni ocean.

Aspect din Riftul african

Aplică!

I. Harta de la **figura 2** se referă la Riftul african.

Precizează:

- numele mării și al golfului la care are ieșire Triunghiul Afar;
- numele a două plăci tectonice care se întâlnesc în lungul Riftului african;
- numele unui vulcan care mărginește ramura estică a Riftului african.

II. Scrie, pe caiet, enunțurile de mai jos și completează spațiile libere cu răspunsul corect:

- Formele de relief major predominante în Africa sunt _____.
- Cea mai mare altitudine din Africa se înregistrează în Muntele _____.
- În sudul Africii se află Munții Scorpiei și Munții _____.
- Tropicul Racului traversează Deșertul _____.
- După modul de formare, Muntele Kenya este _____.

III. Explică faptul că peste milioane de ani, regiunea situată la est de Riftul african va deveni o insulă continentală.

Figura 2

IV. În **figurile 3a** și **3b** este reprezentat un profil geografic, trasat prin continentul Africa, pe direcție Nord-Sud. Identifică unitățile de relief marcate, pe profil, cu litere de la **A** la **G**.

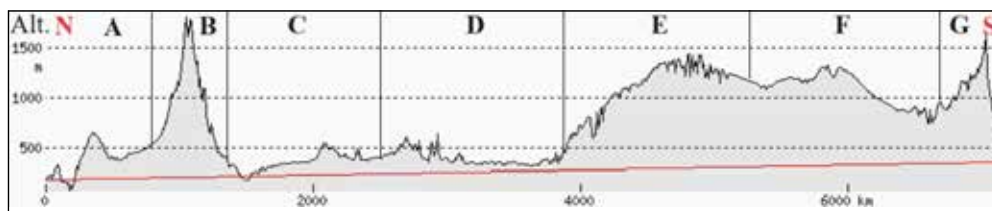

Figura 3a

Figura 3b

ȘTIAI CĂ:

- Munții Ruwenzori** sunt numiți de populația băștinașă *Cei care aduc ploaia*? Sunt situați foarte aproape de Ecuator, așa că denumirea este foarte potrivită, deoarece aici plouă aproximativ trei sute de zile pe an.
- Vulcanul Nyiragongo** (din sectorul vestic al Riftului african) este unic, întrucât este unul dintre pușinii vulcani din lume care găzduiesc un lac de lavă?

Lacul de lavă din craterul vulcanului Nyiragongo

Hidrografia, clima și biogeografia – caracteristici generale

A. Hidrografia – caracteristici generale

Analizează harta

Precizează:

- ✓ numele unui fluviu care se varsă în Marea Mediterană;
- ✓ numele a trei fluvii care se varsă în Oceanul Atlantic;
- ✓ numele unui fluviu care se varsă în Oceanul Indian;
- ✓ numele a trei lacuri.

Fluviul Nil la Cairo

Barajul și lacul Nasser

Figura 1

ȘTIAI CĂ:

- **Fluviul Niger** mai este denumit *fluviul cu două delte*? La traversarea unei regiuni mai joase, presărată cu lacuri și mlaștini, Nigerul se desparte în mai multe brațe ce formează o deltă interioară. Cea de-a doua deltă o formează la gura de vărsare în Golful Guineei.
- **Lacul Tanganyika** ocupă locul doi în lume ca adâncime, după lacul Baikal? Deține și cea mai mare rezervă de apă dulce de pe continentul african.
- **Okavango** este cea mai mare deltă interioară din lume?

Reține!

Africa este străbătută de mari artere hidrografice, are rezerve însemnate de ape subterane, ghețari în munții cu altitudini peste 5 000 m, dar și regiuni areice, lipsite de o rețea hidrografică permanentă.

Cele mai mari **fluvii** africane sunt Nilul, ca lungime, și Congo, ca debit și suprafață a bazinului hidrografic. Alte fluvii africane sunt Niger și Orange, care se varsă în Oceanul Atlantic, Zambezi și Limpopo, ce se îndreaptă spre Oceanul Indian.

Fluviul Nil are direcție de curgere de la sud spre nord, traversează regiuni cu diferite tipuri de climat și se varsă în Marea Mediterană printr-o deltă. Debitul său este mai redus comparativ cu al celorlalte fluvii africane, fiind singurul care străbate Deșertul Sahara, pe toată lățimea acestuia.

Bazinul hidrografic al fluviului Congo se suprapune regiunii cu climat ecuatorial, de aceea are un debit foarte mare (al doilea din lume, după Amazon).

În regiunile areice, în deșerturi, sunt prezente văile seci, numite *ueduri* sau *wadi*, care au apă doar rareori, la ploii mai abundente. În regiunile endoreice, apele râurilor curg spre un lac sau se pierd într-o mlaștină (Riftul african, depresiunea Okavango, regiunea Kalahari, lacul Ciad etc.).

În Africa, majoritatea **lacurilor** sunt *tectonice* (Victoria, Tanganyika, Malawi, Albert etc.), dar sunt și lacuri *vulcanice* (lacul Assal în Triunghiul Afar). În Africa de Nord, unde climatul este arid, sunt lacuri cu apă sărată, numite *șoturi* (chott-uri). Acestea seacă în perioadele de secetă, lăsând în loc cruste de sare.

Lacurile de acumulare sunt amenajate în scopul producerii energiei electrice (lacuri de baraj hidroenergetic: Nasser, pe fluviul Nil; Kariba, pe fluviul Zambezi; lacul Volta, pe fluviul cu același nume), dar și pentru irigații sau alimentarea cu apă a localităților.

Importantele acumulări de **ape subterane** din subsolul Deșertului Sahara favorizează apariția *oazelor*. Acestea sunt locuri în deșert unde apa subterană ajunge la suprafață sub forma izvoarelor, se formează un lac, permițând dezvoltarea vegetației și apariția unor mici așezări umane în jurul acestora.

În Munții Kilimanjaro, Kenya și Ruwenzori, la altitudini de peste 5 000 m, se formează **ghețari montani**.

Chott-ul El-Djerid din Africa de Nord (Tunisia)

Oază în Deșertul Sahara (Libia)

Investigație

Lacul Ciad este situat în cea mai mare regiune endoreică din Africa. Suprafața acestuia s-a restrâns foarte mult și se pune problema dispariției sale definitive. Folosind diferite surse de documentare (cărți, reviste, internet etc.), precizează numele statelor pe teritoriul cărora se află lacul Ciad, precum și două cauze care au determinat scăderea nivelului apei acestui lac.

Aplică!

În **tabelul 1** sunt prezentate principalele caracteristici hidrologice ale marilor fluvii africane.

Nume fluviu	Lungimea (km)	Debitul mediu la vărsare (m ³ /s)	Suprafața bazinului hidrografic (km ²)
Nil	6 671	2 800	3 349 000
Congo	4 700	44 800	3 822 000
Niger	4 160	5 700	2 092 000
Zambezi	2 650	3 300	1 331 000
Orange	2 250	215	855 000

Tabelul 1

Sursa datelor:
Fluviile Terrei, 2009

I. Precizează numele:

- fluviului african cu cel mai mare debit mediu anual;
- celui mai lung fluviu african;
- fluviului african cu cea mai mare suprafață a bazinului hidrografic.

II. Prezintă o cauză care determină debitul mult mai mare al fluviului Congo, comparativ cu cel al fluviului Nil, deși acesta din urmă are lungimea mai mare.

III. Realizează un grafic în care să reprezinți lungimea fluviilor africane, folosind datele din tabel.

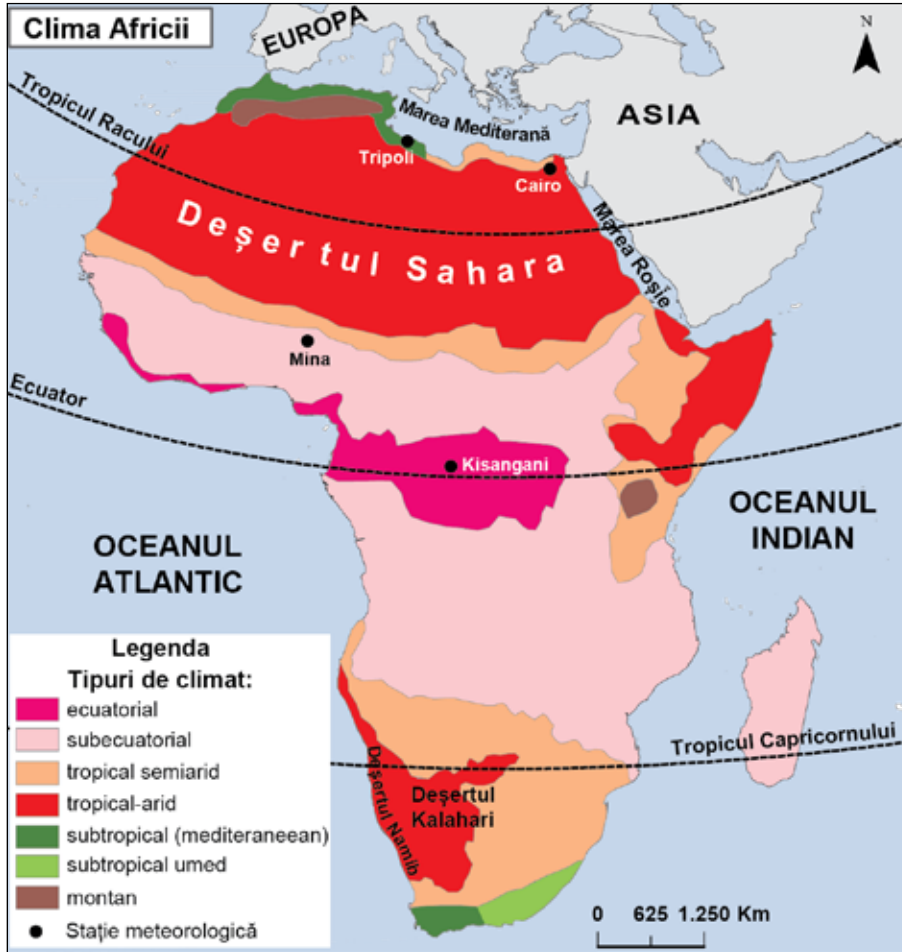
B. Clima – caracteristici generale

Ca urmare a poziției geografice pe Glob, Africa este situată în cea mai mare parte în zona de climă caldă. Caracteristicile sale climatice sunt influențate de: relativa uniformitate a reliefului și puținele bariere montane, circulația generală a maselor de aer (formarea calmelor ecuatoriale și a alizeelor, la tropice) și tipul curenților oceanici care „scaldă” țărmurile africane (curenții reci ai Canarelor și Benguelei din Oceanul Atlantic).

Tipurile de climat din Africa se succed aproape simetric de o parte și de alta a Ecuatorului: **climat ecuatorial, subecuatorial, tropical semiarid, tropical-arid și subtropical (mediteranean)**. Masivele montane înalte se disting prin etajarea climatică.

Aplică!

Cu ajutorul hărții din **figura 2** și al graficelor din **figurile 3, 4, 5 și 6**, scrie, pe caiet, localizarea geografică și câte două caracteristici climatice (valorile maxime și minime ale temperaturii aerului și ale precipitațiilor, distribuția temperaturii aerului și a precipitațiilor pe parcursul unui an etc.) pentru fiecare dintre climatele: ecuatorial, subecuatorial, tropical-arid și subtropical (mediteraneean).

ȘTIAI CĂ:

- În **Deșertul Namib** se înregistrează valori reduse de precipitații (sub 100 mm/an) din cauza influenței curentului rece al Benguelei?

Aspect din Deșertul Namib

Figura 2

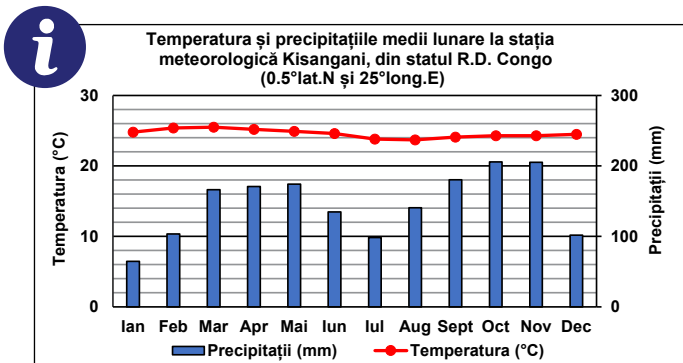

Figura 3

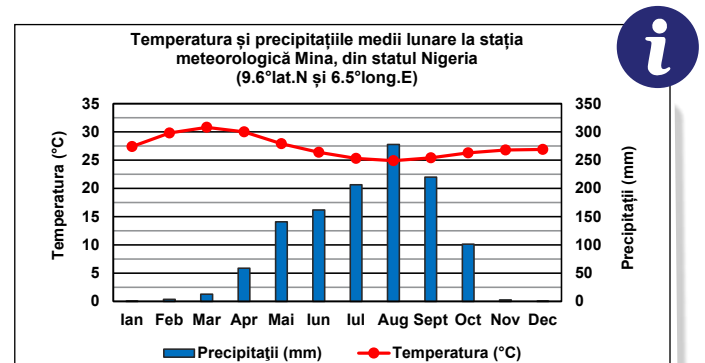

Figura 4

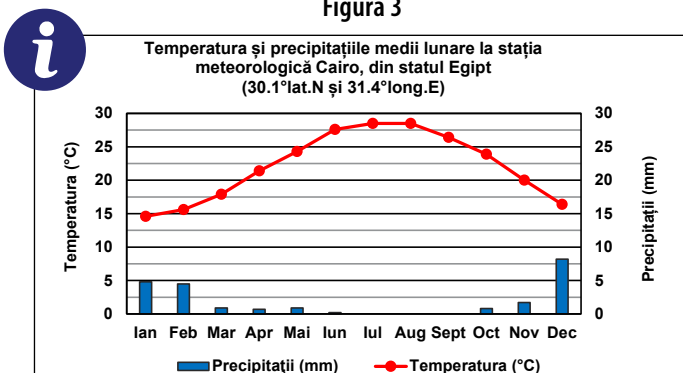

Figura 5

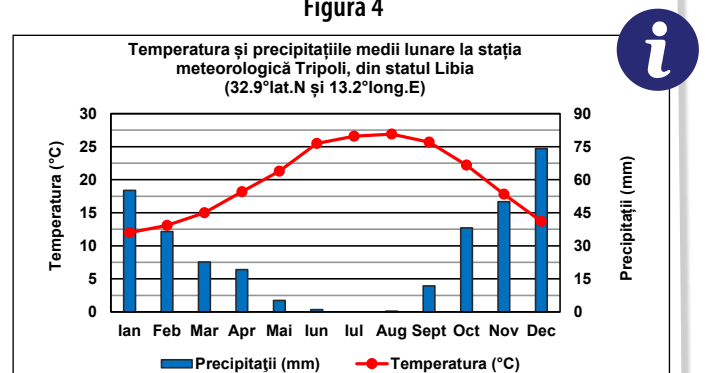

Figura 6

C. Biogeografia – caracteristici generale

Analizează imaginile!

Precizează:

✓ Pentru fiecare specie faunistică, din imaginile notate cu cifrele **1**, **2** și **3**, tipul de vegetație unde poate fi întâlnită, din imaginile notate cu literele **a**, **b** și **c**, după **modelul 4 – d**.

Reține!

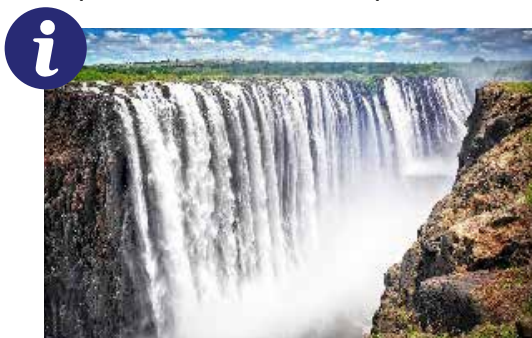
Repartiția zonelor biogeografice din Africa este influențată de condițiile climatice, păstrând aceeași simetrie de o parte și de alta a Ecuatorului.

Suprafețe întinse din bazinul fluviului Congo și de pe litoralul Golfului Guineei sunt ocupate cu **pădurea ecuatorială**. De o parte și de alta a acesteia, în climatul subecuatorial, se dezvoltă **savana**, alcătuită din ierburi înalte și arbori izolați, cum sunt baobabul și acacia. Trecerea spre deșerturile propriu-zise se realizează printr-o **vegetație semiaridă**, alcătuită din ierburi rare și arbuști. **Vegetația deșertică** este extrem de săracă, cu tufișuri țepoase sau ierburi rezistente la uscăciune. **Vegetația subtropicală** (mediteraneeană), din extremitățile nordică și sudică ale Africii, este formată din: pin, stejar de plută, măslin, palmier pitic, leandru etc.

Proiect

✓ În regiunea **Serengeti**, din statul Tanzania, se află cel mai tipic peisaj de savană africană, aici fiind un parc național și alte câteva rezervații. Documentează-te din diferite surse (cărți, reviste, internet etc.) și realizează un **referat** (una-două pagini) despre Parcul Național Serengeti, pe care-l vei adăuga portofoliului tău.

✓ Ești un pasionat călător și vrei să descoperi ținuturile din bazinul fluviului Zambezi. Pentru excursia ta, vei întocmi un **plan de călătorie**, care va cuprinde: statele traversate de fluviul Zambezi, tipul de vegetație și animalele întâlnite, lunile anului în care ar fi bine să călătorești la cascada Victoria, pentru a te bucura de impresionanta cădere de apă, având în vedere cele două imagini reprezentative.

VREAU SĂ ȘTIU
MAI MULT:

- **Climatul subecuatorial** se caracterizează prin alternanța a două sezoane calde, dar diferite sub aspectul umidității: *plouos* – vara (influențat de masele de aer umed, ecuatorial) și *secetos* – iarna (influențat de masele de aer uscat, tropical, adus de alizee).
- În **climatul tropical arid** din cauza uscăciunii aerului și a faptului că nivelul de condensare este situat la înălțimi foarte mari, precipitațiile sunt foarte reduse, ceea ce a favorizat formarea deșerturilor: Sahara, în nordul Africii, Kalahari și Namib, în sud. În Deșertul Sahara, pe suprafețe întinse, precipitațiile au valori mai mici de 50 mm/an, iar în deșertul Kalahari 150-400 mm/an.
- Regiunea de tranziție dintre savană și Deșertul Sahara se numește **Sahel**.
- În **Muntele Kilimanjaro**, datorită situației în apropierea Ecuatorului, vegetația este etajată începând de pe poale, unde se dezvoltă savana, până la altitudini de peste 5 000 m, unde există ghețari.

Muntele Kilimanjaro

Specificul demografic

Precizează:

- ✓ numărul locuitorilor Africii în anul 1950, precum și în anul 2010;
- ✓ cu cât a crescut populația Africii în intervalul 1950-2010;
- ✓ o cauză care a favorizat creșterea populației Africii.

Analizează graficul și harta

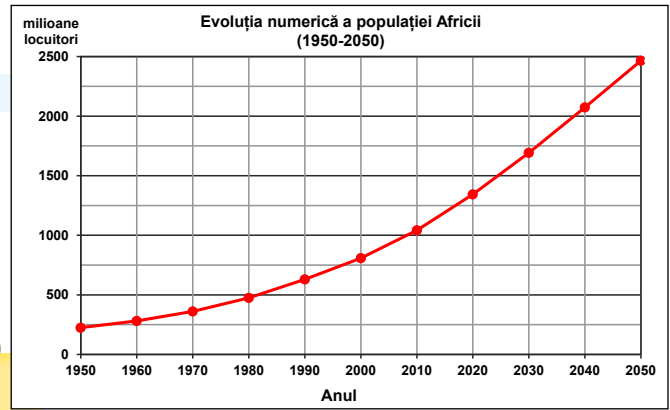

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele a două state cu densitate foarte mică a populației (sub 10 loc./km²);
- ✓ numele a două state cu densitatea populației cuprinsă între 101 și 200 loc./km²;
- ✓ numele a două state cu densitate mare a populației (peste 200 loc./km²);
- ✓ un factor natural care influențează densitatea populației.

Figura 2

Sursa datelor: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2022). World Population Prospect 2022, Online Edition.

Reține!

Populația Africii a crescut continuu. În anul 1850, Africa avea aproximativ 100 milioane de locuitori, iar în anul 1900 număra 141 milioane de locuitori. Populația continentului a depășit 1,4 miliarde de locuitori în anul 2023. Această creștere este datorată natalității foarte mari, în unele țări rata natalității având valori de peste 40 ‰ (Niger, Somalia, Ciad, Republica Centrafricană, R.D. Congo, Mali). În anul 2022, bilanțul (sporul) natural în Africa se menține ridicat (24 ‰).

Figura 3

Figura 4

Densitatea populației Africii are valori de aproximativ 50 loc./km² (în anul 2023). Cea mai mare densitate, de 645 loc./km², se înregistrează în Republica Mauritius. Densități mari ale populației au statele Rwanda și Burundi (peste 500 loc./km²), precum și alte regiuni (valea Nilului, litoralul mediteraneean de la nord de Munții Atlas, litoralul sud-estic al Republicii Africa de Sud și cel al Golfului Guineei). Regiunile de deșert și cele cu păduri ecuatoriale sunt puțin populate și chiar nepopulate.

Speranța medie de viață în anul 2022 era de 61 de ani pentru bărbați și 64 de ani pentru femei, fiind continentul cu cea mai scăzută speranță de viață.

Pe teritoriul Africii trăiesc două mari grupe de populație: berbero-arabii (în nordul continentului – figura 3) și negrii – figura 4 (sudanezi, bantu, niloți și hotentoți).

Populația Africii trăiește mai ales în mediul rural (56% în anul 2022). Unele state au populație predominant urbană, de exemplu Gabon (peste 90%) și Libia (peste 80%), iar în altele, peste 80% din populație trăiește în mediul rural: Burundi, Niger, Rwanda, Malawi.

Așezările rurale au o mare varietate de forme și tipuri de locuințe. În nordul Africii, casele tradiționale au formă pătrată și sunt construite din lut sau piatră (figura 5). În regiunile deșertice este specific cortul (pentru populația nomadă), iar în regiunile mlăștinoase casele sunt construite pe piloni (figura 6).

Kraalul este așezarea rurală specifică Africii de Sud. De regulă, locuințele sunt distribuite în semicerc, au formă cilindrică (construite din lut sau crengi împletite și lipite cu lut) și acoperiș conic (din paie sau crengi) (figura 7).

Figura 5 – Sat în statul Maroc

Figura 6 – Sat în statul Nigeria

Figura 7 – Sat în Africa de Sud

Aplică!

I. Citește enunțurile de mai jos și alege răspunsul corect:

- O densitate a populației de peste 200 loc./km² are statul:
 - Angola
 - Mali
 - Nigeria
 - Senegal
- O populație urbană de peste 90% are statul:
 - Egipt
 - Etiopia
 - Gabon
 - Niger
- Kraal-ul este o așezare rurală specifică în:
 - Africa de Est
 - Africa de Nord
 - Africa de Sud
 - Africa de Vest
- Cea mai mare densitate medie a populației se înregistrează în statul:
 - Algeria
 - Maroc
 - Mauritius
 - Sudan

II. Scrie, pe caiet, datele din tabelul 1. Calculează bilanțul (sporul) natural pentru fiecare dintre țările înscrise în tabel.

ȘTIAI CĂ:

- În prezent, în Africa se înregistrează peste 1 500 limbi vorbite și dialecte, multe dintre limbi având un număr redus de vorbitori, care trăiesc în areale izolate?
- Pigmeii au înălțime mai mică de 150 cm, sunt vânători și culegători care trăiesc în pădurile din bazinul fluviului Congo?

Țara/Indicatorul demografic	Rata natalității (%)	Rata mortalității (%)	Bilanțul (sporul) natural (%)
Etiopia	32,4	6,8	
Kenya	27,7	8,1	
Ciad	43,4	12,5	
Egipt	22,6	6,3	
Republica Africa de Sud	19,8	11,4	

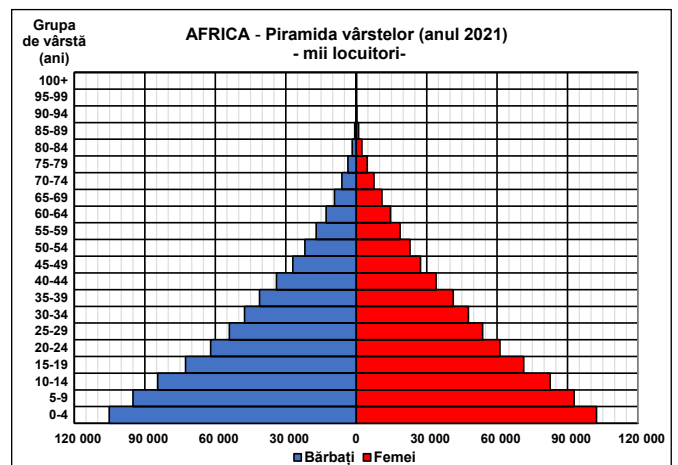
Tabelul 1

III. În graficul din figura 8, este reprezentată structura pe grupe de vârstă și sexe a populației Africii.

- Precizează:
 - grupa de vârstă care înregistrează cel mai mare număr de locuitori;
 - grupa de vârstă în care femeile numără aproximativ 60 000 000 persoane.
- Prezintă o cauză pentru care ponderea populației vârstnice este redusă în Africa.

Figura 8

Sursa datelor: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2022). World Population Prospects 2022, Online Edition.

Harta politică și marile orașe

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele a câte trei state din fiecare regiune geografică a Africii;
- ✓ numele a două state insulare;
- ✓ numele unui stat peninsular.

Reține!

În prezent, harta politică a Africii cuprinde 54 de state independente, dar și teritoriile dependente de alte state.

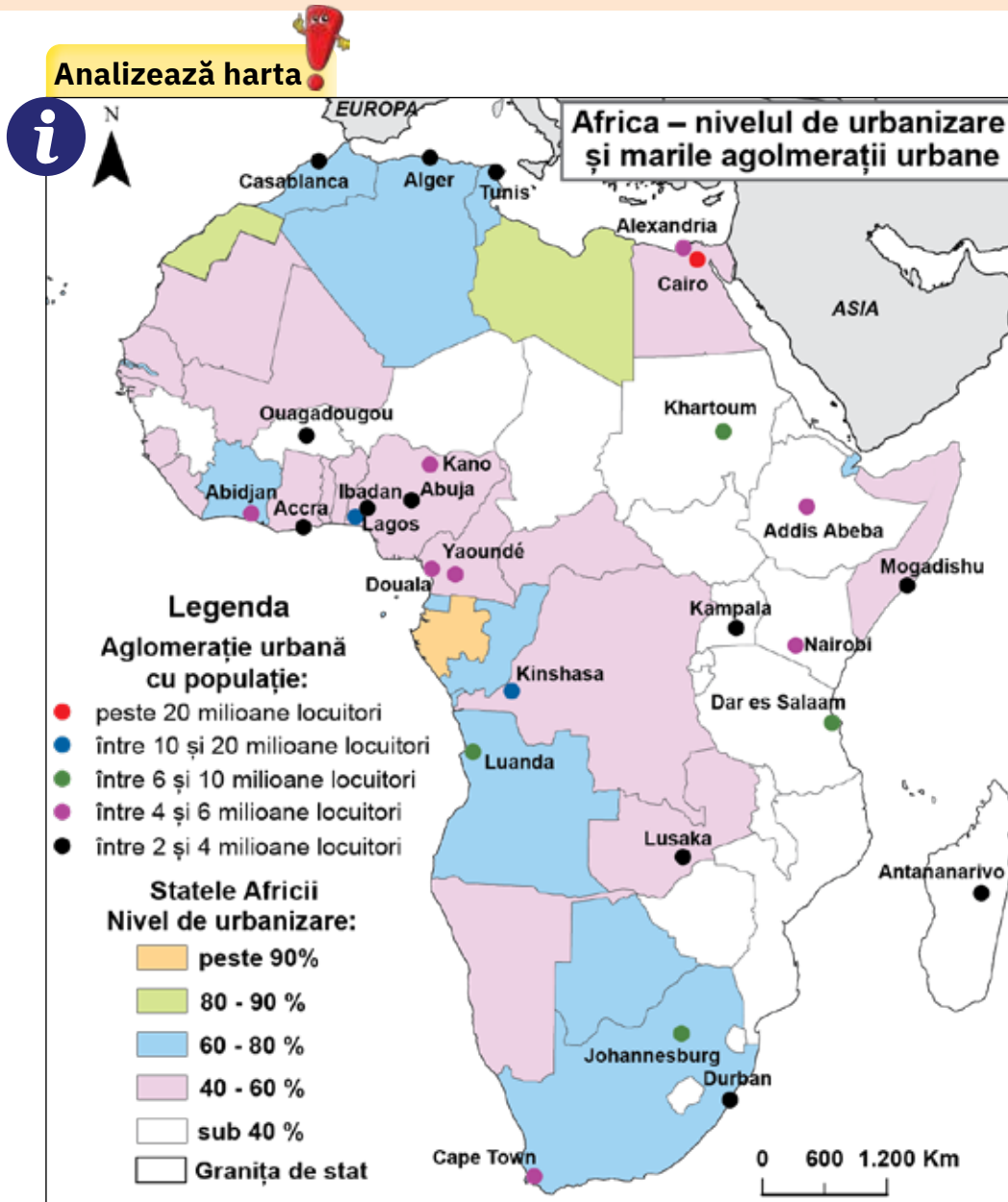
În funcție de așezarea geografică, statele Africii sunt grupate în cinci regiuni geografice: **Africa de Nord**, **Africa Centrală**, **Africa de Vest**, **Africa de Est** și **Africa de Sud**.

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- **Insula Mayotte** din Arhipelagul Comore și **Insula Réunion** sunt teritoriile guvernate de Franța.
- **Statul Burundi** și-a schimbat capitala din orașul Bujumbura, în orașul Gitega, în anul 2019.

După poziția lor geografică statele Africii pot fi: *transcontinentale* (Egipt), *intracontinentale*, fără ieșire la mare sau ocean (Ciad, Zambia, Uganda etc.), *state continentale cu ieșire la mare* (Libia, Algeria etc.), *peninsulare* (Somalia), *insulare* (Madagascar, Comore, São Tomé și Príncipe etc.). Există și un stat-enclavă pe teritoriul Africii de Sud – Lesotho.

În Africa, cele mai mari state, ca suprafață, sunt Algeria (2 381 740 km²), Republica Democrată Congo și Sudan, iar cele mai mici teritorii sunt deținute de Seychelles (460 km²), São Tomé și Príncipe, precum și de Comore. Cele mai populate state africane sunt Nigeria (218 541 212 locuitori, în anul 2022 – locul șase pe glob), Etiopia și Egipt, iar cel mai mic număr de locuitori înregistrează Seychelles (107 660 locuitori în anul 2022), São Tomé și Príncipe, precum și Republica Capului Verde. După forma de guvernământ majoritatea statelor africane sunt *republici*, dar există și *monarhii constituționale* (Maroc, Lesotho) și *monarhii absolute* (Eswatini).

Precizează:

- ✓ numele celei mai mari aglomerații urbane din Africa;
- ✓ numele a trei aglomerații urbane din Nigeria;
- ✓ numele a două aglomerații urbane din Republica Africa de Sud;
- ✓ numele celei mai mari aglomerații urbane din R.D. Congo.

Aspect din orașul Cairo

Figura 2

Sursa datelor:
Populația orașelor lumii, 2022
(<https://worldpopulationreview.com/world-cities/2022>)

Reține!

Deși Africa este continentul cu cel mai mic grad de urbanizare, comparativ cu celelalte continente (în anul 2023, populația urbană reprezenta 44,7 % din totalul populației), se remarcă totuși accelerarea ritmului de urbanizare.

Bilanțul (sporul) natural ridicat și exodul rural au determinat creșterea populației urbane în ultimii ani, dar și extinderea teritorială a orașelor. Efectul acestei situații este apariția unor cartiere marginase, lipsite de condițiile minime ale unui trai decent.

Cele mai mari **aglomerații urbane** din Africa sunt Cairo (peste 20 milioane de locuitori), Kinshasa și Lagos (peste 15 milioane de locuitori fiecare), Luanda și Dar es Salaam (fiecare având între 7 și 9 milioane de locuitori).

Proiect

- ✓ Cu ajutorul informațiilor obținute din diferite surse (enciclopedii, cărți, reviste, internet) realizează o **caracterizare geografică a unui oraș african**, cu populație peste 2 milioane de locuitori. Vei avea în vedere: poziția geografică în cadrul țării, unitatea de relief în care este situat, climatul specific, numărul locuitorilor, funcțiile economice, principalele obiective turistice. Precizează sursele bibliografice. Poți anexa proiectului tău diferite grafice și imagini reprezentative.

DICȚIONAR:

- **exod rural** – migrația în număr foarte mare a populației de la sate la orașe.

Aspect din orașul Antananarivo

Aplică!

I. Harta din **figura 3** se referă la subiectele **1, 2 și 3** și prezintă state (marcate cu litere) și orașe (marcate cu cifre) din Africa.

1. Precizează:

- numele statelor marcate, pe hartă, cu literele **A, B, C, D, E, F și G**;
- numele orașelor marcate, pe hartă, cu cifrele **1, 2, 3, 4 și 5**.

2. Pentru statul marcat, pe hartă, cu litera **F**, menționează:

- numele orașului-capitală;
- numele celui mai mare oraș, ca număr de locuitori.

3. Pentru statul marcat, pe hartă, cu litera **G**, menționează:

- numele unui stat-enclavă;
- numele celui mai mare oraș, ca număr de locuitori.

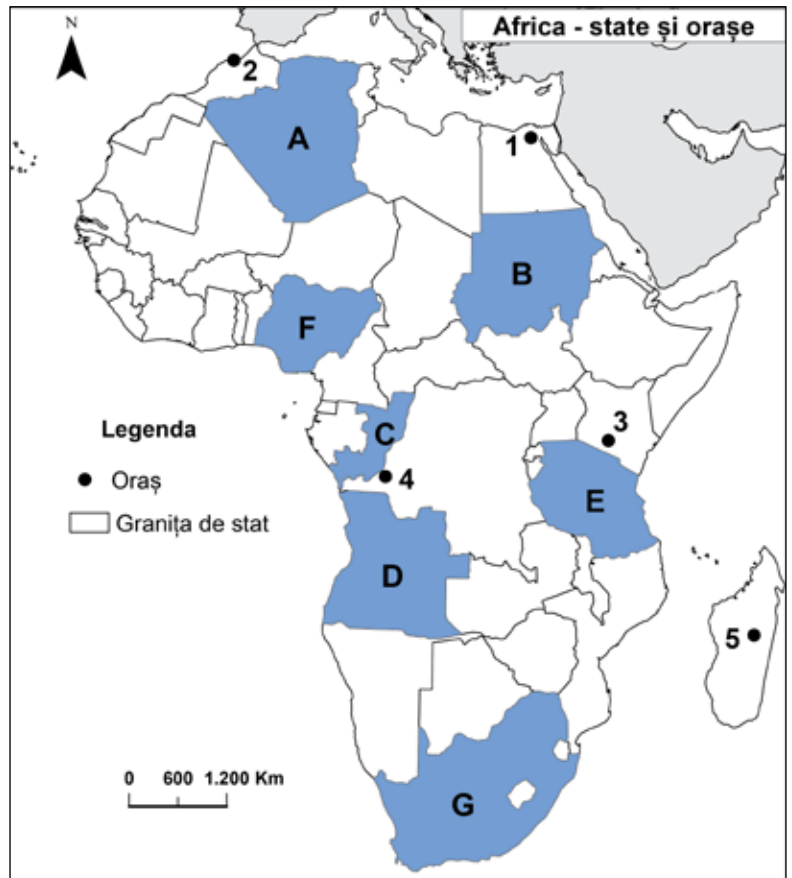

Figura 3

II. În imaginile de mai jos sunt prezentate aspecte ale unor aglomerații urbane din Africa.

Aspect din orașul Cairo

Aspect din orașul Casablanca

Aspect din orașul Johannesburg

Aspect din orașul Lagos

1. Precizează numele statului în care este situată fiecare dintre aglomerațiile urbane.

2. Ordonează aglomerațiile urbane:

- după poziția geografică, de la sud la nord;
- crescător, după numărul locuitorilor.

Problemele Africii în lumea contemporană

Figura 1

Figura 2

Figura 3

Analizează imaginile

Precizează:

- ✓ trei probleme cu care se confruntă Africa, așa cum se observă în **figurile 1, 2 și 3**.
Vei alege dintre deșertificare, lipsa apei, conflicte teritoriale, condiții grele de muncă, sărăcie, suprapopulare.

Reține!

Africa se confruntă cu o creștere accentuată a numărului locuitorilor, acesta urmând a se dubla până în anul 2050, fenomen numit **explozie demografică**. În prezent, o mare parte a populației Africii trăiește în **sărăcie**, la care contribuie în mare măsură instabilitatea politică și conflictele armate frecvente. O treime din copiii africani au tulburări de creștere, din cauza malnutriției (care provoacă subdezvoltare fizică și psihică). Insuficienta dezvoltare a sistemului medical favorizează numeroase **boli și epidemii**, Africa fiind continentul cu cea mai mare rată a mortalității infantile (42 % în anul 2023). State precum Ciad, Somalia, R. D. Congo înregistrează valori de peste 60 de decese la 1 000 de nașteri.

Viața în unele țări africane, mai puțin dezvoltate economic, înseamnă supraviețuire. Se practică agricultura de subsistență. Nu există electricitate și apă curentă. Mulți dintre copiii muncesc în loc să se joace și să meargă la școală.

Deficitul de apă din Africa este cauzat de climatul arid, în regiunile tropicale, dar și de încălzirea globală și activitățile umane (care au dus la supraexploatarea resurselor de apă). Lipsa apei constituie o amenințare pentru sănătatea umană, dar și pentru învelișul vegetal. Secetele prelungite, suprapopularea, exploatarea excesivă a resurselor de apă și a celor vegetale favorizează extinderea **deșertificării, restrângerea suprafețelor cu păduri și pierderea biodiversității**.

Africa este foarte bogată în **resurse naturale**: petrol, gaze naturale, aur, diamante și uraniu. Condițiile de muncă din minele africane sunt foarte dure. O resursă rară, care se exploatează în Africa, este coltanul (R.D. Congo deține rezerve importante). Din acesta se obține pulbera de tantal, metal indispensabil pentru fabricarea tuturor dispozitivelor electronice moderne (laptopuri, telefoane mobile etc.). Majoritatea resurselor sunt exportate pe alte continente pentru a fi prelucrate.

Aplică!

Wani este prietenul tău care trăiește într-un sat din Kenya. El ți-a trimis fotografia în care sunt surprinse câteva momente din viața lui. Realizează o scurtă **compunere**, de o pagină, în care să descrii o zi petrecută în satul lui Wani.

DICȚIONAR:

- **Agricultură de subsistență** este un tip de agricultură care constă în asigurarea limitei minime de satisfacere a necesităților oamenilor, pentru supraviețuirea pe un timp scurt.

Sahara

Analizează harta

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele paralelei care traversează Deșertul Sahara;
- ✓ numele munților situați la nord-vest de Deșertul Sahara;
- ✓ numele munților care au cea mai mare altitudine, precum și al depresiunii unde se înregistrează altitudinea minimă;
- ✓ numele a patru state pe teritoriul cărora se află Deșertul Sahara.

Reține!

Sahara este situată în nordul Africii și este cel mai întins deșert cald al Terrei. În sudul Saharei trecerea spre savană se face printr-o regiune de semideșert numită *Sahel*.

Predomină relieful de podiș, întrerupt de munți insulari (Ahaggar, Tassili, Tibesti, Air). Altitudinea maximă depășește 3 000 m în Munții Tibesti (3 415 m), iar altitudinea minimă este de 133 m sub nivelul Oceanului Planetar, în Depresiunea Qattara din Egipt. Relieful deșertic este format din hamade (platouri pietroase) și erguri (câmpuri de dune cu diferite forme și dimensiuni).

Climatul este tropical arid, cu amplitudini termice diurne foarte mari și precipitații foarte reduse. Din cauza temperaturilor ridicate, atunci când plouă, apa se evaporă rapid sau este absorbită de nisip. În afara alizeelor, un alt vânt specific este harmattanul, care bate dinspre nord-est și provoacă uneori furtuni de nisip. Vegetația este foarte rară. În oaze se cultivă curmalul.

Locuitorii Saharei trăiesc fie în așezări permanente, lângă sursele de apă (pe văile fluviilor Nil, Niger sau în oaze), fie au adoptat un stil de viață nomad, călătorind cu turmele de oi, capre sau cămile. Tuaregii sau *oamenii albaștri*, datorită hainelor vopsite în albastru, sunt un popor nomad, ca și beduinii care însoțesc caravanele. În Sahara locuința obișnuită a crescătorilor de animale este cortul.

Resursele Saharei sunt petrolul, gazele naturale, uraniul, minereul de fier și fosfații.

ȘTIAI CĂ?

- **Sahara** este numită de conducătorii caravelor *Bahr bela me* adică *marea fără apă*?
- În deșert trăiește **fenecul**, o specie de vulpe cu urechile relativ mari și tălpile îmblănite, adaptate la mersul pe nisipul moale, fierbinte?

Aplică!

Citește textul:

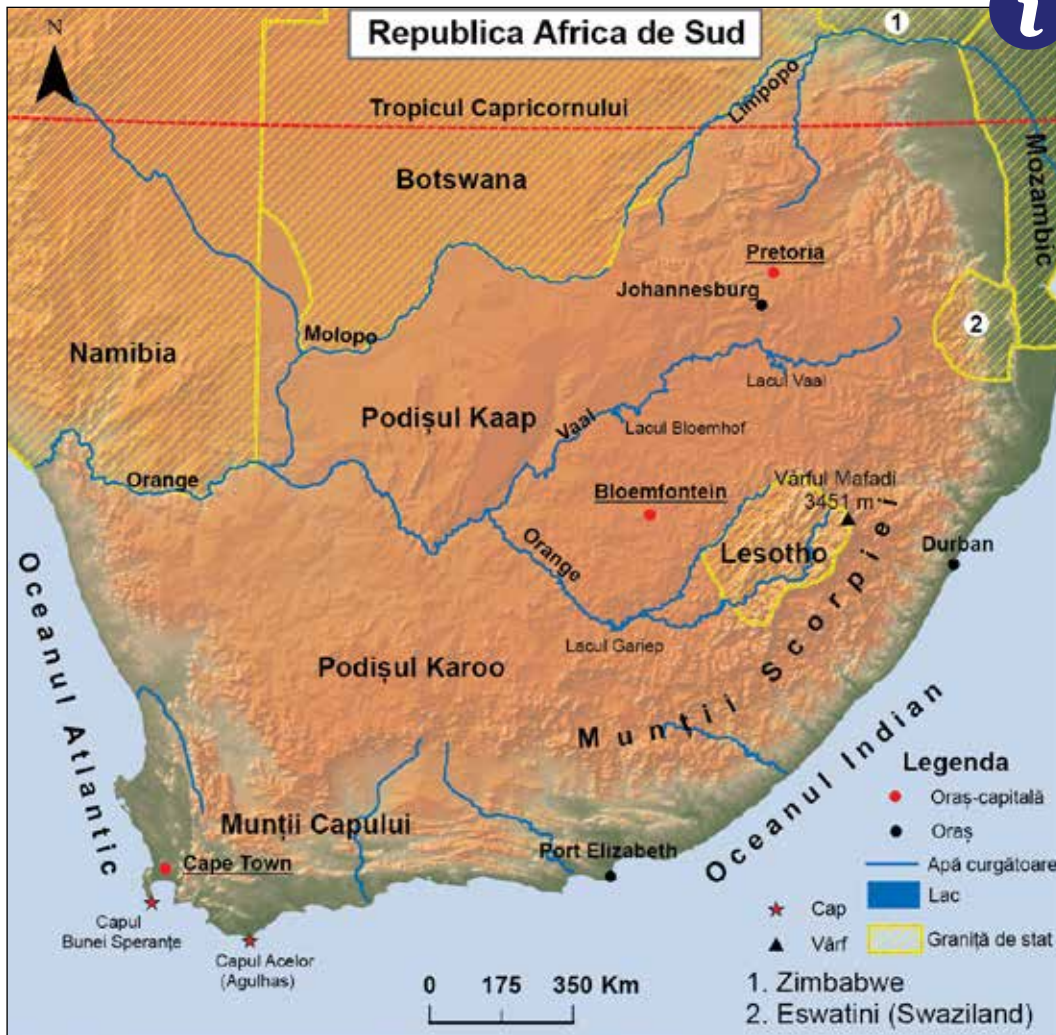
„Celui ce vede verdele îmbelșugat al smochinilor și al măslinilor, aceluia nu îi vine să creadă: oaza Dakhla din Deșertul Libiei este una dintre cele mai uscate regiuni ale lumii. Abia o medie de 0,5 mm de precipitații se măsoară aici anual. Vegetația supraviețuiește datorită unor izvoare – în oază există chiar și un lac – și luptei neîncetate a agricultorilor împotriva avansării nisipului.”

(Ulrike Schöber, *1 000 de minuni ale naturii*, Editura Aquila, București, 2009)

Precizează:

- a. subunitatea de relief unde este situată oaza Dakhla;
- b. valoarea precipitațiilor medii anuale;
- c. două specii de plante care cresc în această oază;
- d. cauza existenței acestei oaze în Deșertul Sahara.

Republica Africa de Sud

Analizează harta

Suprafață
1 219 090 km²

Populația
60 141 000 locuitori
(în anul 2023)

Forma de guvernământ
republică
prezidențială

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele oceanelor la care are ieșire;
- ✓ numele statelor cu care se învecinează;
- ✓ numele a trei unități de relief;
- ✓ numele a două ape curgătoare;
- ✓ numele a patru orașe.

Reține!

Cadrul natural

Așezarea geografică. Este cel mai mare stat, ca suprafață, din sudul Africii. Are o largă ieșire la Oceanul Indian și la Oceanul Atlantic. În extremitatea sa sudică se află Capul Acelor, cel mai sudic punct al continentului african.

Relieful este predominant de podiș. Podișul Karoo ocupă jumătatea vestică a țării, iar la nord de fluviul Orange, se află Podișul Kaap. În sud, sunt Munții Capului și Munții Scorpiei (sau Drakensberg). Altitudinea maximă de pe teritoriul Republicii Africa de Sud se înregistrează în Vârful Mafadi (3 451 m) din Munții Scorpiei. Câmpiile litorale ocupă suprafețe reduse.

Monumentul Voortrekker din orașul Pretoria

Aspect din Podișul Karoo

Climatul este tropical și subtropical, având caracteristici diferite în funcție de altitudine, dispunerea lanțurilor montane și influența maselor de aer oceanic. Este mai umed în est și mai arid în partea centrală și de vest. Extremitatea sud-vestică a țării are un climat subtropical (mediteranean).

Hidrografia. Republica Africa de Sud este traversată de fluviul Orange, care izvorăște din Munții Scorpiei și se varsă în Oceanul Atlantic. Pe cursul său superior și pe afluentul Vaal s-au amenajat lacuri de acumulare și hidrocentrale. În partea de nord-est a țării curge fluviul Limpopo.

Vegetația predominantă este cea de savană. În partea centrală și cea nord-vestică se întâlnește o vegetație de semideșert, iar în sud-vest, vegetația este mediteraneană. În Parcul Național Kruger, situat în partea de est, de-a lungul graniței cu statul Mozambic, sunt ocrotite numeroase specii de animale. Pe țărmul Africii de Sud trăiesc pinguini.

Fluviul Orange

Elefanți în Parcul Național Kruger

Pinguin pe țărmul sudic al Africii

Populația și orașele

Populația Republicii Africa de Sud se caracterizează printr-o mare diversitate etnică. Alături de populația negroidă (boșimani, hotentoți, negri bantu etc.) trăiesc europeni, asiatici și metiși. Diversitatea lingvistică este pusă în evidență prin existența a 11 limbi vorbite oficial (printre care afrikaans și limba engleză). Religiiile practicate sunt cele tradițional africane, creștinismul, hinduismul, islamul etc. Înregistrează un bilanț (spor) natural pozitiv (în jur de 10 ‰ în anul 2023), iar densitatea medie a populației este de 50,7 loc./km².

Populația urbană reprezintă 66,4% din totalul populației. Cele mai mari orașe sunt: Johannesburg (6,1 milioane de locuitori), Cape Town (4,8 milioane de locuitori) și Durban (3,2 milioane de locuitori). În Republica Africa de Sud sunt trei orașe care îndeplinesc funcția de capitală: Pretoria – capitala administrativă, Bloemfontein – capitala juridică și Cape Town – capitala legislativă.

Aspect din orașul Cape Town

Cultură de viță-de-vie în Republica Africa de Sud

Economia

Republica Africa de Sud are cea mai dezvoltată economie la nivelul continentului african.

Resursele de subsol sunt bogate, fiind reprezentate de diamante, platină, aur, minereuri de fier, cărbuni, uraniu, gaze naturale.

Industria. Centre ale industriei siderurgice și chimice sunt concentrate în preajma orașului Johannesburg. Rafinăriile sunt prezente în regiunea litorală, în orașele Durban și Cape Town, iar Port Elizabeth, este centru al industriei constructoare de mașini.

Agricultura se practică intensiv, în ferme moderne. Există însă și o agricultură de subzistență. Se cultivă viță-de-vie, citrice, trestie și sfeclă de zahăr. Se cresc ovine, caprine, bovine etc.

Căile de comunicație și transporturile sunt diversificate și moderne. Aeroporturi internaționale se află în apropierea marilor orașe, iar Durban, Port Elizabeth și Cape Town sunt mari porturi maritime.

Turismul are un rol însemnat în economia țării, deoarece Republica Africa de Sud poate fi vizitată tot anul, pentru peisajele spectaculoase din regiunile montane, canioanele, parcurile naționale, animalele ce pot fi observate în mediul lor natural în excursiile de tip safari etc.

Aplică!

I. Scrie, pe caiet, enunțurile de mai jos și completează spațiile libere cu răspunsul corespunzător:

1. În Republica Africa de Sud se află punctul extrem sudic al Africii, Capul ____.
2. În nordul Republicii Africa de Sud se află Podișul ____.
3. Capitala administrativă a Republicii Africa de Sud este orașul ____.
4. În extremitatea sud-vestică a Republicii Africa de Sud este un climat ____.
5. Altitudinea maximă din Africa de Sud se înregistrează în Munții ____.

II. Pentru fluviul Orange, precizează:

1. numele unității de relief de unde izvorăște;
2. numele unui afluent;
3. numele oceanului în care se varsă;
4. numele a două state între care formează o graniță naturală.

Chestionar de autoevaluare

Copiază, pe caiet, casetele de mai jos și colorează steluțele după cum te autoevaluezi!

Eu pot...

- ✓ Să precizez sensul termenilor geografici identificați în diferite surse.

Eu pot...

- ✓ Să elaborez un text geografic pe o temă dată.

Eu pot...

- ✓ Să localizez, pe hartă, unități de relief, ape curgătoare, lacuri, aglomerații urbane.

Eu pot...

- ✓ Să interpretez fenomene și procese geografice pe baza reprezentărilor grafice și cartografice.

Eu pot...

- ✓ Să explic diversitatea naturală, umană și culturală.

Eu pot...

- ✓ Să utilizez diferite metode de investigație.

Autoevaluare

Nu sunt sigur.

Mai am nevoie de studiu/aplicații practice.

Cu siguranță pot!

ȘTIAI CĂ:

- **Capul Bunei Speranțe** a fost denumit inițial *Capul Furtunilor*? Se află în sudul continentului african și a fost atins de navigatorul Bartolomeo Diaz în anul 1488.

Capul Bunei Speranțe

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- Denumirea de **Highveld** este atribuită platoului (podîșului) central înalt al Republicii Africa de Sud, situat la altitudini de 1 300 – 1 800 m.

DICȚIONAR:

- **metis** – persoană provenită din părinți de rase diferite.

ȘTIAI CĂ?

- În Parcul Național Regal Natal din Munții Scorpiei se află **cascada Tugela**?
- Sud-africanii sunt pasionați de muzică și dans pe care le folosesc pentru a-și exprima ideile sociale și politice?
- Datorită faptului că în Republica Africa de Sud trăiesc multe popoare diferite, cu propria limbă vorbită și propria cultură, această țară a primit denumirea de *națiunea curcubeului*?

Egipt

Aplică!

I. Cu ajutorul hărții din **figura 1** și al cunoștințelor dobândite în lecțiile anterioare, realizează o scurtă caracterizare geografică a statului Egipt. Vei avea în vedere:

1. Caracteristicile fizico-geografice:

- poziția geografică în cadrul continentului, precum și numele statelor vecine;
- aspecte ale reliefului: principalele unități de relief și altitudinea maximă;
- tipul de climat;
- numele deșerturilor;
- aspecte ale hidrografiei: numele mărilor la care are ieșire, al fluviului care îl traversează, precum și al lacului amenajat pe acest fluviu;
- aspecte ale vegetației și faunei.

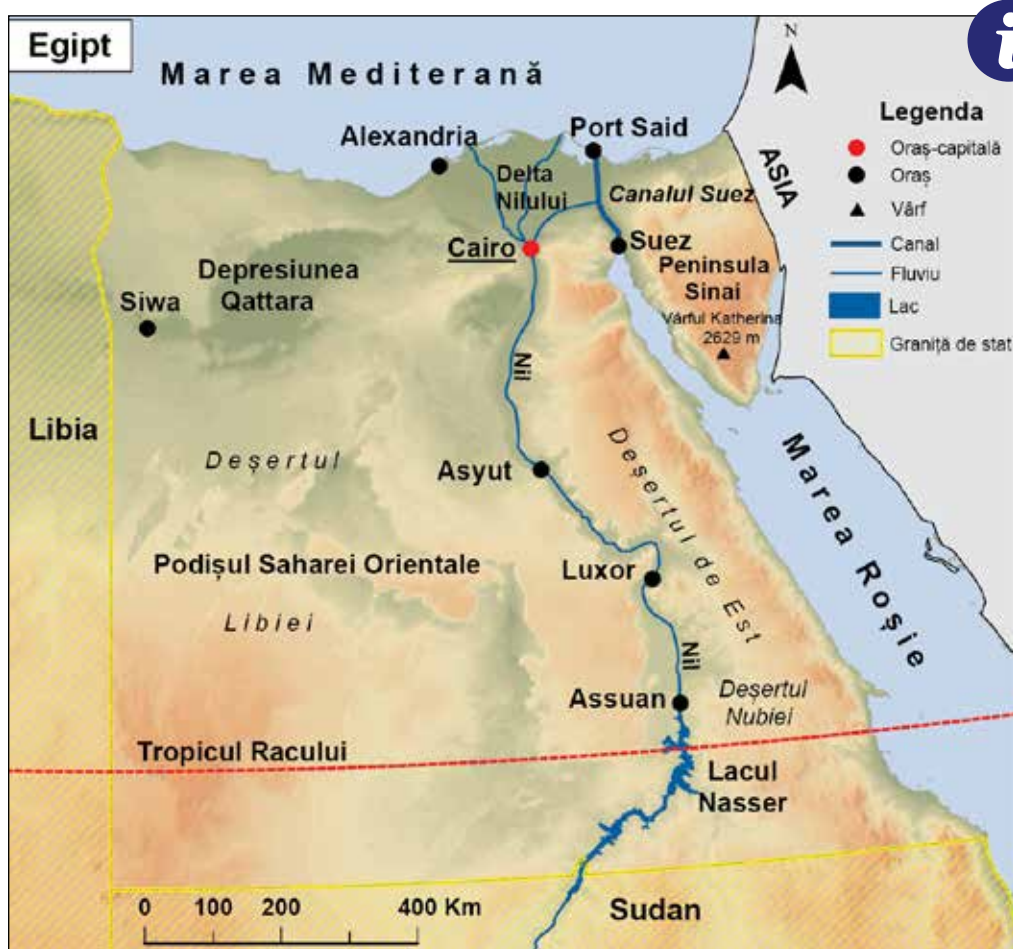

Figura 1

2. Populația și așezările umane: densitatea medie a populației, numele orașului-capitală, precum și numele altor trei orașe.

II. Egiptul este o renumită destinație turistică. Realizează o **prezentare PowerPoint** (10-15 slide-uri), folosind informațiile oferite de diferite surse (enciclopedii, cărți, reviste, internet etc.) despre principalele obiective turistice din Egipt.

III. Argumentează, într-o scurtă **compunere** (maximum o pagină), importanța fluviului Nil în dezvoltarea statului Egipt, pornind de la ceea ce afirmă Herodot: „Egiptul este un dar al Nilului”, și Napoleon: „Dacă aș fi stăpânul acestei țări, în Mediterana n-ar ajunge nicio picătură din apele Nilului”.

Sfinxul și Piramida lui Kheops

IV. Compară, din punct de vedere fizico-geografic (poziția geografică, relieful, clima, hidrografia, vegetația), Republica Africa de Sud și Egipt, precizând două asemănări și două deosebiri între aceste state.

I. Citește enunțurile de mai jos și alege răspunsul corect, notându-l pe caiet:

1. Cel mai populat stat african este:
 a. Algeria b. Nigeria c. Sudan d. Zambia
2. În Sahara predomină tipul de relief:
 a. carstic b. deșertic c. glaciatic d. litoral
3. Cel mai lung fluviu din Africa este:
 a. Congo b. Niger c. Nil d. Orange
4. Din punct de vedere genetic, Lacul Tanganyika este:
 a. antropoc b. glaciatic c. tectonic d. vulcanic
5. Orașul Lagos se află în statul:
 a. Angola b. Maroc c. Nigeria d. Somalia

20 puncte (5 × 4 p)

II. Scrie, pe caiet, enunțurile de mai jos și completează cu răspunsul corect spațiile libere:

1. Capitala statului Egipt este orașul ____.
2. O enclavă pe teritoriul Africii de Sud este statul ____.
3. Cel mai mic stat african, ca suprafață și populație, se numește ____.
4. Cascada Victoria se află pe fluviul ____.
5. Negrii de statură mică ce trăiesc în pădurea ecuatorială se numesc ____.

20 puncte (5 × 4 p)

III. Harta reprezentată în figura 1 se referă la subiectul III, A și B.

A. Precizează:

1. numele fluviilor marcate, pe hartă, cu cifrele 1, 2 și 3;
2. numele lacurilor marcate, pe hartă, cu cifrele 4 și 5;
3. numele golfului marcat, pe hartă, cu litera B;
4. numele unităților de relief marcate, pe hartă, cu literele C, E și F;
5. numele peninsulei marcate, pe hartă, cu litera D;
6. numele insulei marcate, pe hartă, cu litera G.

B. Pentru statul marcat, pe hartă, cu litera A, menționează:

1. numele statului;
2. numele a două unități de relief;
3. un tip de climat;
4. numele unei ape curgătoare;
5. un tip de vegetație;
- 6 o resursă de subsol;
7. numele a două orașe.

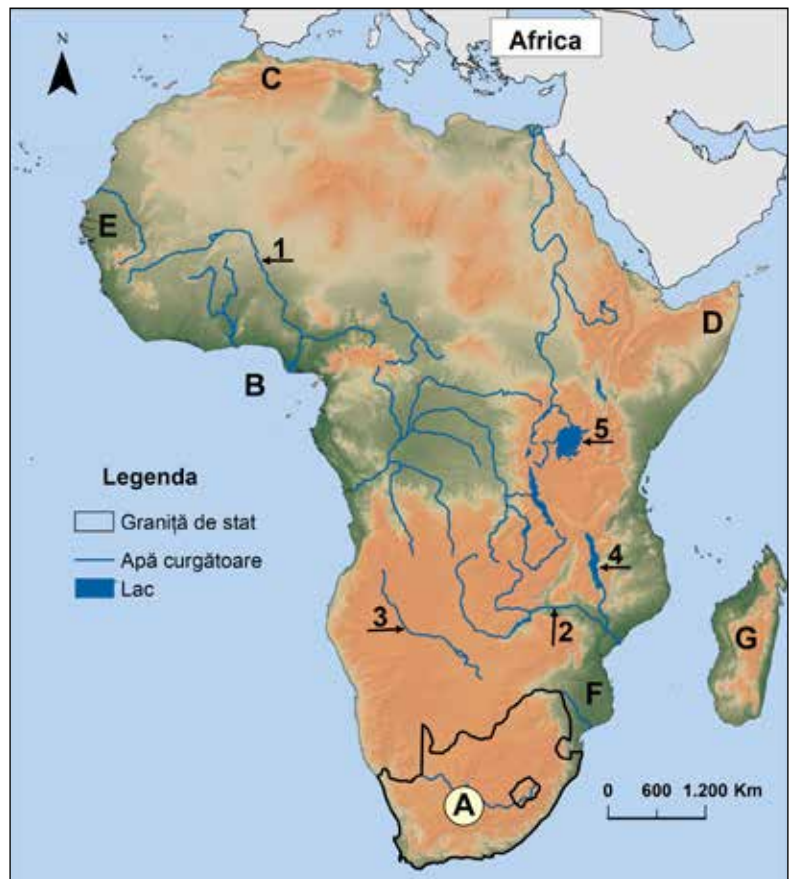

Figura 1

40 puncte (20 × 2 p)

IV. Prezintă un argument care explică faptul că:

1. dintre fluviile Africii, fluviul Congo are cel mai mare debit mediu anual.
2. densitatea medie a populației în statul Algeria este redusă (19 loc./km² în anul 2023).

10 puncte (2 × 5 p)

**Oficiu: 10 puncte
Total: 100 puncte**

America de Nord , și America de Sud

Capitolul

3

Poziția geografică

Numele continentului **America** provine de la navigatorul și exploratorul italian *Amerigo Vespucci*. El a demonstrat că teritoriile descoperite de Cristofor Columb nu aparțineau Indiei, ci erau de fapt ale unui nou continent, pe care l-a numit *Lumea Nouă* (*Mundus Novus*).

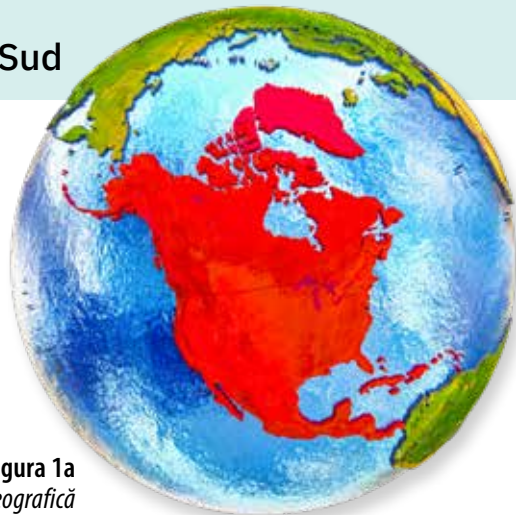

Figura 1a

America de Nord și Centrală – poziția geografică

Analizează harta

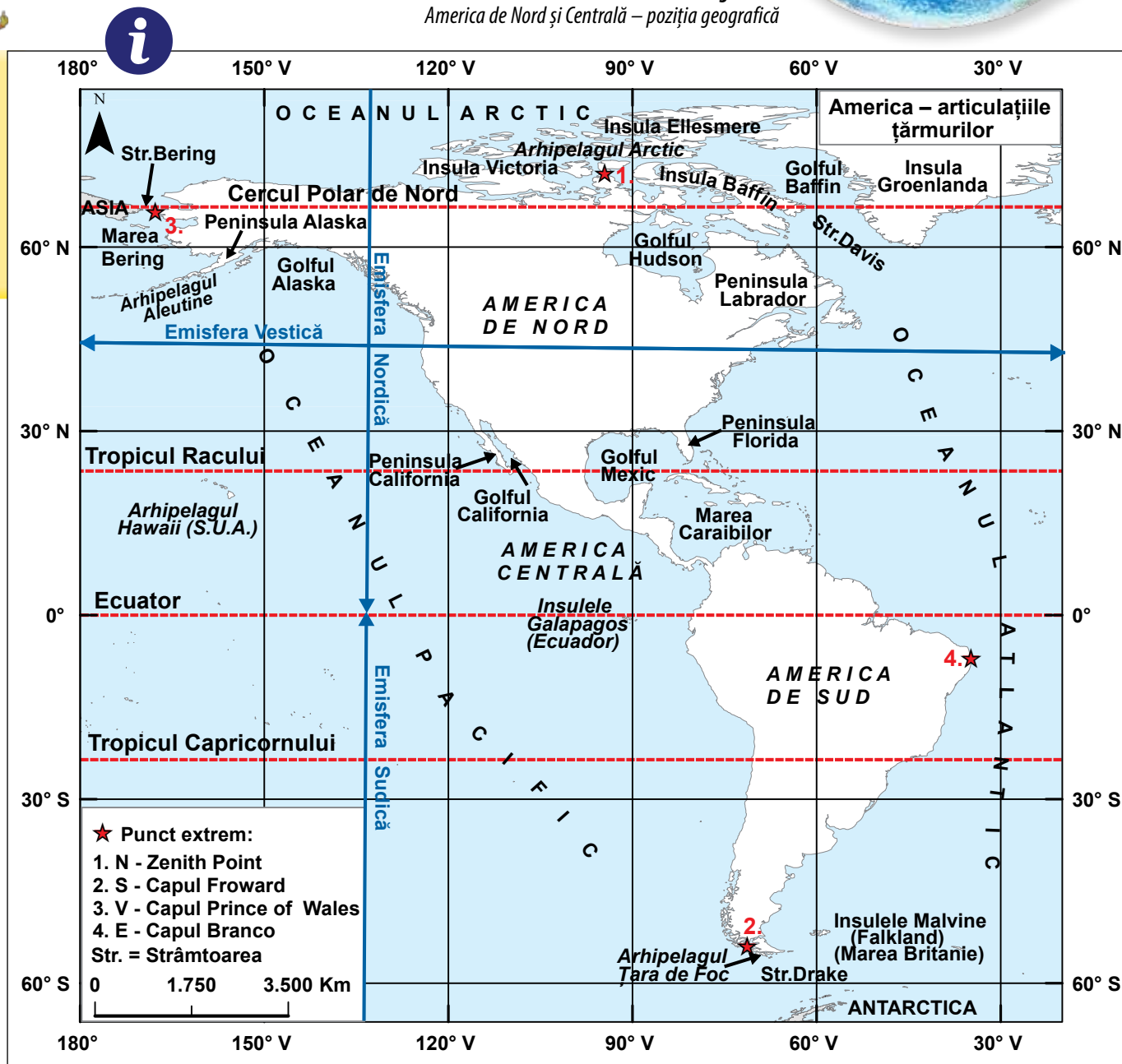

Figura 2

Precizează:

- ✓ numele oceanelor la care are ieșire continentul America;
- ✓ numele punctelor extreme;
- ✓ numele strâmtorii care desparte continentele America și Asia;
- ✓ numele a două arhipelaguri;
- ✓ numele a trei golfuri și trei peninsule;
- ✓ numele paralelelor importante care traversează continentul american.

Capul Horn

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

Punctele extreme ale Americii – partea continentală	Coordonate geografice	Statul
N – Zenith Point	72° latitudine nordică	Canada
S – Capul Froward	53°56' latitudine sudică	Chile
V – Capul Prince of Wales	168°05' longitudine vestică	Statele Unite ale Americii
E – Capul Branco	34°47' longitudine vestică	Brazilia

Figura 1b America de Sud – poziția geografică

Reține!

Ca suprafață, **America** este al doilea cel mai mare continent al Terrei, după Asia, fiind singurul continent situat în întregime în emisfera vestică. În partea de **est** are o largă deschidere la Oceanul Atlantic, în **vest**, la Oceanul Pacific, iar în **nord**, la Oceanul Arctic. Cel mai apropiat continent este Asia, de care este despărțită prin Strâmtoarea Bering, iar Strâmtoarea Drake desparte continentul american de Antarctica.

Este continentul cu cea mai mare desfășurare latitudinală, fiind traversat de Ecuator, Tropicul Racului, Tropicul Capricornului și Cercul Polar de Nord.

America este constituită din două mase continentale: *America de Nord*, la nord de istmul Tehuantepec și *America de Sud*, la sud de istmul Panama. Între aceste două limite se află *America Centrală* care, în afara părții continentale istmice, cuprinde și o parte insulară: Arhipelagul Antilele Mari (Insulele Cuba, Hispaniola, Jamaica ș.a.), Arhipelagul Antilele Mici, Insulele Bahamas etc. (figura 3).

Figura 4

Figura 3

Țărmurile Americii de Nord sunt mai crestate decât cele ale Americii de Sud, rezultând *golfuluri* (Mexic, Hudson, Alaska, California etc.) și *peninsule* (Labrador, Alaska, California, Florida). *Insulele* sunt grupate în arhipelaguri (Arctic, Aleutine etc.). Arhipelagul Arctic este constituit din numeroase insule, cele mai mari fiind Baffin, Victoria și Ellesmere. În nordul continentului se află Groenlanda, cea mai mare insulă a Terrei (ca suprafață), care din punct de vedere politic aparține Danemarcei, dar fizico-geografic este parte a Americii.

Țărmurile continentului american sunt crestate de *fiorduri*, remarcându-se cele din extremitatea sudică a Americii de Sud, între Golful Corcovado și Arhipelagul Țara de Foc (figura 4). Strâmtoarea Magellan desparte America de Sud de acest arhipelag, supranumit *Capătul Pământului*. Capul Horn este punctul său cel mai sudic.

Aplică!

Scrie, pe caiet, enunțurile de mai jos, iar în dreptul fiecăruia dacă este **adevărat (A)** sau **fals (F)**.

- America de Sud este despărțită de Antarctica prin Strâmtoarea Drake.
- America de Nord este traversată de Ecuator.
- Insula Cuba se află în Arhipelagul Antilele Mari.
- Capul Froward este punctul extrem nordic al Americii.
- Oceanul Atlantic se află în vestul Americii.

ȘTIAI CĂ:

- Erik cel Roșu** (născut în Norvegia în jurul anului 950 d.H.) a fost primul viking care s-a stabilit în Groenlanda, iar fiul său, Leif Erikson, a fost primul european care a vizitat America de Nord, cu mult înainte ca aceasta să fie „descoperită” de Columb?

Relieful – caracteristici generale. Sistemul muntos cordiliero-andin

Analizează harta

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele a două unități montane din America de Nord;
- ✓ numele munților din America de Sud, precum și al vârfului unde se înregistrează cea mai mare altitudine;
- ✓ numele a trei podișuri;
- ✓ numele a trei câmpii;
- ✓ numele a trei vulcani.

Vârful Aconcagua (6 962 m) – altitudinea maximă din America

Reține!

America are un relief variat. Este mărginită la vest de cel mai lung lanț muntos de pe uscatul Terrei, **sistemul cordiliero-andin**, care se desfășoară din Alaska până în Arhipelagul Țara de Foc.

Cordiliera nord-americană este formată din două lanțuri muntoase: spre Oceanul Pacific, Munții Alaska (Vârful Denali – 6 194 m, altitudinea maximă din America de Nord), Munții Coastei, Munții Cascadelor, Munții Sierra Nevada, iar spre interior, Munții Stâncoși. Cele două lanțuri muntoase închid podișuri interioare: Podișul Yukon, Podișul Columbia, Podișul Marelui Bazin (aici se află cea mai mică altitudine din America de Nord, - 86 m în Valea Mortii) și Podișul Colorado.

Cordiliera sud-americană este formată din Munții Anzi, care ating altitudinea maximă în Vârful Aconcagua, 6 962 m.

În sistemul muntos cordiliero-andin, ca urmare a situației în Cercul de Foc al Pacificului, se află numeroși vulcani: Saint Helens, Popocatepetl, Chimborazo – 6 310 m (**figura 2**), Cotopaxi etc.

În estul Americii de Nord, se află Munții Appalachii. Sunt munți vechi, erodați, care abia depășesc 2 000 m.

Scutul Canadian este o unitate de relief foarte veche, modelată de ghețari cuaternari. În părțile centrală și sudică ale continentului nord-american se află Podișul Preriilor și Câmpia Mississippi.

În America de Sud, suprafețe mari sunt ocupate de podișuri (Guyanelor, Braziliei și Patagoniei) și câmpii (Orinoco, Amazonului și La Plata).

Activitatea vulcanică, condițiile climatice, deschiderea la oceane și diversitatea petrografică determină o mare varietate a tipurilor de relief: *vulcanic, glaciar, deșertic, litoral (figura 3), carstic*.

Figura 2
Vulcanul Chimborazo

Figura 3
Long Beach (California, S.U.A.)

Aplică!

I. Analizează harta din **figura 4** și imaginile alăturate.

1. Precizează numele unităților de relief marcate, pe hartă, cu litere de la **A** la **H**.
2. Asociază fiecare dintre imaginile notate cu cifrele **1**, **2**, **3** și **4** cu litera prin care este marcată, pe hartă, unitatea de relief corespunzătoare, după modelul 5–I.

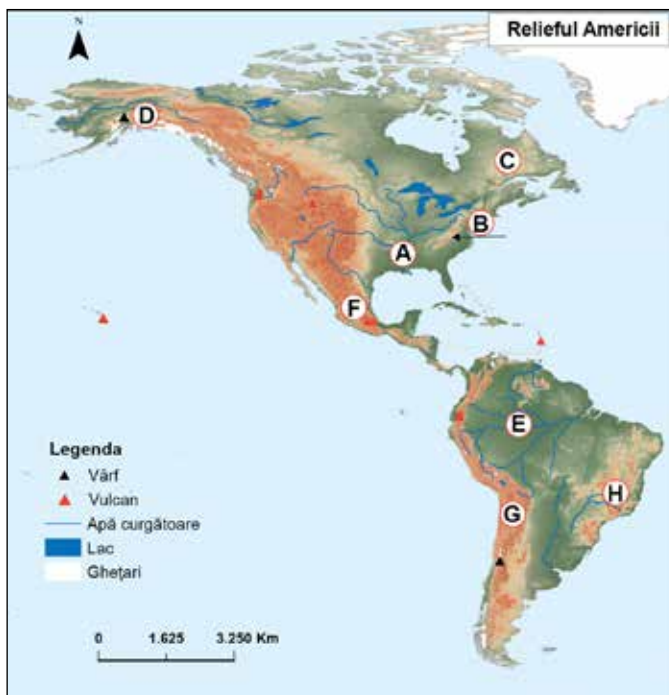

Figura 4

Vulcan – Mexico City

Munți vechi

Câmpia din sudul
Americii de Nord

Cel mai înalt vârf din
America de Nord

II. Citește textul:

Falia San Andreas se află la limita dintre placa tectonică pacifică și cea nord-americană. Această falie „taie” statul american California în două, de la Capul Mendocino până la granița cu statul Mexic. Orașul Los Angeles se află pe placa pacifică, iar orașul San Francisco pe placa nord-americană. Cele două mari plăci tectonice se deplasează una pe lângă cealaltă, ceea ce determină cutremure.

Precizează:

- a. numele plăcilor tectonice la contactul cărora se află falia San Andreas;
- b. numele a două orașe situate în apropierea acestei falii;
- c. o consecință a deplasării plăcilor tectonice.

DICȚIONAR:

- **Scuturile** sunt cele mai vechi unități structurale din alcătuirea scoarței terestre, vizibile la suprafață și alcătuite din roci foarte dure.

Hidrografia – caracteristici generale. Fluvii și lacuri

Analizează harta

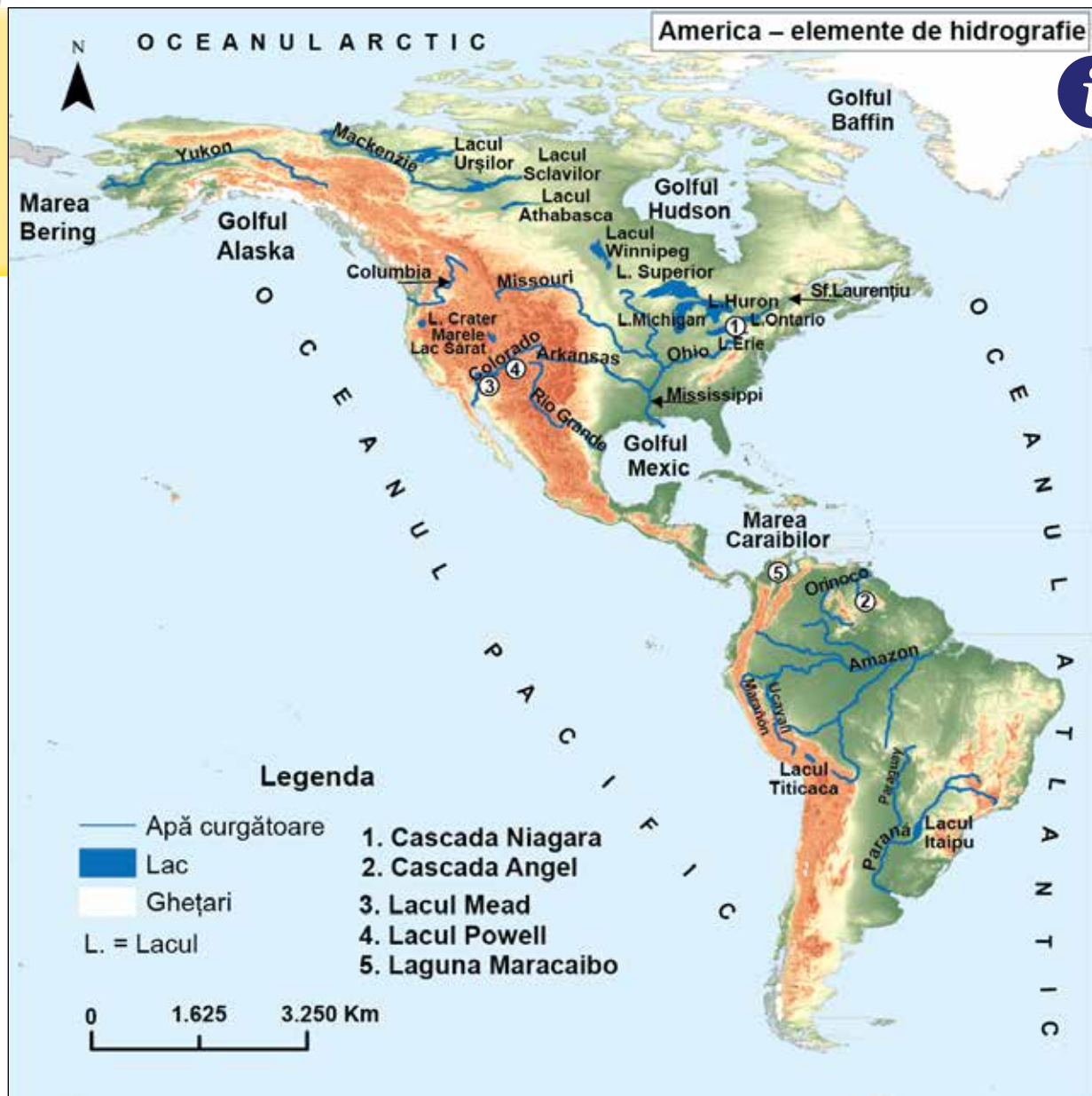

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele unui fluviu care se varsă în Oceanul Arctic;
- ✓ numele a două fluvii care se varsă în Oceanul Pacific;
- ✓ numele a două fluvii care se varsă în Oceanul Atlantic;
- ✓ numele a patru lacuri din America de Nord, precum și numele unui lac din America de Sud.

Reține!

Caracteristicile hidrologice ale **fluviilor** americane sunt influențate de relief, climă, dar și de activitățile umane. Rețeaua hidrografică este bogată și diversă.

Mississippi este cea mai importantă arteră hidrografică a Americii de Nord. Principalul său afluent este Missouri. Fluviul Mississippi se varsă în Golful Mexic printr-o deltă.

Alte fluvii din America de Nord sunt Sfântul Laurențiu (care se varsă în Oceanul Atlantic) și Rio Grande (se varsă în Golful Mexic). Mackenzie se îndreaptă spre Oceanul Arctic, Yukon, Columbia

Aspect din Marele Canion
(fluviul Colorado)

și Colorado (care formează cel mai spectaculos canion din lume) sunt tributare Oceanului Pacific.

În America de Sud se află Amazonul, cel mai mare fluviu al Terrei ca debit și suprafață a bazinului hidrografic. Izvorăște din Munții Anzi și traversează de la vest la est aproape întreg continentul sud-american, pentru a se vărsa în Oceanul Atlantic. Faptul că este situat în regiunea ecuatorială și că are numeroși afluenți face ca Amazonul să aibă un debit foarte mare tot anul, uneori producându-se inundații.

Alte fluviu din America de Sud sunt Orinoco și Parana.

În nordul Americii de Nord sunt numeroase **lacuri** glaciare: Lacul Urșilor, Lacul Sclavilor, Lacul Athabasca etc. Marile Lacuri (Superior, Michigan, Huron, Erie și Ontario) au origine tectono-glaciară și formează cel mai mare sistem lacustru de pe glob, ca suprafață și volum de apă dulce. În Cordilierii nord-americani se află Lacul Crater, lac vulcanic, și Marele Lac Sărat, un lac de origine tectonică, cu salinitate foarte mare. Tot lac tectonic este Titicaca, din Munții Anzi, aflat la 3 809 m altitudine.

Multe dintre fluviile americane sunt amenajate hidroenergetic. Pe fluviul Paraná, la granița dintre statele Brazilia și Paraguay, se află lacul de acumulare Itaipu (care alimentează hidrocentrala cu același nume). În America de Nord, pe fluviul Colorado s-au amenajat lacurile Powell (în spatele barajului Glen Canyon) și Mead (în spatele barajului Hoover).

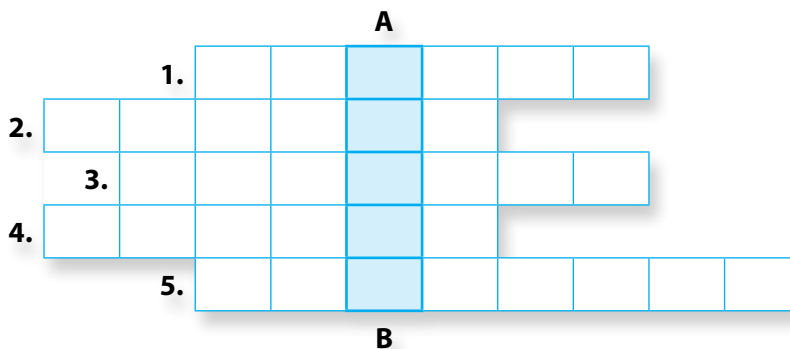

În America există **cascade** deosebit de frumoase: *Niagara*, formată între lacurile Erie și Ontario, la granița dintre S.U.A. și Canada, *Iguaçu*, de pe afluentul cu același nume al fluviului Paraná, între statele Brazilia și Argentina, *Angel*, cea mai mare cădere continuă de apă din lume (979 m), aflată pe un afluent al fluviului Orinoco, în statul Venezuela.

Aplică!

Completează, pe caiet, rebusul de mai jos și vei descoperi pe verticala **A-B** numele celei mai mari căderi neîntrerupte de apă din lume.

1. Fluviul cu cel mai mare debit din lume.
2. Fluviul pe care a fost construită hidrocentrala Itaipu.
3. Cascada formată între lacurile Erie și Ontario.
4. Lac vulcanic din America de Nord.
5. Fluviul care formează cel mai spectaculos canion din lume.

Cascada Angel

ȘTIAI CĂ:

- Pe **Amazon** se produce uneori un fenomen deosebit, numit de localnici *pororoca*? Fluxul marin puternic determină pătrunderea pe fluviu a apelor oceanului, provocând valuri puternice, ce ajung uneori până la aproape 1 000 km de la gura de vărsare.
- În limba indienilor **Mississippi** înseamnă *marele râu*, iar **Missouri** înseamnă *marele noroios (apă murdară)* pentru că transportă o cantitate mare de aluviuni?
- **Laguna Maracaibo** din Venezuela este cea mai mare lagună din lume, ca suprafață?

Figura 2

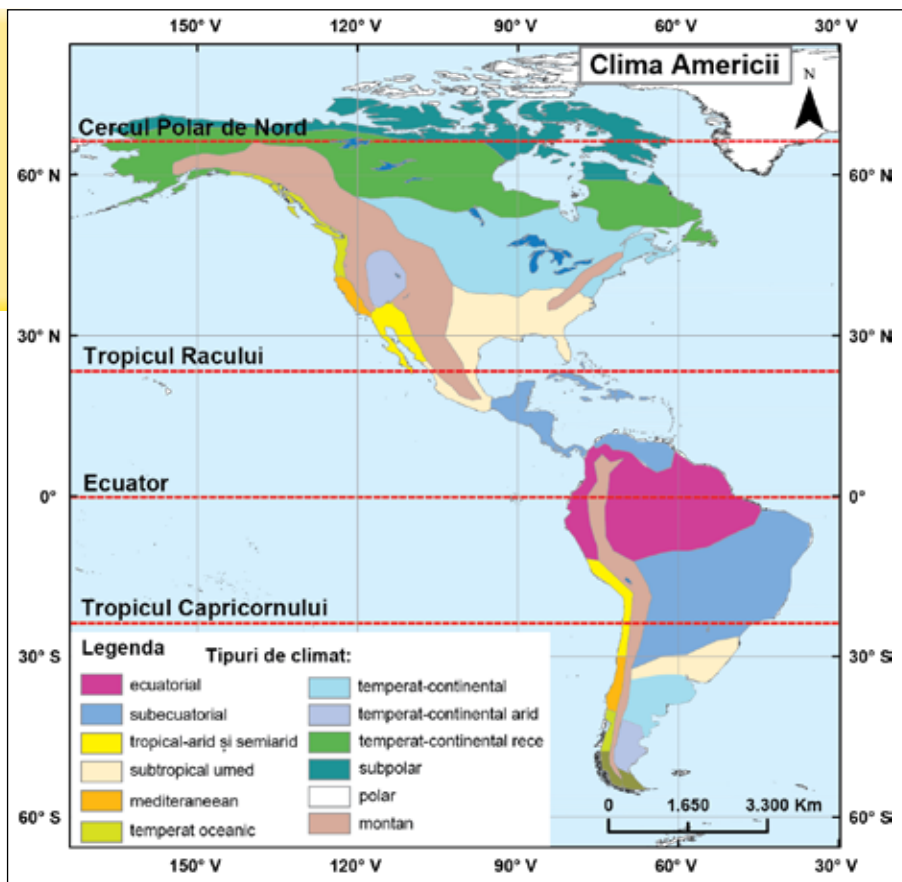
VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- Principalele **regiuni endoreice** de pe continentul american sunt în Podișul Marelui Bazin, din America de Nord și platourile andine (Altiplano în Munții Anzi), din America de Sud. Cele mai joase sectoare ale acestor regiuni au fost umplute cu sedimente lacustre și săruri care formează cruste numite *salare* în America de Sud. **Salar de Uyuni** din statul Bolivia este cea mai mare crustă de sare din lume, rezultată în urma secării lacului Tauca (**figura 2**).

Diferențieri climatice și biogeografice

A. Diferențieri climatice

Analizează harta

Precizează:

- ✓ tipurile de climat de pe teritoriul Americii și localizarea lor;
- ✓ doi factori care determină repartitia tipurilor de climat pe teritoriul Americii.

Stația meteorologică de pe Muntele Washington – S.U.A.

Figura 1

Reține!

Clima Americii este rezultatul mai multor factori genetici:

- ✓ **Desfășurarea latitudinală**, între 53° latitudine sudică și 72° latitudine nordică, face ca teritoriul Americii să se încadreze în toate zonele de climă: caldă, temperată și rece.

Principalele **tipuri de climat** sunt:

Climatul ecuatorial este prezent în Câmpia Amazonului, iar cel **subecuatorial** are o largă desfășurare în Podișul Braziliei, nordul Americii de Sud și în America Centrală. **Climatul tropical arid și semiarid** ocupă suprafețe reduse în America de Nord (Deșerturile Sonora și Mojave) și pe litoralul pacific al Americii de Sud (Deșertul Atacama). **Climatul subtropical umed** se întâlnește în sud-estul Americii de Nord și în America de Sud (sud-estul Braziliei). În statul California (din sud-vestul Statelor Unite ale Americii) și în sudul statului Chile (America de Sud) climatul este **mediteranean**.

Climatul temperat oceanic este specific pe versanții vestici ai Munților Coastei și Cascadelor, dar și pe cei ai Anzilor Sudici. În estul Munților Appalachi este un climat temperat-continental mai umed. În partea centrală a Americii de Nord și în sudul Americii de Sud climatul este **temperat-continental**, care devine excesiv (**deșerturi temperate**) în Podișul Marelui Bazin și Podișul Patagoniei. În nordul Americii de Nord o largă extindere are **climatul temperat-continental rece**.

Climatul subpolar caracterizează extremitatea nordică a Americii de Nord și Arhipelagul Țara de Foc. În unele insule din Arhipelagul Arctic **climatul polar** favorizează existența ghețarilor.

- ✓ **Relieful**, prin altitudine determină *etajarea climatică*, iar lanțurile montane constituie bariere orografice în calea maselor de aer.
- ✓ **Curenții oceanici**, prin caracteristicile lor termice, influențează climatul regiunilor litorale. Acțiunea curenților litorali reci, Curentul Californiei în America de Nord și Curentul Perului, în America de Sud contribuie la formarea deșerturilor.

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- În **America de Sud** se evidențiază mai multe *etaje climatice* numite **tierra** în Munții Anzi (**figura 2**).

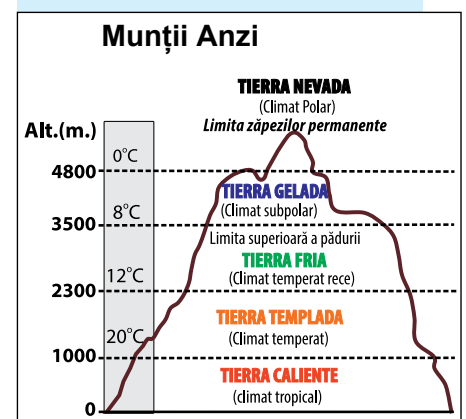

Figura 2

Etajarea climatică în Munții Anzi

Aplică!

- I. Graficul din **figura 3** prezintă temperatura și precipitațiile medii lunare înregistrate la stația meteorologică Sao Gabriel din Brazilia.

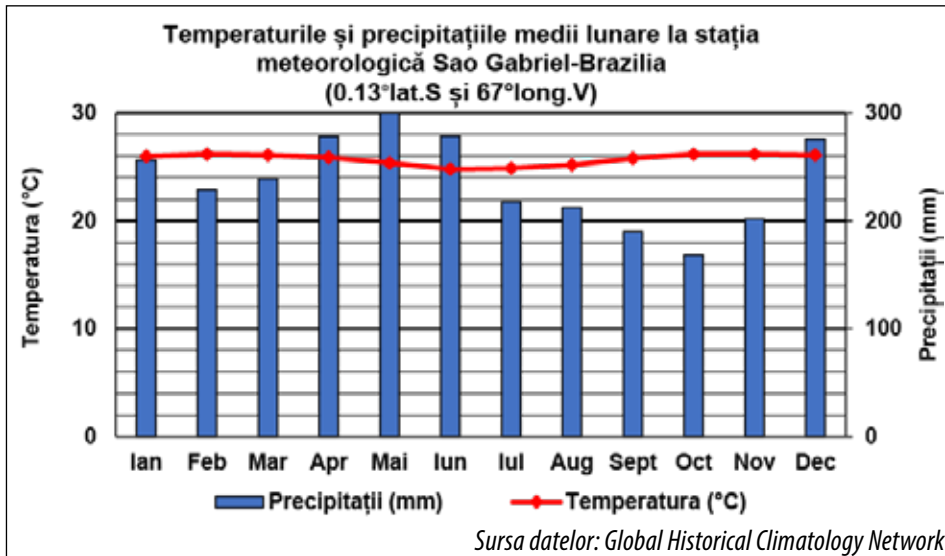

Figura 3

A. Precizează:

1. tipul de climat;
2. o caracteristică a temperaturilor, precum și a precipitațiilor medii lunare.

B. Prezintă un factor care influențează regimul temperaturilor și al precipitațiilor medii lunare.

- II. În Statele Unite ale Americii, la stația meteorologică San Diego din statul California, pe Coasta Pacifică (situată la 38°latitudine nordică și 117°longitudine vestică) precipitațiile medii anuale sunt de 306 mm, iar la stația meteorologică Beaufort din statul Carolina de Sud, pe Coasta Atlantică (situată la 38°latitudine nordică și 80°longitudine vestică) acestea au o valoare de 1 213 mm/an.

Prezintă o cauză care explică diferența dintre precipitațiile medii anuale înregistrate la cele două stații meteorologice, deși sunt situate la aceeași latitudine.

B. Diferențieri biogeografice

Reține!

Principalele zone biogeografice sunt repartizate în funcție de condițiile climatice și de relief.

Pădurea ecuatorială amazoniană, numită și *selvas*, se dezvoltă în climatul ecuatorial. Este foarte bogată în specii de plante: palmieri, arbore-de-cauciuc, liane, orhidee și ferigi arborescente. Pot fi întâlnite diferite specii de maimuțe, jaguarul, tapirul, capibara (cel mai mare rozător din lume), șerpi uriași (anaconda) și o mare varietate de păsări: papagali (ara), tucani, colibri.

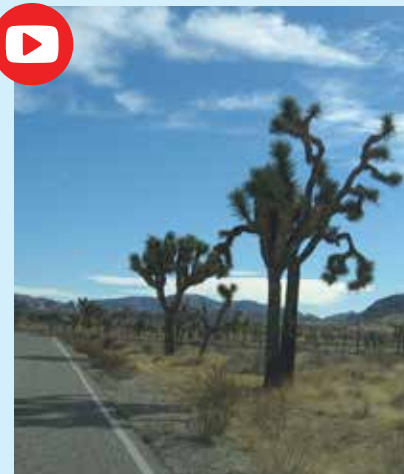

Savana, numită *llanos* în Podișul Guyanelor și Câmpia Orinoco și *campos* în Podișul Braziliei este formată din ierburi (care se usucă în anotimpul secetos) și arbori izolați (palmieri). Climatul este subecuatorial. Animalele din savană sunt furnicarul, tatuul, jaguarul, puma și struțul sud american (nandu). În nord-estul Podișului Braziliei formațiunea vegetală caracteristică este *caatinga*.

Aspect din Podișul Braziliei (*caatinga*)

ȘTIAI CĂ:

- **Deșertul Atacama** este cel mai arid deșert din lume? Aici cantitatea de precipitații înregistrată în 17 ani a fost de 5 mm.
- **Temperatura maximă absolută** din America a fost de 56,7°C? S-a înregistrat în California – Valea Morții (Death Valley), la data de 10 iulie 1913.
- În **Deșertul Sonora** este specific *cactusul Saguaro*, iar în **Deșertul Mojave** crește *copacul lui Joshua* (*Yucca brevifolia*), ocrotit în cadrul parcului național omonim?

Copacul lui Joshua
în Deșertul Mojave

- **Nufărul Victoria amazonica** are cele mai mari frunze dintre toate plantele de apă? Acestea pot avea un diametru de până la trei metri. Este floarea națională a statului Guyana.

Nufărul **Victoria amazonica**

Cactusul gigant *Saguaro*

Bizon în preria nord-americană

Vegetația de deșert și semideșert (Sonora și Mojave în America de Nord, Atacama în America de Sud) este formată din cactuși, agave și yucca. În aceste deșerturi trăiesc diferite specii de insecte, șopârle, rozătoare, crotalul de deșert (în America de Nord).

În climatul subtropical se dezvoltă **pădurea subtropicală umedă**, întâlnită în sud-estul Americii de Nord, precum și **vegetația mediteraneeană**, numită *chapparral* în America de Nord (în California) și *matorral* în America de Sud (între 32°-37° latitudine sudică, pe litoralul pacific).

Stepa este formată din ierburi mărunte și se numește *prerie* în America de Nord și *pampas* în America de Sud. Climatul este cel temperat-continental. În prerie trăiesc bizonul, curcanul sălbatic, șarpele cu clopoței (crotalul).

Deșerturile temperate sunt prezente în Podișul Marelui Bazin, în America de Nord și în Podișul Patagoniei, în America de Sud. **Pădurea de foioase** acoperă versanții Munților Appalachi și este formată din specii de stejar și arțar. Climatul este temperat-continental mai umed. Aici trăiesc veverițe, rtoni, urși, căpriori. **Pădurea de conifere**, din climatul temperat-continental rece, ocupă nordul Americii de Nord. Speciile caracteristice sunt molidul, bradul Douglas, pinul, zada (laricele). Animalele specifice sunt ursul grizzly, elanul, castorul. În Cordilierii nord-americani, în vecinătatea Oceanului Pacific, crește arborele mamut (*Sequoia gigantea*).

Tundra, formată din mușchi și licheni, este întâlnită în climatul subpolar din extremitatea nordică a continentului american și din Arhipelagul Țara de Foc. În America de Nord trăiesc boul moscat, lupul polar, foca, iar în America de Sud trăiesc pinguini.

În sistemul muntos cordiliero-andin vegetația este etajată. În Munții Anzi trăiesc lama și alpaca.

Aplică!

I. Citește enunțurile următoare și alege răspunsul corect:

- Vegetația din extremitatea nordică a continentului american se numește:

a. campos	b. prerie	c. selvas	d. tundră
-----------	-----------	-----------	-----------
- Un animal specific Munților Anzi este:

a. bizonul	b. caimanul	c. lama	d. renul
------------	-------------	---------	----------
- La nord de Ecuator, în Podișul Guyanelor, savana se numește:

a. campos	b. chapparral	c. llanos	d. selvas
-----------	---------------	-----------	-----------
- În America de Nord, stepa poartă numele de:

a. campos	b. caatinga	c. pampas	d. prerie
-----------	-------------	-----------	-----------
- În selvas trăiește un șarpe uriaș numit:

a. aligator	b. anaconda	c. cobra	d. crotal
-------------	-------------	----------	-----------
- Struțul sud-american se numește:

a. alpaca	b. bizon	c. nandu	d. tapir
-----------	----------	----------	----------

II. Prezintă un factor care determină diversitatea zonelor biogeografice din America.

III. În coloana **A** sunt notate tipuri de vegetație iar în coloana **B**, regiuni geografice. Stabilește corespondența dintre fiecare tip de vegetație și regiunea geografică unde se dezvoltă, după modelul **6-g**.

A

- campos
- llanos
- păduri de foioase
- selvas
- tundră

B

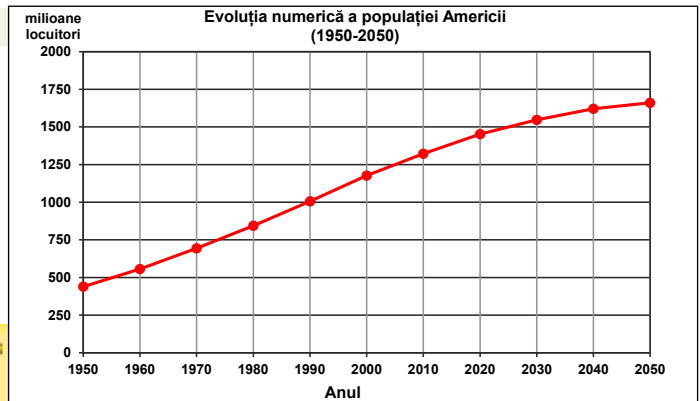
- Arhipelagul Țara de Foc
- Câmpia Amazonului
- Câmpia Orinoco
- Insula Groenlanda
- Podișul Braziliei
- Munții Appalachi

Elemente de diversitate umană (etnică, lingvistică, confesională și culturală)

Precizează:

- ✓ numărul aproximativ al locuitorilor Americii în anul 1950, precum și în anul 2020;
- ✓ cu cât a crescut populația Americii în intervalul 1950-2020.

Figura 1

Analizează graficul și harta

Precizează:

- ✓ numele a două state cu densitate foarte mică a populației (sub 10 loc./km²);
- ✓ numele a două state cu densitatea populației cuprinsă între 11 și 50 loc./km²;
- ✓ numele a două state cu densitatea populației cuprinsă între 51 și 100 loc./km²;
- ✓ numele unui stat cu densitate mare a populației (peste 200 loc./km²).

Figura 2

Sursa datelor:
United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2022). *World Population Prospect 2022, Online Edition.*

Reține!

Populația Americii a crescut continuu, însă ritmul de creștere a fost moderat. În anul 1950 populația înregistra aproximativ 450 milioane de locuitori, iar în anul 1990, un miliard de locuitori. În prezent, populația Americii a depășit 1,4 miliarde de locuitori, fiind al treilea cel mai populat continent al Terrei, după Asia și Africa.

Populația este repartizată relativ uniform la nivelul continentului. Creșterea numerică a populației este datorată unui bilanț (spor) natural pozitiv, în America de Sud și Centrală având valori mai ridicate (10-15 ‰), iar în America de Nord, valori moderate (5-6 ‰). Factorul cel mai important îl reprezintă însă migrația, bilanțul migratoriu având în prezent valori de 3-5‰ în America de Nord. În perioada 1970-2000 numărul imigranților europeni și asiatici a fost mai mare (rata bilanțului migratoriu fiind peste 5‰).

Densitatea medie a populației este de aproximativ 20 loc./km² în America de Nord și 25 loc./km² în America de Sud. Cele mai mari densități medii ale populației se înregistrează în statele insulare și istmice ale Americii Centrale, unde aceasta are valori de peste 100 loc./km² (**figura 3**).

Concentrări mari ale populației sunt pe litoralul atlantic al Americii de Nord (la sud de estuarul fluviului Sfântul Laurențiu) și al Americii de Sud (în sud-estul Braziliei și estuarul La Plata), în regiunea Marilor Lacuri, pe litoralul pacific al Americii de Nord (statul California) și în Arhipelagul Antile. Statul cu cea mai mare densitate medie a populației este Barbados (656 loc./km²). Densități foarte mici ale populației sunt în regiunea pădurii amazoniene, Arhipelagul Arctic, regiunile deșertice și munții înalți, Patagonia și Arhipelagul Țara de Foc. Statele cu cele mai mici densități medii ale populației sunt Guyana, Surinam și Canada (aproximativ 4 loc./km²).

Diversitatea etnică, lingvistică, confesională și culturală a Americii este rezultatul modului în care s-a produs popularea acestui imens continent, care a avut mai multe etape:

- traversarea Strâmtoarei Bering (când aceasta era acoperită de gheață) de către triburi de vânători și pescari asiatici;
- perioada precolumbiană, când populația era formată din triburi, fără legătură cu restul lumii. Existau structuri statale avansate atât din punct de vedere economic, cât și cultural: civilizația aztecă în Podișul Mexic, cea mayașă în Peninsula Yucatan și cea incașă în Munții Anzi. Se cultivau porumbul și cartoful, care, după descoperirea Americii, de către europeni aveau să se răspândească în întreaga lume;
- perioada postcolumbiană (după descoperirea Americii de către Cristofor Columb, în anul 1492) a însemnat deschiderea legăturilor cu lumea și colonizarea acestui imens teritoriu.

În prezent, în **structura etnică** a Americii există un amestec de rase și populații unic în lume.

Populația băștinașă este formată din eschimoși și amerindieni. Eschimoșii (**figura 4**), numiți inuiți, trăiesc în nordul extrem (Alaska și Arhipelagul Arctic). Amerindienii au fost numiți de către europeni indieni sau piei-roșii, deoarece își vopseau corpul cu argilă roșie (**figura 5**). Decimată de coloniștii albi, populația amerindiană s-a redus foarte mult numeric.

Pe continentul american trăiesc și descendenții coloniștilor europeni care s-au stabilit aici, mai ales începând cu secolul al XVIII-lea. Mai întâi au sosit spanioli și portughezi (în America Latină), apoi englezi și francezi (în America de Nord), iar mai târziu, irlandezi, italieni, olandezi, germani etc. De asemenea, populația cuprinde urmașii sclavilor aduși din Africa pentru a lucra pe plantațiile de arbori-de-cafea, trestie de zahăr sau de bumbac, dar și imigranți chinezi, japonezi și coreeni.

Populația metisă este rezultatul amestecului dintre rase, de-a lungul timpului.

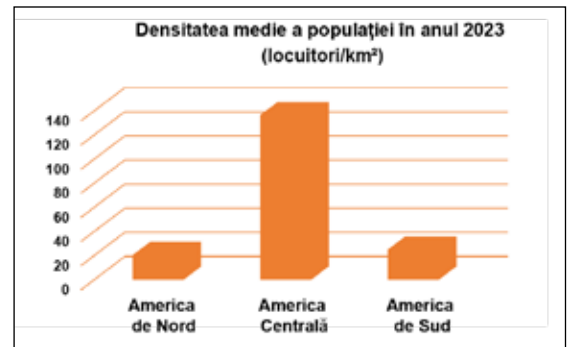

Figura 3

Figura 4

Figura 5

ȘTIAI CĂ:

- **Alaska** a fost cumpărată de S.U.A. în anul 1867 de la Imperiul Țarist (Rusia)?

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- În scopul salvării moștenirii etno-culturale a populațiilor aflate în pericol de dispariție, au fost înființate rezervații speciale (în S.U.A. se numesc **parcuri tribale**) pentru **indienii Navajo** (situat în Valea Monumentelor din Podișul Colorado, în sud-vestul S.U.A.) și **indienii Tupi** din Podișul Braziliei.

Diversitatea lingvistică a Americii este determinată de multitudinea de limbi vorbite de populațiile colonizatoare. America este împărțită în două mari spații culturale (**figura 6**): *America Anglo-Saxonă* (vorbitoare predominant de limbă engleză americană) și *America Latină*, unde se vorbesc limbile spaniolă (în majoritatea țărilor Americii Centrale și în America de Sud) și portugheză (în Brazilia). Există și țări multilingvistice: Canada (unde se vorbesc engleza și franceza), Peru, Columbia și Paraguay unde, pe lângă spaniolă, se vorbesc și limbi amerindiene.

Din punct de vedere **confesional**, pe continentul american predomină religiile creștine: protestanți, în America Anglo-Saxonă și catolici, în America Latină. Se adaugă și religiile tribale, practicate însă într-o pondere foarte redusă.

Diversitatea culturală a statelor americane este impresionantă și reprezintă consecința unor modificări multiple pe care le-a suferit societatea de-a lungul istoriei, în condiții diferite ale raportului dintre populația băștinașă și cea colonizatoare.

Figura 6

Aplică!

- I. Realizează un **text**, de o jumătate de pagină, în care să prezinți *specificul demografic al Americii*, folosind următorii termeni: *băștinaș, colonizare, America Latină, catolică, eschimoși, portugheză, diversitate, etnie*.
- II. Prezintă o cauză care explică densitatea mare a populației de pe litoralul atlantic al Americii.

Portofoliu

- ✓ Realizează un scurt **referat**, de maximum o pagină, în care să prezinți **Imperiul Incaș** (localizarea geografică, organizarea socială, așezări, economie, cultură), folosind informațiile oferite de diferite surse (cărți, reviste, internet, documente istorice etc.). Vei adăuga referatului tău fotografii sugestive și sursele bibliografice.

Ruinele orașului Machu Picchu, din vechiul Imperiu Incaș

Harta politică și contraste teritoriale între state

Analizează harta

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele celor trei state din America de Nord;
- ✓ numele a trei state istmice/continentale din America Centrală;
- ✓ numele a trei state insulare din America Centrală;
- ✓ numele a trei state din America de Sud.

Reține!

În prezent, harta politică a Americii cuprinde 35 de state independente, dar și teritorii dependente de alte state (Insula Puerto Rico – S.U.A., Guyana Franceză – Franța etc.).

În funcție de așezarea geografică, statele Americii sunt grupate în trei regiuni geografice: **America de Nord, America Centrală și America de Sud.**

Majoritatea statelor Americii sunt *continentale*, cu ieșire la mare sau ocean (S.U.A., Canada, Mexic, Brazilia etc.). Câteva însă au teritoriul compact și sunt *state intracontinentale, fără ieșire la mare sau ocean* (Bolivia, Paraguay). Cele situate în America Centrală, în partea continentală sunt *istmice* (Panama, Guatemala, Nicaragua etc.), iar cele din Arhipelagul Antilelor sunt *insulare* (Jamaica, Haiti, Cuba etc.). Unele state au teritoriul *fragmentat* (Canada), altele îl au *alungit* în lungul meridianelor (Chile, Argentina), respectiv al paralelelor (S.U.A.). În America de Sud se diferențiază state *atlantice*, care au ieșire la Oceanul Atlantic (Brazilia, Argentina etc.) și state *andine*, situate în Munții Anzi (Columbia, Peru, Chile etc.).

În America cele mai mari state, ca suprafață, sunt Canada (9 984 670 km² – locul doi pe glob), Statele Unite ale Americii, Brazilia și Argentina, iar cele mai mici teritorii sunt deținute de Saint Kitts și Nevis (261 km²), Grenada, Saint Vincent și Grenadinele. Cele mai populate state americane sunt S.U.A. (339 080 000 locuitori, în anul 2023 – locul trei pe glob), Brazilia și Mexic, iar cel mai mic număr de locuitori înregistrează Saint Kitts și Nevis (48 000 locuitori în anul 2023), Dominica, Antigua și Barbuda.

După forma de guvernământ, majoritatea statelor americane sunt *republici* (S.U.A., Mexic, Brazilia, Argentina etc.). Există și *monarhii constituționale* (Canada, Bahamas, Jamaica etc.).

Aplică!

I. Alege din lista de mai jos statele situate în:

- America de Nord;
- America Centrală;
- America de Sud.

State: *Argentina, Barbados, Bolivia, Chile, Costa Rica, Dominica, Elveția, Panama, Paraguay, Statele Unite ale Americii, Sudan.*

II. Pe harta din **figura 2** sunt marcate, cu litere, state din America și cu cifre, orașe-capitală.

1. Precizează:

- a. numele statelor marcate, pe hartă, cu literele **A, B, C, D și E;**
- b. numele orașelor-capitală marcate, pe hartă, cu cifrele **1, 2, 3, 4 și 5;**
- c. forma de guvernământ a statului marcat, pe hartă, cu litera **B.**

2. Prezintă o cauză care explică densitatea mică a populației în statul marcat, pe hartă, cu litera **A** (4,3 loc./km²).

ȘTIAI CĂ:

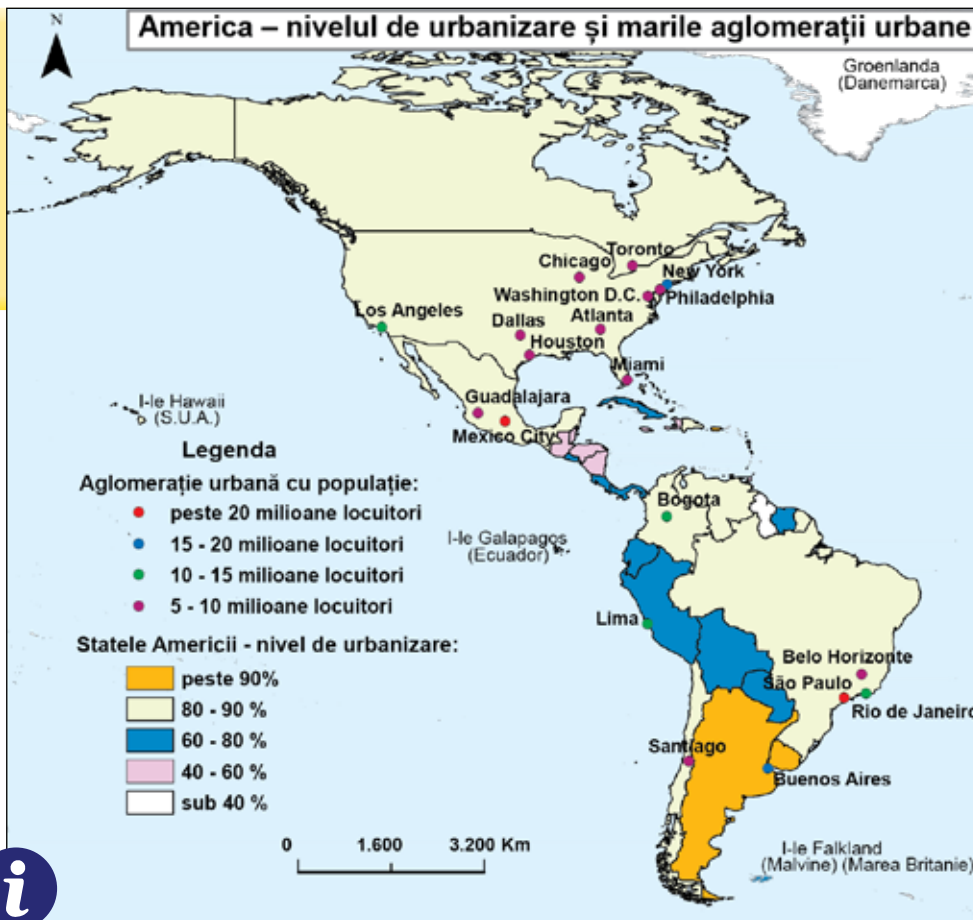
- Din punct de vedere administrativ, **Canada** aparține structurii Commonwealth, aflată sub suveranitatea Marii Britanii? Conducătorul statului este regele Charles al III-lea, reprezentat în teritoriu de un guvernator general.
- **Surinam** este singura țară din America de Sud care are ca limbă oficială neerlandeza (olandeza)?
- Orașul **Belmopan**, capitala statului Belize, se numără printre cele mai tinere orașe-capitală? Începând cu anul 1970, a fost fondat în apropiere de fosta capitală a țării, Belize City (distrușă în mare parte de uraganul Hattie, în anul 1961).

Figura 2

Forme de aglomerare urbană

Analizează harta

Precizează:

- ✓ numele unui stat cu nivelul de urbanizare peste 90%;
- ✓ numele a patru state cu nivel de urbanizare cuprins între 80 și 90%;
- ✓ numele unui stat cu nivel redus de urbanizare (sub 40%);
- ✓ numele celor mai mari aglomerații urbane din America;
- ✓ numele a trei aglomerații urbane din Statele Unite ale Americii;
- ✓ numele a două aglomerații urbane din America de Sud, cu populație între 10 și 15 milioane de locuitori.

Figura 1

Sursa datelor:
United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2018). World Urbanization Prospects: The 2018 Revision, Online Edition.

Reține!

America este continentul cu cel mai ridicat nivel de urbanizare, populația urbană reprezentând peste 80% din totalul populației. Sunt state în care populația urbană este predominantă, peste 90% (în Argentina și Uruguay), între 80 și 90% (în Canada, S.U.A., Mexic, Brazilia, Chile, Venezuela, Columbia etc.). Valorile cele mai mici sunt în statele insulare din Arhipelagul Antilelor, unde predomină populația rurală (în Antigua și Barbuda, Saint Lucia, Barbados). În statul Guyana populația urbană reprezintă doar 26,6% din totalul populației.

Fiecare dintre marile **metropole** și aglomerații urbane din America depășește 5 milioane de locuitori. Cele mai mari sunt: São Paulo și Mexico City (Ciudad de Mexico) cu o populație de peste 20 de milioane de locuitori, New York (peste 19 milioane de locuitori) și Buenos Aires (peste 15 milioane de locuitori). În jurul acestor mari orașe se extinde o **arie metropolitană**, în care orașul principal își exercită influența, iar orașele mai mici se dezvoltă odată cu acesta.

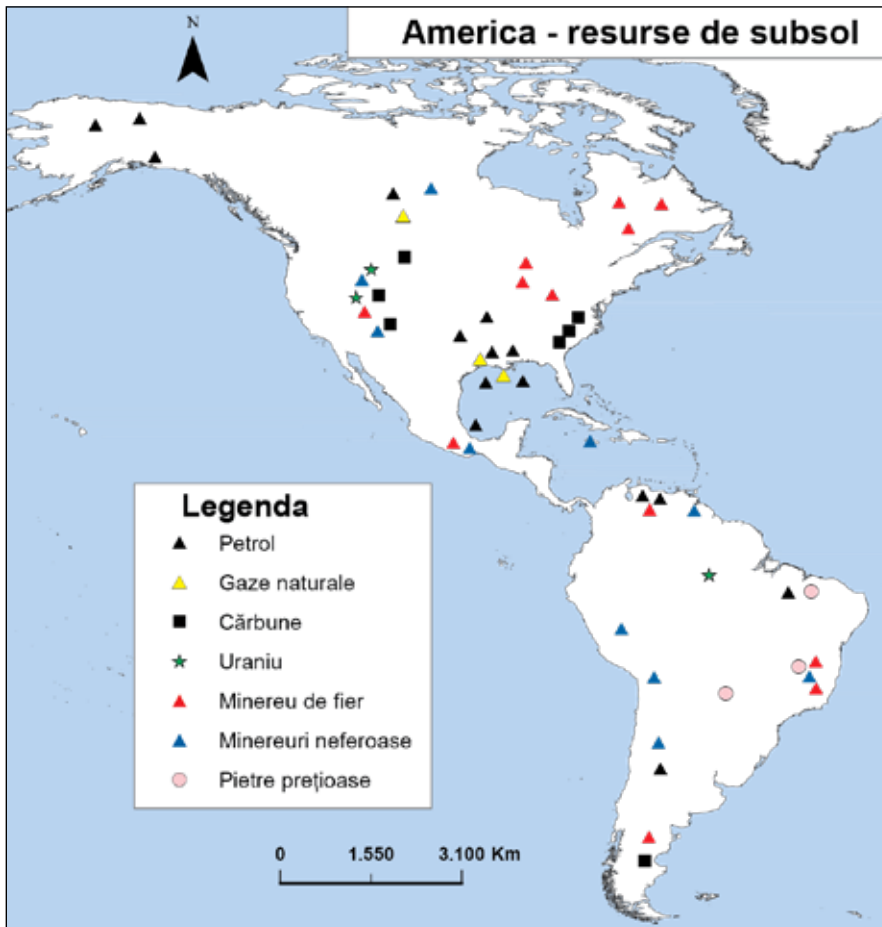
În peisajul urban al Americii se remarcă spațiile urbane de mari dimensiuni, de tipul **megalopolisurilor**. *Boswash* este cel mai vechi și cel mai extins megalopolis din lume și se află pe litoralul atlantic al Statelor Unite ale Americii, fiind format din metropolele: Boston, New York, Philadelphia, Washington etc. Alte megalopolisuri sunt: *ChiPitts* (Megalopolisul Marilor Lacuri), care se desfășoară pe teritoriul Statelor Unite ale Americii și al Canadei (cuprinde orașele Chicago, Detroit, Cleveland, Pittsburg din S.U.A., Toronto, Montreal din Canada), *San-San* (Megalopolisul Californian), aflat pe litoralul pacific al S.U.A. (San Francisco, Los Angeles, San Diego), *Megalopolisul Brazilian* (São Paulo, Rio de Janeiro, Belo Horizonte).

Aplică!

Completează cu răspunsul corect spațiile libere din enunțurile de mai jos:

1. Orașul Toronto face parte din Megalopolisul _____.
2. Cel mai mare oraș, ca număr de locuitori, din America de Sud este _____.
3. Orașul Buenos Aires este situat în statul _____.
4. Un oraș, cu populație de peste 5 milioane de locuitori, din Peninsula Florida este _____.
5. Cel mai extins megalopolis din lume se numește _____.

Diferențieri economice regionale

Analizează harta

Precizează:

- ✓ trei resurse de subsol din America de Nord;
- ✓ trei resurse de subsol din America de Sud;
- ✓ o resursă exploatată în regiunea Golfului Mexic.

Exploatare de petrol în S.U.A.

Figura 1

Reține!

Resursele continentului american sunt bogate și diverse. În *America de Nord*, se găsesc zăcăminte importante de minereu de fier, minereuri neferoase (nichel, cupru, aur), dar și resurse energetice (cărbune, petrol și gaze naturale, uraniu). Cărbunele este exploatat din Munții Stâncoși și Munții Appalachii. Zăcăminte semnificative de petrol și gaze naturale sunt în regiunea Golfului Mexic și în Alaska.

America de Sud dispune de resurse de fier și minereuri neferoase (litiu, aur și argint, cupru, bauxită, plumb, nichel), petrol, gaze naturale, cărbuni și pietre prețioase (diamante). Venezuela are rezerve importante de petrol.

Continentul american are un mare potențial hidroenergetic (datorită numeroaselor sale fluvii), dispune de terenuri arabile și soluri fertile, de importante resurse forestiere și pășuni naturale.

Agricultura Americii de Nord este modernă, intensivă și specializată. Principalele plante cultivate sunt grâul, porumbul, orzul, bumbacul, sfecla de zahăr, soia, floarea-soarelui. S.U.A. este țara centurilor agricole: *corn belt* – centura porumbului, *wheat belt* – centura grâului, *cotton belt* – centura bumbacului. Plantațiile foarte extinse sunt grupate în jurul unei singure ferme (*ranch*). Suprafețele mari ocupate de pajști naturale au favorizat creșterea bovinelor și a cabalinelor.

În unele state din America de Sud încă se practică o agricultură tradițională (de exemplu pe platourile andine și în Podișul Braziliei). În pădurea amazoniană și în prezent trăiesc populații de vânători și culegători. Suprafețe mari sunt ocupate cu plantații tropicale: bananieri, arbore-de-cafea sau de cacao, arbore-de-cauciuc, trestie-de-zahăr etc.

Plantație de arbore-de-cafea în Brazilia

Plantație de bumbac în S.U.A.

ȘTIAI CĂ:

- **Lacul Titicaca** din Munții Anzi este lacul navigabil situat la cea mai mare altitudine?
- **Șoseaua Panamericana** se desfășoară pe coasta pacifică a Americii, între orașele Fairbanks (din Alaska) și Puerto Montt (din Chile)?

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- Economia statului **Jamaica** depindea inițial de vânzarea de banane și zahăr. Apoi a început exploatarea și prelucrarea bauxitei pentru a face țara mai puțin dependentă de agricultură și de turism. Astăzi, această resursă este principalul produs exportat.

Transportul minereului de fier în Brazilia

Canalul Panama

Industria este diferențiată teritorial, fiind influențată de nivelul de dezvoltare economică a fiecărei țări sau regiuni. Astfel, în America de Nord, S.U.A. și Canada au o industrie modernă, diversificată, ambele dispunând de bogate resurse de subsol și tehnologii de vârf. Industria sud-americană este mai puțin dezvoltată. Brazilia se remarcă prin producția de energie electrică, extracția diferitelor minereuri, metalurgie și prelucrarea lemnului.

Căile de comunicație și transporturile prezintă diferențieri între America de Nord și America de Sud, în ceea ce privește repartitia teritorială. S.U.A. concentrează cea mai mare parte a rețelei rutiere și feroviare. Continentul american este străbătut de cea mai lungă șosea din lume, *Panamericana*. De asemenea, în America se află cel mai mare sistem de navigație interioară de pe glob, format din Mississippi, Marile Lacuri și fluviul Sf. Laurențiu. Transporturile maritime sunt favorizate de ieșirea la Oceanul Atlantic și la Oceanul Pacific. Canalul Panama, are o lungime de 80 km și leagă cele două oceane, traversând istmul Panama (trecând prin Lacul Gatun).

Turismul. America dispune de un potențial turistic remarcabil. Principalele obiective turistice sunt Marile Lacuri, cascadele Niagara și Iguacu, Peștera Mamutului, Marele Canion, Peninsula Yucatan, Parcul Național Yellowstone și stațiunile montane (de exemplu Denver și Aspen) din Munții Stâncoși, insulele din Marea Caraibilor, orașul Rio de Janeiro și marile orașe, vestigiile civilizațiilor precolumbiene (Machu Picchu în Munții Anzi), parcul de distracții Disneyland etc.

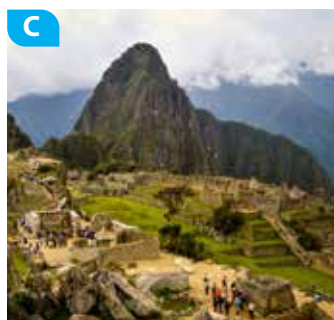
Aplică!

I. Se dau următoarele denumiri de orașe-port: Boston, Chicago, Detroit, Los Angeles, New York, Philadelphia, Rio de Janeiro, San Francisco.

Precizează numele orașelor-port la:

1. Oceanul Atlantic;
2. Oceanul Pacific;
3. Marile Lacuri Americane.

II. Asociază imaginile notate cu literele **A**, **B**, **C** și **D** cu obiectivul turistic pe care-l reprezintă, notat cu cifrele: **1** – Stațiunea Aspen (Munții Stâncoși), **2** – vestigiile orașului Machu Picchu (Munții Anzi), **3** – Peștera Mamutului și **4** – Aspect din orașul Miami (Peninsula Florida), după modelul **E** – **5**.

Statele Unite ale Americii

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele oceanelor la care S.U.A. au ieșire;
- ✓ numele statelor vecine;
- ✓ numele a trei unități de relief montane;
- ✓ numele a doi vulcani;
- ✓ numele a două podișuri;
- ✓ numele unei câmpii;
- ✓ numele a trei ape curgătoare;
- ✓ numele a două lacuri.

Reține!

Cadrul natural

Așezarea geografică. Statele Unite ale Americii ocupă în cea mai mare parte centrul Americii de Nord, fiind unul dintre cele mai mari state din lume, ca suprafață. Alaska și Arhipelagul Hawaii aparțin tot Statelor Unite ale Americii.

S.U.A. reprezintă o federație formată din 50 de state și un district (Columbia), fiecare dintre acestea bucurându-se de autonomie în administrație.

Suprafață
9 833 517 km²

Populația
339 080 000 de locuitori
(în anul 2023)

Forma de guvernământ
republică federală

Analizează imaginile

Relieful este variat și dispus în fâșii paralele, orientate de la nord la sud: în est se află Munții Appalachi, în centru Câmpia Mississippi și Podișul Preriilor, iar în vest, două lanțuri paralele de munți, Munții Stâncoși (spre interior) și Munții Cascadelor, Coastei și Munții Sierra Nevada (spre Oceanul Pacific), care închid între ele podișuri (Columbia, Podișul Marelui Bazin și Colorado). În Alaska se află Munții Brooks și Munții Alaska (Vârful Denali – 6 194 m, altitudinea maximă din S.U.A. și din America de Nord). În Arhipelagul Hawaii relieful este predominant muntos, cu vulcani activi (Mauna Loa și Kilauea).

Clima este influențată de poziția geografică, de relief și de curenții oceanici. Lanțurile muntoase sunt bariere orografice care împiedică pătrunderea maselor de aer oceanic în interiorul țării. În schimb, în lipsa oricărui obstacol orografic, în partea centrală pătrund mase de aer rece polar, dinspre nord, mai ales iarna. Climatul este în cea mai mare parte temperat. În sud, este un climat subtropical, în Alaska, un climat subpolar, iar în Arhipelagul Hawaii un climat tropical-umed.

Rețeaua hidrografică este bogată, fiind reprezentată de sistemul fluvial Mississippi – Missouri. În vest se află fluviile Columbia și Colorado care sunt amenajate hidroenergetic, iar Alaska este traversată de fluviul Yukon. În nord-estul țării se află Marile Lacuri.

Vegetația este formată din păduri de foioase (în Munții Appalachi), păduri de conifere (în Munții Stâncoși), prerie (în Podișul Preriilor), vegetație de deșert și semideșert (în Podișul Marelui Bazin), dar și vegetație subtropicală, în sudul țării. În Alaska există tundră, iar în Hawaii păduri tropicale.

Vulcanul Mauna Loa din Hawaii

Aspect din Washington D.C.

Aspect din Parcul Național Yellowstone

Populația și orașele

Este cel mai populat stat al continentului american, dar repartitia populației este inegală. Cea mai mare densitate a populației se înregistrează în est și nord-est (megalopolisul Boswash), în regiunea Marilor Lacuri, litoralul Golfului Mexic și pe litoralul pacific californian (megalopolisul San-San). Majoritatea populației trăiește în mediul urban (82 %), principalele orașe fiind Washington D.C., capitala țării, New York, cel mai mare oraș ca număr de locuitori, Chicago, Los Angeles, San Francisco etc. Statele Unite ale Americii dețin cel mai mare număr de megalopolisuri de pe Glob.

Economia

Statele Unite ale Americii au cea mai dezvoltată economie din lume.

Resursele sunt variate și bogate: resurse energetice (petrol, gaze naturale, cărbuni), minereuri neferoase (cupru, plumb), metale prețioase și radioactive.

Agricultura are un mare randament, S.U.A. producând cantități mari de cereale (grâu, orz, porumb), soia, sfeclă și trestie-de-zahăr, cartofi, bumbac, legume și fructe. Se cresc porcine, bovine și cabaline.

Industria este foarte dezvoltată, având un înalt nivel tehnologic. Principalele ramuri industriale sunt construcțiile de mașini, petrochimia (în anul 2022, a fost cel mai mare producător mondial de produse petroliere), metalurgia neferoasă, industria energetică (în anul 2022 a fost al doilea mare producător și consumator mondial de energie electrică, după China).

Rețeaua de transporturi este foarte mare și diversă, S.U.A. fiind traversate de magistrale rutiere și feroviare transcontinentale. Principalele porturi sunt în orașele Baltimore, Boston, Los Angeles, New Orleans, New York, San Francisco. Cele mai mari aeroporturi sunt în orașele Atlanta, New York, Los Angeles, Chicago, Detroit.

Turismul este dezvoltat, principalele obiective turistice fiind marile orașe, stațiunile balneoclimaterice și cele pentru practicarea sporturilor de iarnă, Marele Canion, parcurile naționale (Yellowstone, Yosemite), Arhipelagul Hawaii, Marile Lacuri, Peninsula Florida etc.

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

• **Yellowstone** este caldera unui mare vulcan. Aceasta reprezintă un bazin de lavă consolidată, prin care țâșnesc aburi, izvoare termale și gheizere. Evoluția sa geologică a generat un peisaj vulcanic unic, care a reunit toate premisele pentru a fi declarat, în anul 1872, primul parc național din lume – *Parcul Național Yellowstone*. În cuprinsul lui mai pot fi admirate lacuri, canioane, peisaje montane deosebite, specii de plante și de animale. Cel mai mare gheizer este **Old Faithful**, care erupe la un interval de aproximativ 90 de minute. Toate fenomenele geotermale sunt determinate de activitatea vulcanică.

Old Faithful

Aplică!

I. Citește enunțurile următoare și alege răspunsul corect:

1. În sud-estul S.U.A. se află peninsula:

- a. Alaska b. California c. Florida d. Labrador

2. Fluviul Mississippi se varsă printr-o deltă în golful:

- a. Alaska b. California c. Hudson d. Mexic

3. În Alaska se dezvoltă o vegetație de:

- a. păduri de foioase b. prerie c. savană d. tundră

4. Cel mai populat oraș al S.U.A. este:

- a. Detroit b. Los Angeles c. New York d. Washington D.C.

5. Este un port la Marile Lacuri orașul:

- a. Chicago b. Los Angeles c. New York d. San Francisco

II. Explică faptul că:

- a. Arhipelagul Hawaii reprezintă o renumită destinație turistică;
b. industria petrochimică este dezvoltată în regiunea Golfului Mexic.

III. Analizează harta și profilul geografic din **figura 2**.

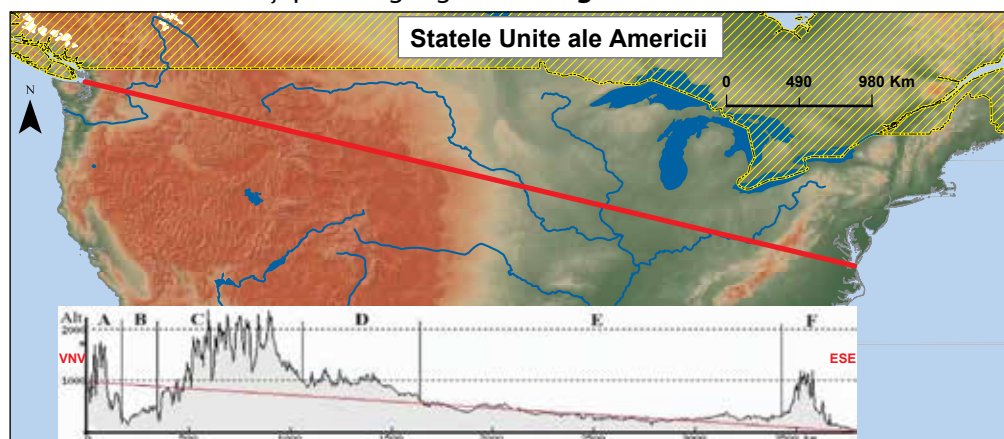

Figura 2

Precizează:

- numele unităților de relief marcate, pe profilul geografic, cu literele **A, B, C, D, E și F**;
- numele fluviului care traversează unitatea de relief marcată, pe profil, cu litera **B**;
- tipul de climat, precum și tipul de vegetație din unitatea de relief marcată, pe profil, cu litera **D**.

ȘTIAI CĂ:

- **S.U.A.** au numeroase **teritorii dependente**? De exemplu, în *Oceanul Pacific* – Samoa Americană, Guam, Insulele Mariane de Nord, iar în *Arhipelagul Antile* – Puerto Rico, Insulele Virgine Americane.
- Cel mai întins stat american este **Alaska**, iar cel mai mic este **Rhode Island**?
- Numele vârfului **Denali** provine din limba Koyukon, o limbă tradițională nativă din Alaska și înseamnă *cel mare sau cel înalt*?
- În America de Nord, se află cel mai lung sistem de peșteri din lume? Acesta se numește **Peștera Mamutului** (Mammoth Cave).
- **Marele Canion** (Grand Canyon) are o lungime de 446 km și s-a adâncit cu peste 1 000 km în depozitele sedimentare și metamorfice ale Podișului Colorado?
- Sub acțiunea factorilor de mediu (temperatura aerului, umiditatea și vântul), în deșerturile americane are loc o **dezagregare a rocilor** (îndeosebi pe granite) urmată de șlefuirea și rotunjirea fragmentelor rezultate?

Aspect din Deșertul Mojave

Brazilia

Aplică!

- ✓ Cu ajutorul hărții din **figura 1** și al cunoștințelor dobândite în lecțiile anterioare, realizează o scurtă caracterizare geografică a statului Brazilia. Vei avea în vedere:

Figura 1

1. Caracteristicile fizico-geografice:

- poziția geografică în cadrul continentului, precum și numele statelor vecine;
- aspecte ale reliefului: principalele unități de relief și altitudinea maximă;
- tipurile de climat;
- aspecte ale hidrografiei: numele oceanului la care are ieșire, al fluviilor care îi străbat teritoriul, precum și numele a două lacuri;
- aspecte ale vegetației și faunei.

2. Populația și așezările umane: densitatea medie a populației, numele orașului-capitală, precum și numele altor trei orașe.

ȘTIAI CĂ:

- Brazilia este cel mai mare producător mondial de cafea?
- Brazilia ocupă locul doi în lume la creșterea bovinelor, după India?

Aspect din Câmpia Amazonului

Aspect din orașul-capitală Brasília

Hidrocentrala Itaipu

I. Precizează numele:

- ✓ statelor din America de Nord, precum și numele orașului-capitală a fiecărui stat;
- ✓ a două unități montane din America de Nord;
- ✓ a două megalopolisuri din America de Nord;
- ✓ celui mai mare stat, ca suprafață și ca populație din America de Sud;
- ✓ a două unități de relief din America de Sud;
- ✓ orașelor care formează Megalopolisul Brazilian.

II. Harta de la **figura 1** se referă la subiectul **II 1** și **2**.

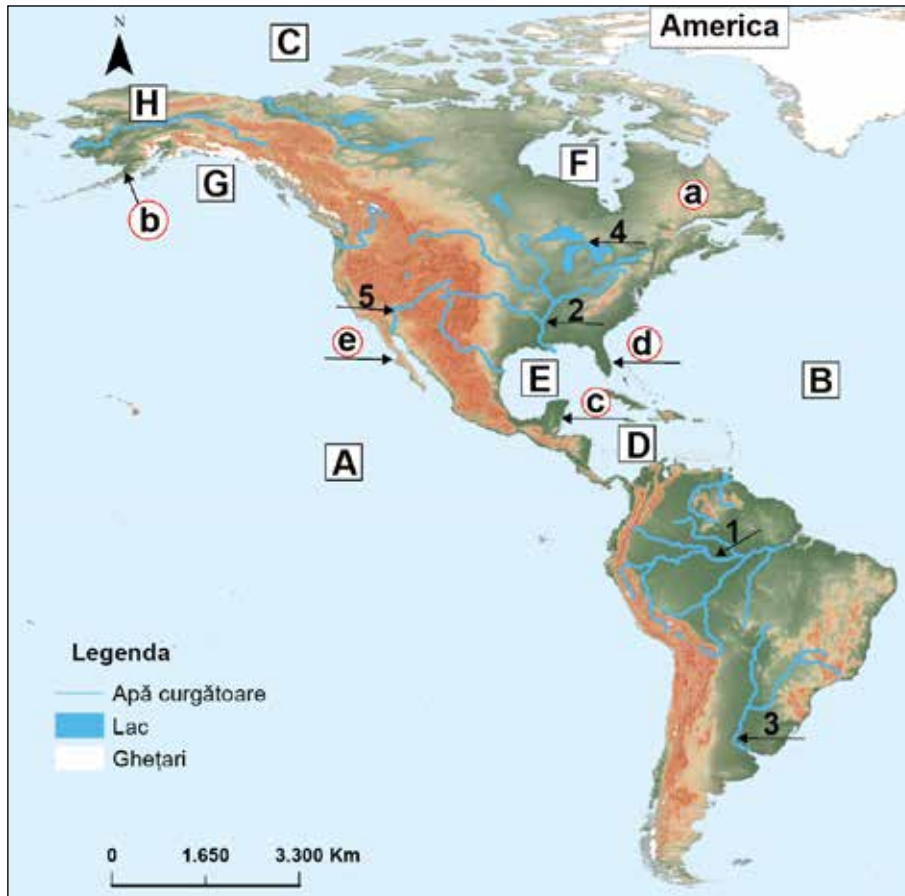

Figura 1

1. Precizează numele:

- a.** oceanelor marcate, pe hartă, cu literele **A, B** și **C**, precum și al mării marcate cu litera **D**;
- b.** golfulilor marcate, pe hartă, cu literele **E, F** și **G**;
- c.** peninsulelor marcate, pe hartă, cu literele **a, b, c, d** și **e**;
- d.** elementelor de hidrografie marcate, pe hartă, cu cifrele **1, 2, 3, 4** și **5**.

2. Prezintă un factor care determină:

- a.** debitul foarte mare al fluviului marcat, pe hartă, cu cifra **1**;
- b.** densitatea redusă a populației în regiunea marcată, pe hartă, cu litera **H**.

III. Prezintă trei deosebiri între caracteristicile climatice și biogeografice ale Statelor Unite ale Americii și ale Braziliei.

IV. În coloana **A** sunt notate state din America de Sud, iar în coloana **B** sunt notate orașele lor capitală. Realizează asocierea dintre fiecare stat și orașul lui capitală, după modelul **6 – g**.

- A**
1. Argentina
 2. Bolivia
 3. Columbia
 4. Peru
 5. Venezuela

- B**
- a. Bogota
 - b. Buenos Aires
 - c. Caracas
 - d. La Paz
 - e. Lima
 - f. Montevideo

I. Citește enunțurile de mai jos și alege răspunsul corect, notându-l pe caiet.

- În partea estică a Americii de Nord se află Munții:
 - Appalachi
 - Anzi
 - Coastei
 - Stâncoși
- În sudul Americii se află Arhipelagul:
 - Antilele Mari
 - Galapagos
 - Hawaii
 - Țara de Foc
- Continentele America și Asia sunt despărțite de Strâmtoarea:
 - Bab el-Mandeb
 - Bering
 - Bosfor
 - Ormuz
- Cel mai mare stat, ca suprafață, din America este:
 - Argentina
 - Brazilia
 - Canada
 - Mexic
- După modul de formare, Lacul Urșilor este:
 - antropic
 - carstic
 - glaciar
 - vulcanic

20 puncte (5 × 4 p)

II. Transcrie, pe caiet, enunțurile de mai jos și completează spațiile libere cu răspunsul corect:

- Vulcanii Mauna Loa și Kilauea se află în Arhipelagul ____.
- Cele mai mari înălțimi din America se ating în Munții ____.
- În Câmpia Amazonului predomină climatul ____.
- În America Centrală istmică s-a construit canalul ____.
- Cel mai populat oraș din America de Sud este ____.

20 puncte (5 × 4 p)

III. Harta reprezentată în **figura 1** se referă la subiectele III și IV.

- Precizează:
 - numele statelor marcate, pe hartă, cu literele **A, B, C, D** și **E**;
 - numele orașelor-capitală marcate, pe hartă, cu cifrele **1, 2, 3, 4** și **5**.
- Pentru statul marcat, pe hartă, cu litera **A**, menționează:
 - numele a două unități de relief;
 - un tip de climat;
 - numele a două ape curgătoare;
 - un tip de vegetație;
 - două resurse de subsol;
 - numele a două megalopolisuri.

Figura 1

40 puncte (20 × 2 p)

IV. Prezintă o cauză care explică densitatea redusă a populației în statul marcat, pe hartă, cu litera **B**.

10 puncte

Oficiu: 10 puncte
Total: 100 puncte

Australia și Oceania.

Capitolul

Antarctica

4

Australia – caracterizare geografică generală

Denumirea **Australia** provine din limba latină, *Terra Australis* însemnând *Pământul de Sud*. Primul european care a explorat și cartografiat coasta de nord a Australiei a fost navigatorul olandez Willem Janszoon, în anul 1606. Mai târziu, în anul 1770, exploratorul englez James Cook avea să cartografieze coasta de est a Australiei, până la Marea Barieră de Corali.

Figura 1
Australia și Oceania-poziția geografică

Analizează harta

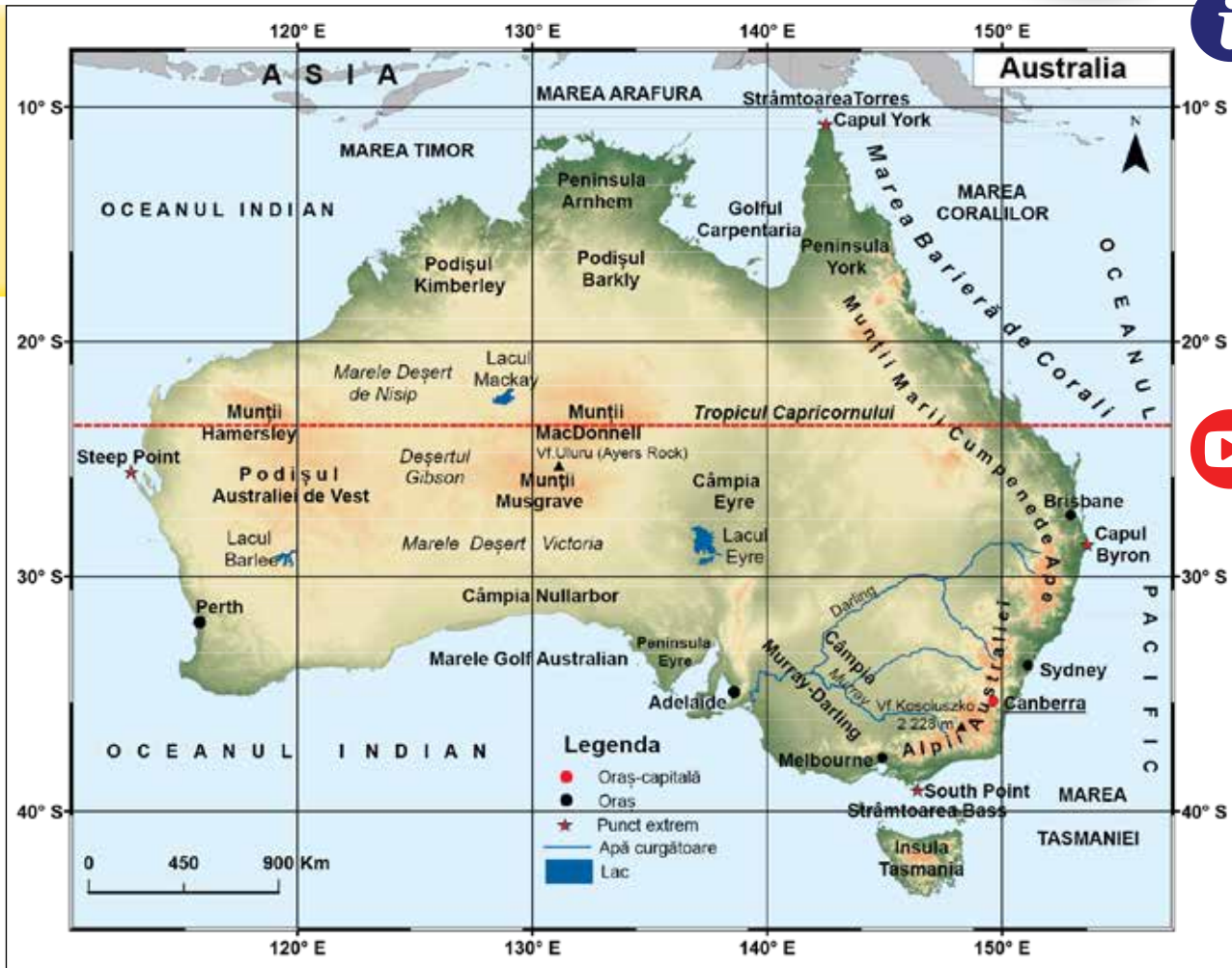

Figura 2

Precizează:

- ✓ numele oceanelor și ale mărilor la care are ieșire Australia;
- ✓ numele a trei articulații ale țărmlui (un golf, o peninsulă și o insulă);
- ✓ numele a trei unități de relief;
- ✓ numele a două deșerturi;
- ✓ numele unei ape curgătoare, precum și numele celui mai mare lac, ca suprafață;
- ✓ numele orașului-capitală, precum și numele altor trei orașe.

Aspect din orașul Canberra

Reține!

Cadrul natural

Așezarea geografică. Australia este situată în emisfera sudică și este continentul cu cea mai mică suprafață (7 741 220 km²). Țărmlurile sale sunt puțin crestate. În nord, se află golful Carpentaria, peninsulele York și Arnhem, în sud, Marele Golf Australian, iar în sud-est, Insula Tasmania, despărțită de continent prin strâmtoarea Bass.

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

Punctele extreme ale Australiei – partea continentală	Coordonate geografice
N – Capul York	10°41' latitudine sudică
S – South Point	39°08' latitudine sudică
V – Steep Point	113°09' longitudine estică
E – Capul Byron	153°38' longitudine estică

Aspect din Deșertul Gibson

Relieful. În partea de vest, se află Podișul Australiei de Vest (cu relief deșertic), precum și munți izolați: Hamersley, MacDonnell, Musgrave. Câmpia Nullarbor și Câmpia Murray – Darling sunt situate în sudul țării, iar în est, se află Cordiliera Australiană. Aceasta este formată din Munții Marii Cumpene de Ape și Alpii Australiei, unde se înregistrează altitudinea maximă din Australia, 2 228 m, în Vârful Kosciuszko.

Climatul este predominant tropical-arid. Deșerturile ocupă suprafețe extinse (Marele Deșert de Nisip, Marele Deșert Victoria, Gibson etc.). În sud-est climatul este subtropical, în Insula Tasmania temperat-oceanic, iar în nord-est tropical-umed.

Hidrografia. Rețeaua hidrografică a Australiei este slab dezvoltată. Principalul curs de apă este Murray, cu afluentul său Darling, iar lacul cu cea mai mare suprafață este Eyre. În partea centrală a Australiei, cursurile de apă sunt temporare. Australia dispune însă de mari rezerve de ape subterane.

Vegetația predominantă în vestul și centrul țării este cea de deșert și semideșert (scrub). În partea de nord se dezvoltă savana. În regiunile litorale din sud-est cresc păduri subtropicale, în est și în Insula Tasmania, păduri de foioase, iar în nord-est, păduri tropicale.

Populația și orașele

Numărul locuitorilor este mic (26,3 milioane, în anul 2023). Populația este formată din urmașii coloniștilor britanici și ai aborigenilor, precum și din imigranți. Se înregistrează un bilanț natural pozitiv (4,6 ‰), iar densitatea medie a populației este foarte redusă, doar 3,4 locuitori/km².

Populația urbană reprezintă 86% din totalul populației. Cele mai mari aglomerații urbane sunt: Sydney și Melbourne (fiecare având în jur de 4,9 milioane de locuitori, în anul 2020), Brisbane, Perth, Adelaide. Orașul-capitală este Canberra, care are o populație de 448 000 de locuitori.

Clădirea Operei din orașul Sydney

Economia

Australia are o economie dezvoltată.

Deține **resurse de subsol** variate: minereu de fier, minereuri neferoase (bauxită, plumb, aur, argint etc.), resurse energetice (cărbune, petrol, gaze naturale, uraniu). **Industria** prelucrătoare este diversificată, pe lângă industriile tradiționale, textilă și alimentară, existând și ramuri ale industriei grele (industria metalurgică și chimică).

Creșterea animalelor reprezintă ramura de bază a **agriculturii**, această țară fiind una dintre marile crescătoare de ovine la nivel mondial. Se cultivă cereale, pomi fructiferi și viță-de-vie. Rețeaua de **transporturi** este dezvoltată și diversificată. Căile rutiere și feroviare sunt prezente mai ales în regiunile mai populate din sud-est. Cele mai mari porturi sunt în orașele Melbourne și Sydney, iar principalele aeroporturi se află în orașele Canberra, Sydney, Brisbane, Melbourne, Adelaide. **Obiectivele turistice** din Australia sunt Marea Barieră de Corali, plajele, marile orașe, stâncă Uluru și parcurile naționale (ariile protejate).

Aplică!

I. Scrie, pe caiet, enunțurile de mai jos și completează spațiile libere cu răspunsul corespunzător:

- Din punct de vedere latitudinal, Australia este situată în emisfera ____.
- Capitala Australiei este orașul ____.
- În sud-estul Australiei se află Insula ____.
- Australia este traversată de Tropicul ____.
- Vârful Kosciuszko (2 228 m) reprezintă altitudinea maximă din Munții ____.

II. Prezintă un factor care determină densitatea redusă a populației din Australia.

Oceania – particularități geografice

Analizează harta

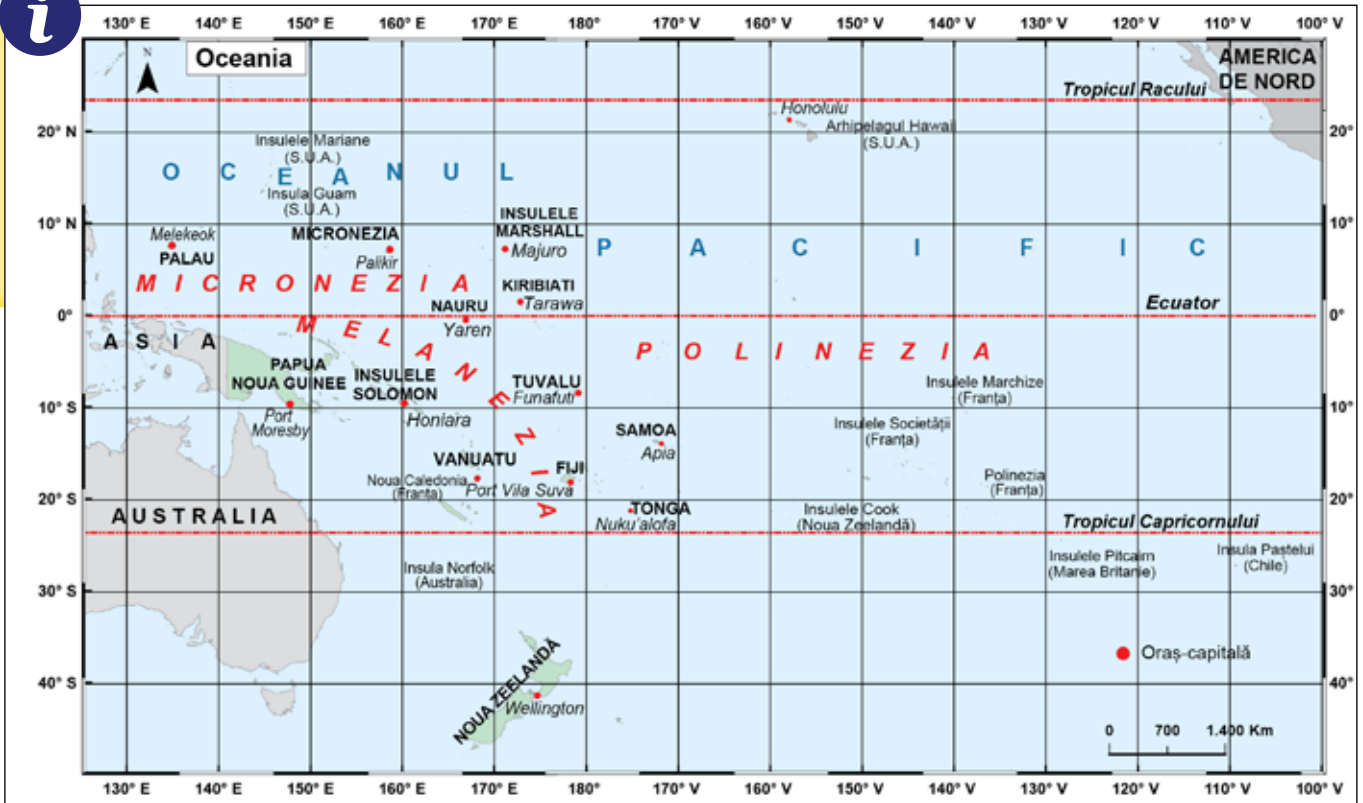

Figura 1

Precizează:

- ✓ numele grupărilor de insule care formează Oceania;
- ✓ numele unei insule situate în apropiere de Ecuator;
- ✓ numele unei insule situate în apropiere de Tropicul Capricornului;
- ✓ numele unui arhipelag situat în apropiere de Tropicul Racului.

Reține!

Cadrul natural

Așezarea geografică. Oceania este regiunea formată din numeroase insule aflate în părțile centrală și sudică ale Oceanului Pacific. Se desfășoară între Arhipelagul Hawaii, la **nord**, Noua Zeelandă, la **sud**, Australia, la **vest**, și Insula Paștelui, la **est**. Este formată din trei grupări mari de insule: **Micronezia**, **Melanezia** și **Polinezia**. Acestea cuprind în total 13 state independente și mai multe teritorii dependente.

Relieful. Insulele care alcătuiesc Oceania au origine diferită: *continentală* (Noua Zeelandă), *vulcanică* (Hawaii) și *coraligenă* (majoritatea insulelor din Micronezia și Polinezia).

Climatul este tropical umed și doar în Noua Zeelandă este temperat. Prin urmare, **vegetația** este dominată de păduri tropicale (cu palmieri, mangrove, plante exotice etc.), iar în Noua Zeelandă, cresc păduri de foioase și de conifere. **Fauna** este formată din specii de reptile, păsări (pasărea paradisului, kiwi, cazuar) și o diversitate de viețuitoare marine.

Aspect din Insulele Fiji

Pasărea paradisului

Aspect din Alpii Sudici (Noua Zeelandă)

Aspect din orașul Auckland

Aspect din orașul Apia (Samoa)

Aspect din orașul Wellington

Populația și orașele

Numărul locuitorilor este mic (19 milioane în anul 2023). Populația este formată din băștinași (melanezieni, papuași, maori etc.) și doar în Noua Zeelandă predomină urmașii coloniștilor europeni. Cea mai numeroasă populație o are Papua Noua Guinee (10 237 000 locuitori), iar cel mai puțin populat stat este Tuvalu (11 000 locuitori). Ponderea populației urbane este mică, doar în Noua Zeelandă înregistrând 86,5% din totalul populației. Aici se află și cele mai mari orașe: Auckland (1 607 000 locuitori) și Wellington (415 000 locuitori).

Economia

În majoritatea statelor Oceaniei se practică o agricultură de subzistență, bazată pe cultura plantelor tropicale (palmier de cocos, bananier, manioc). În Noua Zeelandă creșterea animalelor (ovine și bovine) este ramura principală a agriculturii.

Turismul este o importantă sursă de venituri, datorită frumuseții cadrului natural, diversității culturale și infrastructurii turistice bine dezvoltate (în Fiji, Vanuatu, Palau, Noua Zeelandă).

Aplică!

✓ Citește textul:

Teritoriul statului **Noua Zeelandă** este alcătuit din două insule principale (Insula de Nord și cea de Sud) și cuprinde o mare varietate de peisaje: munți înalți acoperiți de zăpadă și ghețari (Alpii Sudici – vârful Cook, 3 764 m), vulcani, gheizere, fiorduri, lacuri, plaje, păduri și pășuni. Se spune despre această țară că este o lume în miniatură. Populația maori, populația băștinașă a Noii Zeelande, a numit această țară **Aotearoa**, adică **Țara Norului Lung și Alb**. Un loc deosebit este **valea Rotorua**, denumită de populația maori **Țara apei fierbinți**, deoarece aici sunt numeroase gheizere și izvoare termale.

Precizează numele:

1. principalelor insule care alcătuiesc teritoriul statului Noua Zeelandă;
2. munților din Noua Zeelandă;
3. populației băștinașe din Noua Zeelandă;
4. unei importante regiuni unde sunt numeroase gheizere.

Aspecte din Noua Zeelandă

Portofoliu

În Insulele Societății (din Polinezia Franceză) se află **Bora-Bora**, o insulă devenită în ultimii ani o exotică destinație de vacanță. Cu ajutorul atlasului geografic și al informațiilor de pe internet, realizează un **itinerar geografic**, în care să precizezi: localitatea de unde vei pleca, pe cea de destinație, localitățile de interes turistic de pe traseu și mijloacele de transport folosite. Realizează și o scurtă descriere, de maximum o pagină, a cadrului natural al insulei prin care să argumentezi faptul că aceasta este supranumită *Perla Pacificului*.

Aeroportul din Bora-Bora

ȘTIAI CĂ:

- **Papua Noua Guinee** este statul cu cea mai mare suprafață din Oceania, iar **Nauru** este cel mai mic stat?
- Statul **Papua Noua Guinee** cuprinde aproximativ 600 de insule de dimensiuni reduse, precum și partea de est a insulei Noua Guinee, (cea mai mare insulă din Oceanul Pacific)? În regiune există numeroși vulcani activi.

- Triburile papuașe se îndeletnicesc cu cioplirea și pictarea măștilor din lemn, pe care le folosesc în timpul ceremoniilor religioase?

Antarctica – elemente de identitate geografică

Numele **Antarctica** provine din cuvântul grecesc *antarktikos*, care înseamnă *opus Arcticii*. Existența continentului a fost confirmată abia în secolul al XIX-lea. Exploratorul norvegian Roald Amundsen a atins Polul Sud în anul 1911. Antarctica mai este cunoscută și sub numele de *Continental Alb*, deoarece în cea mai mare parte este acoperită de gheață.

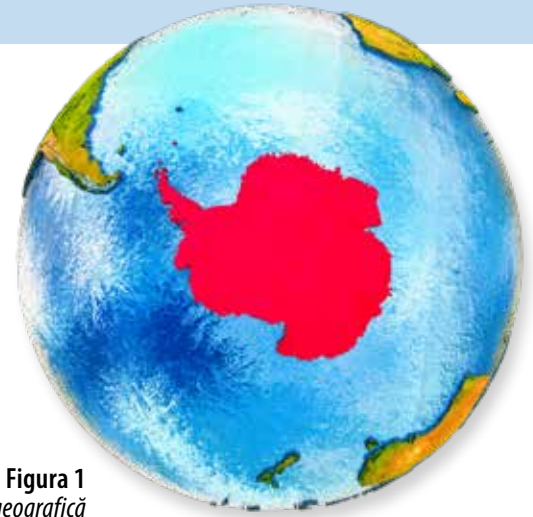

Figura 1
Antarctica - poziția geografică

Analyzează harta

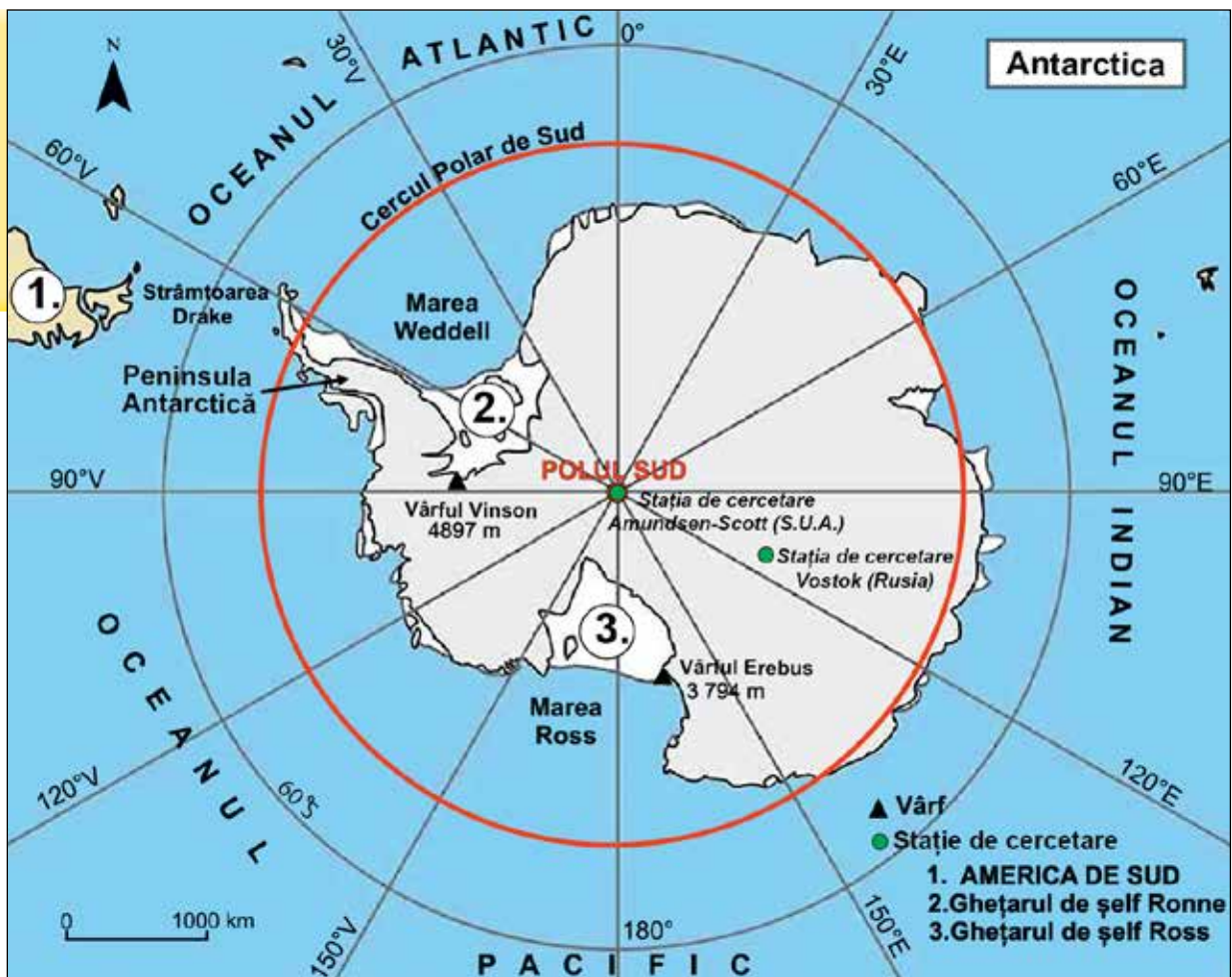

Figura 2

Precizează:

- ✓ numele punctului geografic în jurul căruia se desfășoară Antarctica;
- ✓ numele strâmtoării care desparte Antarctica de America de Sud;
- ✓ numele unei peninsule;
- ✓ numele paralelei în interiorul căreia este situată cea mai mare parte a Antarcicii;
- ✓ numele celui mai înalt vârf.

Aspect din Antarctica

Reține!

Cadrul natural

Așezarea geografică. Antarctica este situată aproape în întregime în interiorul Cercului Polar de Sud. Cuprinde Antarcida (porțiunea continentală acoperită de calota glaciară) și ghețarii de șelf, situați pe platforma continentală. Țărmurile sunt puțin crestate, remarcându-se doar Peninsula Antarctică.

Relieful este reprezentat de munți înalți, care ating 4 897 m în Vârful Vinson, în partea vestică, și podiș, în partea estică. Altitudinea medie a reliefului este ridicată, 2 165 m. În Insula Ross se află vulcanul activ Erebus.

Climatul este polar, caracterizat prin temperaturi medii anuale negative, precipitații reduse, sub formă de zăpadă și vânturi foarte puternice. În aceste condiții, **calota glaciară** acoperă aproape în totalitate suprafața Antarcticii. Ghețarii de pe continent se prelungesc în apele mărginașe, formând **ghețarii de șelf**. Din aceștia se desprind **aisberguri**, blocuri uriașe de gheață.

Vegetația este aproape inexistentă (*deșertul alb*), doar în regiunile costiere putând fi întâlniți mușchi și licheni. Pe țărmuri și în apele mărginașe trăiesc foci, balene și păsări (albatroși, pescăruși, pinguini).

Antarctica este continentul care **nu are o populație** nativă. Aici se află **stații de cercetare științifică**, cu personal permanent sau sezonier, cea mai sudică fiind stația de cercetare Scott-Amundsen de la Polul Sud, care aparține Statelor Unite ale Americii.

Regiunea Antarcticii a fost desemnată **rezervație științifică**, în care este permis accesul liber pentru cercetări științifice.

Aplică!

I. Harta din **figura 3** se referă la un sector din Antarctica.

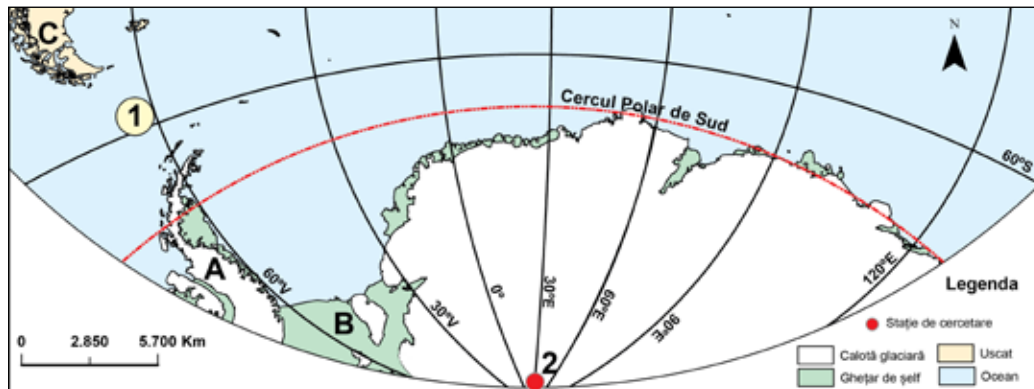

Figura 3

Precizează numele:

1. peninsulei marcate, pe hartă, cu litera **A**;
2. ghețarului de șelf marcat, pe hartă, cu litera **B**;
3. continentului marcat, pe hartă, cu litera **C**;
4. strâmtorii marcate, pe hartă, cu cifra **1**;
5. stației de cercetare marcate, pe hartă, cu cifra **2**.

II. Citește textul:

Canalul Lemaire, lung de 11 km, este situat între Insula Booth și Peninsula Antarctică. Este o renumită destinație turistică a Antarcticii, datorită fotografiilor deosebit de frumoase care pot fi făcute aici. Munții care mărginesc canalul se reflectă în apele liniștite ale oceanului. Ei sunt acoperiți de gheață, au altitudini de peste 1000 m și oferă un peisaj spectaculos. Traversând canalul poți observa diferite specii de balene, iar pe țărm, foci și pinguini. Uneori canalul poate fi blocat de aisberguri, fiind impracticabil, de aceea cel mai bun moment pentru traversarea lui este vara australă (perioada lunilor decembrie-februarie).

Menționează:

1. poziția geografică a Canalului Lemaire;
2. un argument care explică faptul că este o destinație turistică;
3. specii faunistice care pot fi observate traversând Canalul Lemaire;
4. cel mai bun moment pentru traversarea canalului.

Canalul Lemaire

ȘTIAI CĂ:

- **Antarctica** reprezintă *polul frigului* pe glob? La stația de cercetare Vostok (Federația Rusă) s-au înregistrat $-89, 2^{\circ}\text{C}$, pe 21 iulie 1983, aceasta fiind **temperatura minimă absolută** de pe Terra.
- **Antarctica** are un rol foarte important în menținerea echilibrului termic al planetei?
- În Antarctica se află 90% din gheața de pe Terra și aproximativ 70% din apa dulce a planetei?
- populația de **krill** a scăzut cu aproximativ 80% începând cu anul 1970, pe măsură ce gheața s-a topit? Krillul este principala sursă de hrană pentru pinguini, balene și foci.

Pinguini imperiali în Antarctica

VREAU SĂ ȘTIU MAI MULT:

- **Munții Gamburtsev** (numiți și *Munții Fantomă*) se întind pe 1200 km și au altitudini de peste 3000 m. Cu toate acestea, ei nu pot fi văzuți, deoarece sunt complet îngropați în zăpadă și gheață (grosimea gheții fiind de peste 4000 m).

Unicitatea biogeografică australiană

Citește textul:

Marea Barieră de Corali se află pe țărmul nord-estic al Australiei (regiunea Queensland) și reprezintă cea mai mare grupare de corali din lume, unul dintre cele mai bogate și complexe ecosisteme naturale. Se desfășoară pe o lungime de peste 2 000 km în Marea Corailor din Oceanul Pacific. Aici trăiesc peste 1 500 de specii de pești, aproximativ 400 de specii de corali, 4 000 de specii de moluște și aproximativ 240 de specii de păsări, dar și o mare diversitate de viermi marini, bureți, anemone de mare, crustacee. De asemenea, este habitatul balenelor, al delfinilor, al rechinilor, al broaștelor țestoase verzi și al crocodililor.

ȘTIAI CĂ:

- **Echidna** (furnicarul spinos) și **ornitorincul** sunt singurele mamifere care depun ouă?
- **Australia** găzduiește multe dintre cele mai periculoase animale de pe Terra? Aici trăiesc păianjeni și șerpi veninoși. **Taipanul** este cel mai veninos șarpe din Australia.

DICȚIONAR:

- **animal endemic** – animal care trăiește numai pe un anumit teritoriu.

Aspect din Marea Barieră de Corali

Precizează:

- ✓ numele oceanului și al mării unde se află Marea Barieră de Corali;
- ✓ numele regiunii australiene în dreptul căreia se desfășoară Marea Barieră de Corali;
- ✓ numele a trei specii faunistice care trăiesc în Marea Barieră de Corali.

Reține!

Datorită poziției geografice și izolării de celelalte continente, Australia are specii de plante și animale cu caractere unice și evoluție diferită față de alte regiuni ale globului. Este continentul cu cele mai multe specii de marsupiale (canguri, koala etc.), numeroase animale endemice, unele dintre ele adevărate „fosile vii”, de exemplu ornitorincul și echidna.

Emu – struțul australian

Cangur roșu

Koala

Cangurul roșu este cel mai mare marsupial din lume și trăiește în regiunile împădurite din savana australiană. Se hrănește cu ierburi, lăstari și frunze de arbuști. Trăiește în grupuri de 2-10 indivizi. Puiul de cangur stă 190 de zile în marsupiul mamei și devine independent abia la vârsta de un an.

Portofoliu

- ✓ Documentează-te din diferite surse (internet, enciclopedii, reviste etc.) și realizează o **fișă de prezentare a unei specii faunistice** care trăiește în Australia, după exemplul alăturat:
- ✓ Nu uita să anexezi și fotografii sugestive!

Numele comun: _____
Numele științific: _____
Habitatul în care trăiește: _____
Tipul de animal: mamifer/amfibian/pasăre/pește
Hrana: erbivor/carnivor/omnivor
Numărul de pui: _____
Durata medie de viață: _____
Talie/mărime: _____ cm
Greutate: _____ kg

I. Completează, pe caiet, schema recapitulativă pentru fiecare regiune geografică evidențiată pe harta din **figura 1**.

Australia – caracterizare geografică generală:

- ✓ Puncte extreme ____.
- ✓ Unități de relief ____.
- ✓ Climă ____.
- ✓ Hidrografie ____.
- ✓ Vegetație și faună ____.
- ✓ Populație ____.
- ✓ Oraș-capitală ____.
- ✓ Alte orașe ____.
- ✓ Aspecte economice ____.

Oceania – particularități geografice:

- ✓ Așezare geografică ____.
- ✓ Tipuri de insule ____.
- ✓ Climă ____.
- ✓ Vegetație și faună ____.
- ✓ Populație ____.
- ✓ Orașe ____.
- ✓ Aspecte economice ____.

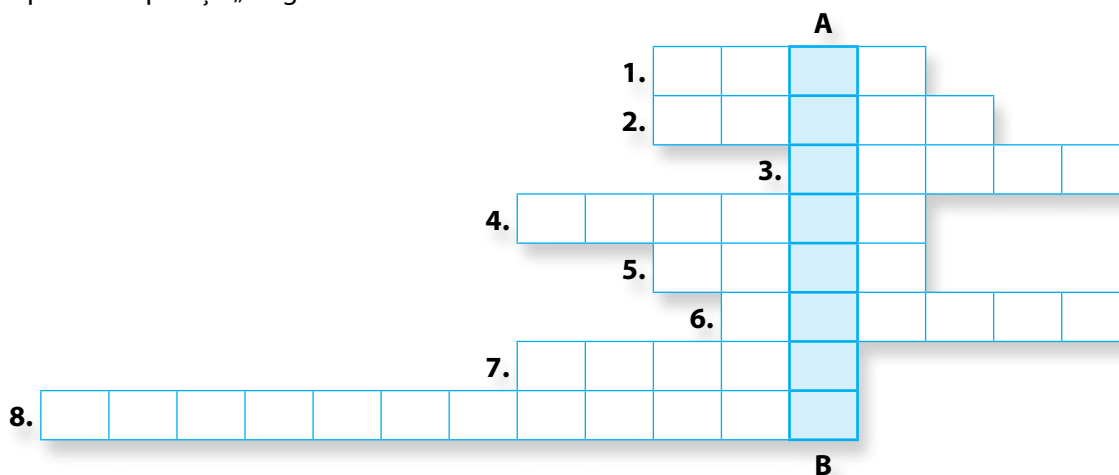
Figura 1

Antarctica – elemente de identitate geografică:

- ✓ Așezare geografică ____.
- ✓ Relief ____.
- ✓ Climă ____.
- ✓ Vegetație ____.
- ✓ Faună ____.
- ✓ Populație ____.
- ✓ Stații de cercetare ____.

II. Ordonează de la nord la sud următoarele insule din Oceania: Fiji, Hawaii, Kiribati, Noua Zeelandă, Samoa, Tonga, Tuvalu.

III. Completează, pe caiet, rebusul de mai jos și vei descoperi pe verticala **A-B** numele naturalistului român participant la expediția „Belgica”.

1. Lacul cu cea mai mare suprafață din Australia.
2. Strâmtoarea care separă Antarctica de America de Sud.
3. Statul căruia îi aparține Insula Paștelui.
4. Cel mai înalt vârf din Antarctica.
5. Orașul-capitală a statului Fiji.
6. Un deșert din Australia.
7. Pasăre de talie mare întâlnită pe continentul australian.
8. Statul care are capitala în orașul Wellington (două cuvinte).

I. Citește enunțurile de mai jos și alege răspunsul corect, notându-l pe caiet:

1. Punctul extrem nordic al Australiei este reprezentat de Capul:
 - a. Byron
 - b. South Point
 - c. Steep Point
 - d. York
2. Orașul Auchland se află în statul:
 - a. Kiribati
 - b. Noua Zeelandă
 - c. Samoa
 - d. Tonga
3. Antarctica este despărțită de America de Sud prin Strâmtoarea:
 - a. Bass
 - b. Drake
 - c. Gibraltar
 - d. Torres
4. Cel mai mic stat, ca suprafață, din Oceania este:
 - a. Fiji
 - b. Nauru
 - c. Papua Noua Guinee
 - d. Tuvalu
5. La sud-est de Australia se află insula:
 - a. Guam
 - b. Noua Caledonie
 - c. Paștelui
 - d. Tasmania

20 puncte (5 × 4 p)

II. Scrie, pe caiet, textul de mai jos și completează spațiile libere cu termenul corespunzător din listă.

„James Clark Ross a fost un mare explorator și cercetător al Antarcticii. El a descoperit cel mai mare vulcan activ din această regiune, ____, precum și cel mai mare ghețar de șelf, situat în sudul Antarcticii, care-i poartă numele. Acesta, ca suprafață, este egal cu insula ____ și depășește teritoriul Suediei, Spaniei sau al Franței. Valurile, care mișcă enorma câmpie de gheață, distrug marginile abrupte și se desprind insule plutitoare de ____, cu vârful plat și margini abrupte, numite ____.”

(prelucrare după Bertil Vagner, 100 minuni ale Terrei – Ghețarul de șelf Ross (Antarctida), 2009)

Lista termenilor: aisberguri, canioane, Erebus, Fuji, gheață, Madagascar, nisip.

20 puncte (4 × 5 p)

III. Harta reprezentată în figura 1 se referă la subiectul III 1, 2 și 3.

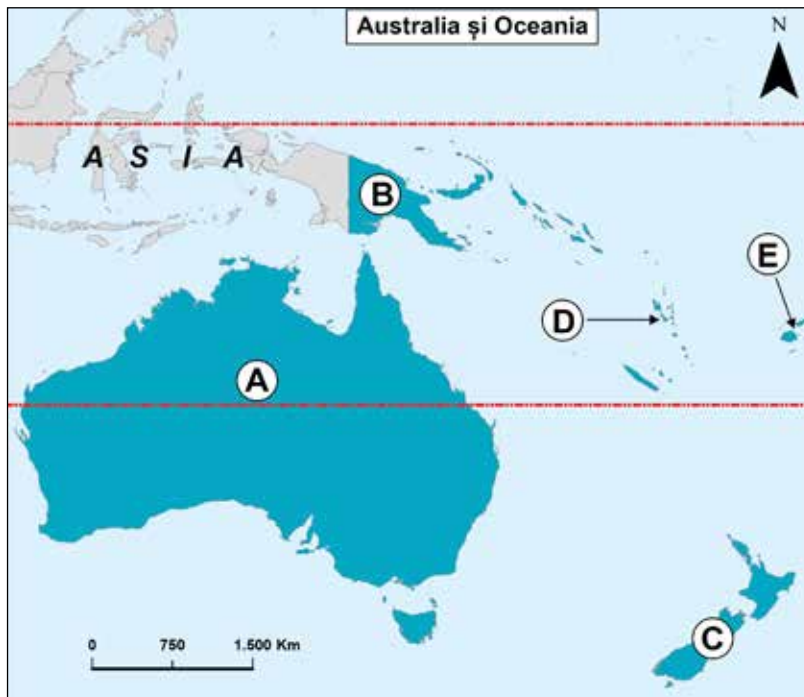

Figura 1

1. Precizează numele statelor marcate, pe hartă, cu literele **A, B, C, D** și **E**, precum și numele orașului-capitală pentru fiecare stat.

20 puncte (10 × 2 p)

2. Pentru statul marcat, pe hartă, cu litera **A**, menționează:

- a. numele a două unități de relief;
- b. un tip de climat;
- c. numele a două deșerturi;
- d. numele unei ape curgătoare;
- e. un tip de vegetație;
- f. o resursă de subsol;
- g. numele a două orașe, altele decât orașul-capitală.

20 puncte (10 × 2 p)

3. Prezintă o cauză care explică unicitatea biogeografică a statului marcat, pe hartă, cu litera **A**.

10 puncte

Oficiu: 10 puncte
Total: 100 puncte

Elemente

Capitolul

5

de geografia mediului înconjurător

Componentele mediului înconjurător și relațiile dintre acestea

Analizează imaginile

Precizează:

- ✓ literele cu care sunt marcate imaginile în care pot fi observate elemente construite de om.

Reține!

Mediul înconjurător este spațiul geografic care ne înconjoară, format din elementele cadrului natural (*componente naturale*) și elementele modificate sau construite de om (*componente antropice*). Astfel, se diferențiază **medii naturale**, neafectate de intervenția umană, **medii antropizate**, în care modificările aduse spațiului geografic sunt minore și **medii antropice**, complet transformate de către om. Printre funcțiile mediului înconjurător se numără furnizarea resurselor naturale, susținerea și îmbunătățirea calității vieții.

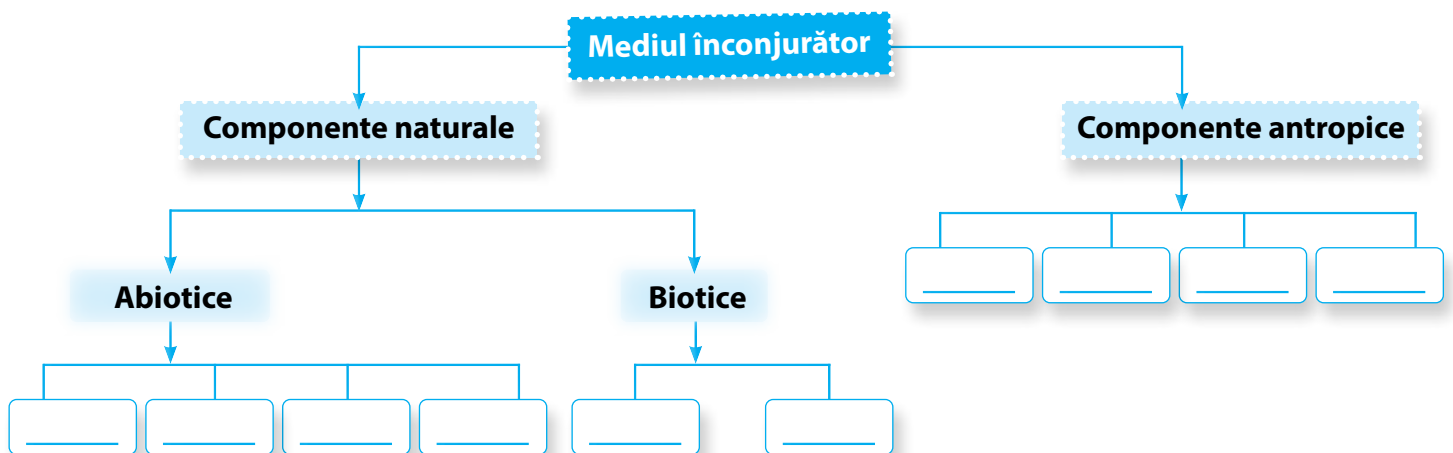
Componentele naturale pot fi: *abiotice* (relieful, aerul, apa, solul) și *biotice* (plantele și animalele).

Componentele mediului înconjurător sunt într-o interacțiune continuă. Există mai multe tipuri de relații:

- ✓ *Relații dinamice* – de exemplu, eroziunea unor forme de relief de către agenții externi (ploaie, vânt, ape curgătoare).
- ✓ *Relații spațiale* – de exemplu, munții reprezintă bariere în calea maselor de aer, mările au rol de moderator termic.
- ✓ *Relații temporale* – care se produc în perioade diferite de timp, unele se pot produce foarte repede, spre exemplu, producerea unei viituri după precipitații abundente, altele durează milioane de ani, de exemplu formarea munților și erodarea lor.

Aplică!

- I. Desenează, pe caiet, schema logică de mai jos. Completează căsuțele libere, folosind termenii: *aer, animale, apă, fabrică, fermă, oraș, plante, relief, sat, sol*.

- II. Realizează o scurtă **descriere** (10-12 rânduri) a **mediului înconjurător din localitatea ta** (componentele abiotice și biotice), precum și influența omului asupra acestuia. Vei utiliza termenii: *poluarea aerului, poluarea apei, specii de plante și animale protejate, depozitarea deșeurilor*.

Degradarea mediului înconjurător, o problemă a lumii contemporane. Schimbări globale ale mediului

Analizează imaginile

Precizează:

- ✓ pentru fiecare imagine, învelișul Terrei afectat de activitatea umană.

Reține!

De-a lungul timpului, toate învelișurile Terrei au fost afectate de activitățile umane.

Poluarea aerului a luat o mare amploare, odată cu apariția civilizației moderne și dezvoltarea industriei, agriculturii, transporturilor, precum și a consumului tot mai mare de energie electrică. Degradarea calității aerului este mai accentuată în marile aglomerații urbane. Poluanții din aer pot fi *gazoși* (monoxidul de carbon, compuși ai sulfului și ai azotului, hidrocarburi etc.) și *solizi* (praful).

Hidrosfera a suportat și ea o serie de transformări negative. Folosirea pesticidelor în agricultură a dus la introducerea unor cantități mari de substanțe toxice, atât în apele de suprafață, cât și în cele subterane. Cele mai poluante ramuri industriale sunt cea alimentară, chimică și siderurgică. Substanțele poluante (hidrocarburile, plasticul, apele uzate, menajere sau industriale, deversate în regiunile de țarm, deșeurile radioactive etc.), odată ajunse în Oceanul Planetar, pot deregla echilibrul natural al acestuia. În cazul unor accidente ale navelor petroliere, pelicula de petrol împiedică oxigenarea apei și îngreunează fotosinteza fitoplanctonului, acesta din urmă fiind producător al unei mari părți din oxigenul atmosferic.

Deșeurile solide reprezintă o sursă de poluare, contribuind la degradarea mediului înconjurător, de aceea reciclarea deșeurilor este esențială. Locuitorii din mediul urban produc o cantitate mai mare de deșeurii menajere, comparativ cu cei din mediul rural.

Exploatarea miniere contribuie și ele la degradarea mediului înconjurător prin modificări ale reliefului și apariția formelor de relief antropice, prin poluarea apelor de suprafață și subterane, a aerului și a solului, distrugerea habitatului unor animale etc.

Despăduririle au consecințe grave la nivel planetar, contribuind la schimbările climatice, inundații, eroziunea solului și reducerea biodiversității.

Arderea combustibililor fosili, tăierea pădurilor, transporturile și agricultura (atât creșterea animalelor, cât și cultura plantelor) influențează clima planetei. Aceste activități umane generează gaze cu efect de seră (dioxid de carbon, metan etc.) contribuind la **încălzirea climatică globală**.

Aplică!

- I. Această activitate va fi realizată împreună cu colegul tău de bancă. Fiecare dintre voi va scrie o listă cu cinci acțiuni prin care se va reduce poluarea aerului într-o metropolă (de exemplu: utilizarea energiei regenerabile, eficientizarea energetică a clădirilor etc.). Confrunțați lista, argumentați alegerea fiecăreia dintre acțiunile propuse și apoi realizați o listă comună pe care o veți prezenta colegilor!
- II. Elaborează un **chestionar** privind starea mediului în localitatea ta. Vei avea în vedere identificarea surselor de poluare din localitate și găsirea soluțiilor la problemele de mediu. Aplică acest chestionar diferitelor categorii de locuitori (după statutul socio-profesional, vârstă și sex). Valorifică rezultatele obținute, localizând sursele de poluare pe un plan al orașului (hartă).
- III. Realizează un **poster** în care să prezinți speciile de plante și animale ocrotite din județul tău.

ȘTIAI CĂ:

- **Smogul** este o problemă în unele orașe ale lumii: Beijing, Delhi, Mexico City? Acesta reprezintă o ceață foarte densă în care, pe lângă picăturile minuscule de apă, există gaze și particule ce reduc mult vizibilitatea.
- În ultimii 40 de ani aproape o treime din terenurile arabile ale Terrei au devenit neproductive din cauza eroziunii solului?

I. Completează spațiile libere cu răspunsul corespunzător:

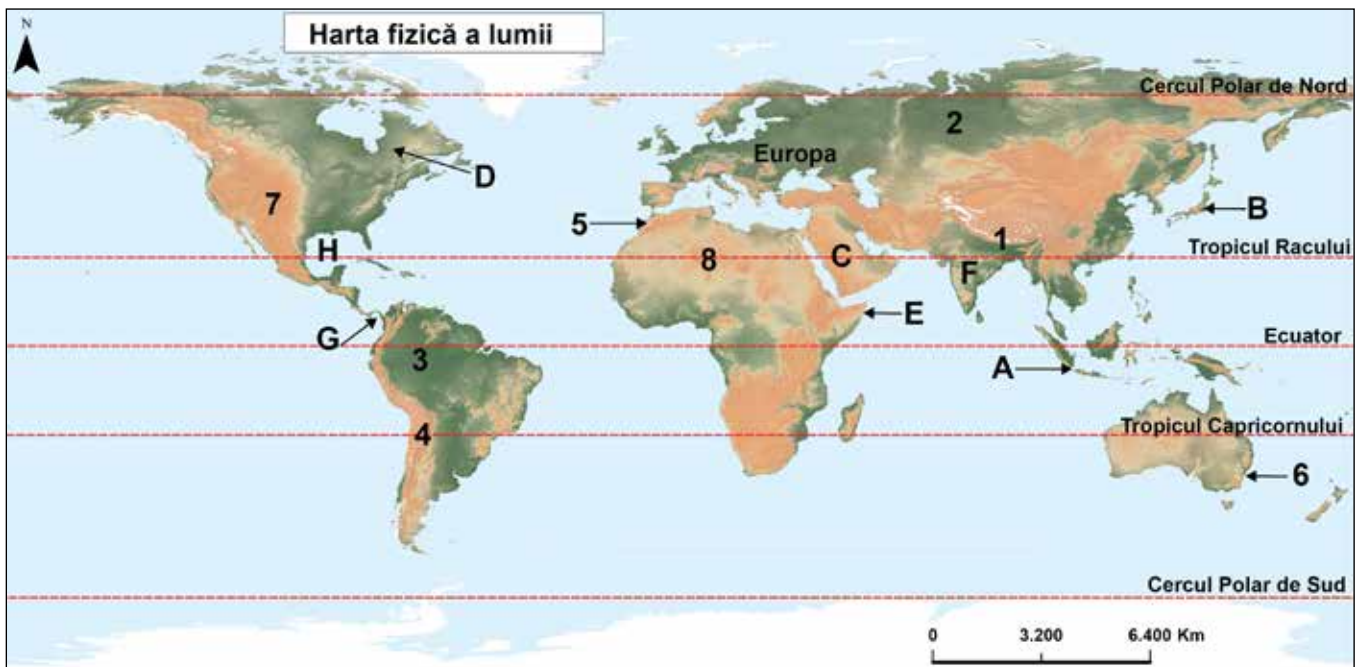
1. Lacul cu cea mai mare adâncime din Asia și din lume se numește ____.
2. Fluviul Congo se varsă în Oceanul ____.
3. În nordul Asiei este caracteristic climatul ____.
4. Între lacurile Erie și Ontario se află cascada ____.
5. Cea mai cultivată plantă din Asia este ____.
6. Stepa din America de Nord se numește ____.
7. Cea mai mare altitudine din Africa se înregistrează în Muntele ____.
8. Punctul extrem estic al Americii se numește Capul ____.
9. Insulele din nordul Americii de Nord formează Arhipelagul ____.
10. Lacurile Mead și Powell se află pe fluviul ____.

20 puncte (10 × 2 p)

II. Realizează asocierea dintre fiecare deșert din coloana **A** și continentul unde este situat, din coloana **B**, după modelul **6-g**.

A	B
1. Atacama	a. Africa
2. Gibson	b. America de Nord
3. Mojave	c. America de Sud
4. Namib	d. Antarctica
5. Thar	e. Asia
	f. Australia

20 puncte (5 × 4 p)

III. Harta din **figura 1** se referă la subiectul **III A** și **B**. Pe hartă sunt marcate, cu litere de la **A** la **H**, articulații ale țărmlui și cu cifre de la **1** la **8**, unități de relief.

A. Precizează:

1. numele articulațiilor țărmlui marcate, pe hartă, cu literele **A, B, C, D, E, F, G** și **H**;
2. numele religiei practicate de majoritatea populației care trăiește în peninsula marcată, pe hartă, cu litera **C**;
3. o resursă exploatată în regiunea golfului marcat, pe hartă, cu litera **H**;
4. numele unui vulcan situat în arhipelagul marcat, pe hartă, cu litera **A**;
5. numele megalopolisului situat în arhipelagul marcat, pe hartă, cu litera **B**;
6. numele unei câmpii situate în peninsula marcată, pe hartă, cu litera **F**;

7. numele punctului extrem al Africii, situat în peninsula marcată, pe hartă, cu litera **E**;
8. numele unităților de relief marcate, pe hartă, cu cifrele **1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 și 8**;
9. numele celui mai înalt vârf din unitatea de relief marcată, pe hartă, cu cifra **4**;
10. tipul de climat din unitatea de relief marcată, pe hartă, cu cifra **3**.

24 puncte (24 × 1 p)

B. Explică faptul că:

1. în arhipelagul marcat, pe hartă, cu litera **B** se află numeroși vulcani activi;
2. fluviile ce traversează unitatea de relief marcată, pe hartă, cu cifra **2** provoacă inundații primăvara.

6 puncte (2 × 3 p)

IV. Imaginile de mai jos, notate cu litere de la **A** la **E**, prezintă obiective turistice din continentele studiate.

✓ Precizează numele fiecărui obiectiv turistic, precum și al țării unde este situat.

20 puncte (5 × 4 p)

Oficiu: 10 puncte
Total: 100 puncte

- » Aur, N., Gherasim, C.C., Eremia, D., 2013, **Geografia Africii**, Editura Magic Print, Onești.
- » Erdeli, G., Dumitrache, L., 2016, **Geografia populației mondiale**, Editura Universitară, București.
- » Erdeli, G., Căndea, Melinda, Braghină, C., Costachie, S., Zamfir, Daniela, 1999, **Dicționar de geografie umană**, Editura Corint, București.
- » Gâștescu, P., 2009, **Fluviile Terrei**, Editura CD Press, București.
- » Hârjoabă, I., Rusu, E., 1995, **Geografia continentelor – Africa**, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- » Ielenicz, M., Erdeli, G., Marin, I., 2007, **Dicționar de termeni geografici pentru gimnaziu și liceu**, Editura Corint, București.
- » Ielenicz, M., Comănescu, Laura, Mihai, B., Nedelea, A., Oprea, R., Pătru, Ileana, 1999, **Dicționar de geografie fizică**, Editura Corint, București.
- » Ilinca, N., 2011, **Geografia așezărilor urbane**, Editura CD Press, București.
- » Leca, A., 1969, **Geografie distractivă**, Editura Tineretului, București.
- » Popa, V., 2012, **Geografia statelor Asiei**, Editura Universitară, București.
- » Tîrlă, Laura, Maria, 2023, **Geografia fizică a continentelor. America de Nord, America de Sud, Africa și Antarctica**, Editura Universității din București.
- » Vagner, B., 2009, **100 minuni ale naturii**, Editura EuroPress Group, București.
- » Ulrike Schöber, 2009, **1000 de minuni ale naturii**, Editura Aquila, București.
- » *** 2018, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, **World Urbanization Prospects**. Online Edition.
- » *** 2019, 2022, United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, **World Population Prospects**, Online Edition.
- » *** 2022, **Anuarul statistic al României – 2021/Statistica internațională**, Institutul Național de Statistică, București.

Resurse online:

- <https://climatecharts.net> (Global Historical Climatology Network)
- <https://www.naturalearthdata.com/>
- <https://www.livestockdata.org/resources/global-livestock-populations>
- <https://www.airfleetrating.com/blog/top-10-largest-airports-in-asia/>
- <https://reliefweb.int/>
- <https://worldpopulationreview.com/> (accesat la data de 18.10.2023)
- https://www.theglobaleconomy.com/rankings/oil_reserves/Asia/ (accesat la data de 17.10.2023)
- <https://education.nationalgeographic.org/resource/asia-resources/> (accesat la data de 17.10.2023)
- https://www.theglobaleconomy.com/rankings/rural_population_percent/Africa/ (accesat la 23.10.2023)
- <https://www.worldometers.info/world-population/africa-population/> (accesat la 23.10.2023)
- <https://www.statista.com/statistics/1267863/number-of-people-living-in-urban-areas-in-africa/> (accesat la 23.10.2023)
- https://horizon.documentation.ird.fr/exl-doc/pleins_textes/pleins_textes_7/divers2/01303.pdf
- <https://www.prb.org/wp-content/uploads/2022/09/2022-World-Population-Data-Sheet-Booklet.pdf>
- <https://www.statista.com/statistics/584968/leading-car-manufacturing-countries-worldwide>
- <https://www.worldshipping.org/top-50-ports>
- <https://wmo.asu.edu/content/world-meteorological-organization-global-weather-climate-extremes-archive>
- <https://www.antarctica.gov.au/about-antarctica/geography-and-geology/geography/maps>

ISBN: 978-606-727-608-4
9 786067 276084